

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GELİŞMELERİ KAÇIRMA
KORKUSU İLE PROBLEMLİ CEP TELEFONU KULLANIMI VE
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**AYSUN TAŞ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman BALCI**

KIRIKKALE-2022

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GELİŞMELERİ KAÇIRMA
KORKUSU İLE PROBLEMLİ CEP TELEFONU KULLANIMI VE
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**AYSUN TAŞ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman BALCI**

KIRIKKALE-2022

KABUL-ONAY

Dr. Öğretim Üyesi Süleyman BALCI danışmanlığında Aysun TAŞ tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlı Cep Telefonu Kullanımı ve Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

...../.../2022

.....

.....

.....

Yukardaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../.../2022

.....

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Aysun TAŞ

01/07/2022

ÖNSÖZ

Bu araştırmayı gerçekleştirmemde çalışma disiplini ve engin bilgileri ile bana yön veren, kendisiyle çalışma fırsatım olduğu için kendimi çok şanslı hissettiğim saygıdeğer tez danışmanım, Dr. Öğretim Üyesi Süleyman BALCI' ya teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecimde zorlandığım her an desteğini esirgemeyen, rotamı belirlememe yardımcı olan ne zaman tezi bitiremeyeceğimden endişe etsem bana umut veren, gösterdiği sonsuz sabır ve teknik tüm destekleri için Klinik Psikolog Mehmet Hanifi YALÇIN'a ve birlikte aynı süreçten geçtiğimiz için şanslı hissettiğim, her zaman bana umut olan, destek olan takım arkadaşım, çok kıymetli meslektaşım Psikolojik Danışman Beytunur TECİMER'e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımın temellerini atan bana hayatı öğreten Müjgan ÇABUKEL'e, güçlü duruşunu her daim örnek aldığım, izinden ilerlediğim Ebru AYTEN'e kendimi fark etmemi sağlayan, bu günlere gelmemde büyük emeği olan Ayfer GÜNEŞ'e ve üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime sonsuz saygı ve sevgilerimi sunarım.

Yüksek lisans sürecinde ve hayatımın her alanında beni her zaman destekleyen, sabrı ve ilgisiyle beni yüreklendiren, pes etmeme asla izin vermeyen, ders ve tez sürecinde kızımızla ilgilenerek bu süreci benim için kolaylaştıran, yol arkadaşım, kıymetli eşim Yusuf Cami TAŞ'a; gelmesi ile yaşamıma anlam katan, beni ben yapan, varlığı ile güç bulduğum canım kızım Asya TAŞ'a sonsuz teşekkür ederim.

Asla hakkını ödeyemeyeceğim, sevgi ve şefkatini asla unutmadığım, yanımda olmasa da kalbimin en kıymetli yerinde yaşayan canım babam Cemal HANSU'ya; bu günlere gelmemde maddi manevi en büyük destekçim, duruşunu örnek aldığım, güç aldığım canım annem Hanife HANSU'ya; kalpten teşekkürlerimi saygılarımı sunarım.

Hayattaki en büyük şansım, destekçilerim, zor anımda omzumda elini hep hissettiğim, neşeleri ile hayatıma renk katan canım kardeşlerim Canan HANSU ve Cemal Can HANSU'ya teşekkür ederim.

ÖZET

Taş, Aysun, “Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlı Cep Telefonu Kullanımı ve Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2022

Bu araştırmanın temel amacı lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korku düzeylerinin, problemlı cep telefonu kullanım düzeylerinin ve kişilik özelliklerinin bazı demografik değişkenlere göre(cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir durumu) incelenmesi ve lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri ile problemlı cep telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığının saptanmasıdır. Çalışmada amaçlı örnekleme tekniğı kullanılmıştır ve araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye’de farklı altı ilde bulunan Fen lisesi, İmam hatip lisesi, Mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve Anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan 673 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde olup veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğı, Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeğı, Beş Fakör Kişilik Özellikleri Ölçeğı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusunun cinsiyete ve sınıf düzeyine göre; problemlı mobil telefon kullanımının cinsiyete, sınıf düzeyine, baba eğitim durumuna göre; kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusunun yaş, lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir düzeyine göre; problemlı mobil telefon kullanımının yaş, lise türü, anne eğitim durumu ve gelir düzeyine göre farklılık göstermediğı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucuna göre lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusu ve problemlı mobil telefon kullanımı arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile yumuşak başlılık, deneyime açıklık, dışa dönüklük arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile nevroitiklik arasında pozitif yönlü ve anlamlı; sorumluluk ile arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Problemlı mobil telefon kullanımının, nevroitiklik ve sorumluluk alt boyutlarının gelişmeleri kaçırma korkusunun anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Bağımlı değişken olan gelişmeleri kaçırma korkusundaki değişimin %24.29’u modeldeki tüm değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Sonuçlar, ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve değerlendirilmiştir. Son olarak, çalışmanın bulgularından yola çıkarak araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu, Problemlı Cep Telefonu Kullanımı, Kişilik Özellikleri

ABSTRACT

The main purpose of this research is to examine the levels of fear of missing out, problematic cell phone usage levels and personality traits of high school students according to some demographic variables (gender, age, class level, school type, mother's education level, father's education level, income status) and the development of high school students. The aim of this study is to determine whether there is a relationship between the levels of fear of kidnapping and problematic mobile phone use and personality traits. Purposeful sampling technique was used in the study and the research was carried out with the participation of 673 students studying at Science High School, Imam Hatip High School, Vocational and Technical Anatolian High School and Anatolian High Schools in six different cities in Turkey in the 2021-2022 academic year. The research is in relational survey model and personal information form, Fear of Missing Out Scale, Problematic Mobile Phone Usage Scale, and Five Factor Personality Traits Scale were used as data collection tools.

According to the results of the research, it was concluded that in high school students, the fear of missing out in terms of gender and class level; problematic mobile phone use in terms of gender, grade level, and father's education level; personality traits in terms of gender, age, grade level, high school type, mother's education level, father's education level and income level differ significantly. It was concluded that the fear of missing out in terms of age, high school type, mother's education level, father's education level and income level; problematic mobile phone use did not differ in terms of age, high school type, mother's education level and income level.

According to the results of the research, a positive and statistically significant relationship was found between the fear of missing out and problematic mobile phone use in high school students. There was no significant relationship between fear of missing out and agreeableness, openness to experience, and extraversion. There is a positive and significant relationship between the fear of missing out and neuroticism; A negative and significant relationship was found between responsibility and responsibility. Problematic mobile phone use, neuroticism and responsibility sub-dimensions were found to be significant predictors of fear of missing out. 24.29% of the change in fear of missing out, which is the dependent variable, is explained by all variables in the model. The results were discussed and evaluated within the framework of the relevant literature. Finally, based on the findings of the study, suggestions were made for researchers and practitioners.

Keywords: Fear of Missing Out, Problematic Cell Phone Use, Personality Traits

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

GKK: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu

PMTKÖ: Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği

GKKÖ: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği

BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği

SPSS : Statistical Packet for Social Sciences, Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

N : Kişi sayısı

SS : Standart Sapma

F : Frekans

$\bar{x}$: Aritmetik Ortalama

p : Anlamlılık Düzeyi

r : Korelasyon Katsayısı

t : Bağımsız Değişken

Sd : Serbestlik Derecesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	38
Tablo 2. GKKÖ, PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri	43
Tablo 3. PMTKÖ, GKKÖ ve BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları.....	44
Tablo 4. GKKÖ Yordayıcıları Olarak PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları.....	45
Tablo 5. Katılımcıların GKKÖ Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Bulguları.....	46
Tablo 6. GKKÖ ve Yaş Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulgusu	46
Tablo 7. Katılımcıların GKKÖ Puan Ortalamalarının Lise Türü, Sınıf Düzeyi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu Ve Ailenin Gelir Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları	47
Tablo 8. Katılımcıların PMTKÖ Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Bulguları.....	48
Tablo 9. PMTKÖ ile Yaş, Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları	49
Tablo 10. Katılımcıların PMTKÖ Puan Ortalamalarının Lise Türü, Sınıf Düzeyi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu ve Ailenin Gelir Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları	50
Tablo 11. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutlarının Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişki t-Testi Bulguları	52
Tablo 12. BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamaları ile Yaş Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları	52
Tablo 13. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Lise Türü Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları	53
Tablo 14. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları	55
Tablo 15. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları....	56
Tablo 16. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları....	57
Tablo 17. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları	58

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	5
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Tanımlar.....	6
1.4. Varsayımlar.....	7
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu	8
2.1.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (Fomo) Kavramı	8
2.1.2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Belirtileri.....	9
2.1.3. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Nedenleri	11
2.1.4. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Etkileri.....	12
2.1.5. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı	13
2.1.6. Öz Belirleme Kuramı ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu.....	14
2.2. Problemlı Cep Telefonu Kullanımı	15
2.2.1. Cep Telefonu Kullanımı Tarihçesi	15
2.2.2. Problemlı Telefon Kullanımı	16
2.2.3. Problemlı Telefon Kullanımı Belirtileri	17
2.2.4. Problemlı Telefon Kullanımının Nedenleri	18
2.2.5. Problemlı Telefon Kullanımının Sonuçları	20
2.3. Kişilik	23
2.3.1. Kişilik Kavramı	23
2.3.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler	24
2.3.3. Beş Faktörlü Kişilik Modelinin Özellikleri	24
2.3.4. Beş Faktörlü Kişilik Modeli	25
2.4. Ergenlik Dönemi.....	27
2.5. İlgili Araştırmalar	29
2.5.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	29
2.5.2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	30
2.5.3. Problemlı Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	32
2.5.4. Problemlı Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
2.5.5. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	35

2.5.6. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	36
3. YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırmanın Modeli.....	37
3.2. Çalışma Grubu	37
3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	39
3.3.2. Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ)	39
3.3.3. Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ)	40
3.3.4. Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ).....	40
3.4. Verilerin Toplanması	41
3.5. Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler	43
4.2. Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlili Mobil Telefon Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	44
4.3. GKKÖ Yordayıcıları Olarak PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	45
4.4. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular.....	45
4.4.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular	45
4.4.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular	46
4.4.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular	46
4.5. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Problemlili Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular	48
4.5.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Problemlili Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular	48
4.5.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Problemlili Cep Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular	49
4.5.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Problemlili Mobil Telefonu Kullanımına İlişkin Bulgular	49
4.6. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	51
4.6.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	51
4.6.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	52
4.6.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	53
4.6.4. Lise Öğrencilerinde Sınıf Düzeyine Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	54
4.6.5. Lise Öğrencilerinde Anne Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	55
4.6.6. Lise Öğrencilerinde Baba Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	57

4.6.7. Lise Öğrencilerinde Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	58
5. TARTIŞMA	60
5.1. Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemli Mobil Telefon Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması.....	60
5.2. GKKÖ Yordayıcıları Olarak PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	61
5.3. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması	62
5.3.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması.....	62
5.3.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Düzeyine İlişkin Bulguların Tartışılması	63
5.3.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne Eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması.....	63
5.4. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Problemli Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular	65
5.4.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Problemli Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	65
5.4.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Problemli Cep Telefon Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	66
5.4.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne Eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Problemli Mobil Telefonu Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması..	66
5.5. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular	69
5.5.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması	69
5.5.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması	69
5.5.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması	70
5.5.4. Lise Öğrencilerinde Sınıf Düzeyine Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması	70
5.5.5. Lise Öğrencilerinde Anne Eğitim Durumuna Göre Kişilik İlişkin Bulguların Tartışılması	71
5.5.6. Lise Öğrencilerinde Baba Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	71
5.5.7. Lise Öğrencilerinde Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	72
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
6.1. Araştırmanın Sonuçları	73
6.2. Öneriler	76
KAYNAKÇA	78
EKLER.....	93
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	93
EK 2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği	94
EK 3. Problemli Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği	95

EK 4. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği.....	96
EK 5. Ölçek Kullanım İzinleri.....	97
EK 6. Etik Komisyonu İzni	98
ÖZGEÇMİŞ.....	99

1. GİRİŞ

Son zamanlarda iletişim teknolojisi büyük bir ivme kazanmıştır. Teknolojik değişimlerin büyük gelişim göstermesi insanların merak ettiği bir soruya daha pratik ve doğru kaynaklardan ulaşmasına imkan vermiştir (Eşitti, 2015). Bilgisayardan sonra mobil telefonun insan hayatına hızla girişi beraberinde internetin de popüler hale gelmesi ile her yaştan bireyin her an bilgiye ulaşımı kolay bir hale gelmiştir (Metin, vd., 2017). Bu durum sebebiyle teknolojinin bireyin yaşamındaki kolaylaştırıcı etkisi düşünüldüğünde zamanla insan yaşamında önemli bir yer edinmiştir (Karaaslan ve Budak, 2012; Öz ve ark., 2015).

İletişim teknolojisinin birincil kaynağı olan mobil telefonlar zamanla büyük gelişmeler göstermiştir (Gülmez, 2005). Bu durumun sebeplerine bakıldığında zamanla telefonların cepte taşınabilir işlevde olması, her an her yerde kullanılabilir olması ve arama yapmak dışında da birçok fonksiyona sahip olması kullanımının artmasını sağlamıştır. Böylece mobil telefonlar insan hayatının vazgeçilmezi haline gelmiştir (Arslan ve Tutgun Ünal, 2013).

2019 yılında We Are Social raporlarına göre ortaya konulan sanal medya verilerine göre “Digital in Turkey” verilerinde ortalama 84.44 milyon nüfusu olan Türkiye’de 76.33 milyon mobil telefon kullanan birey yaşamakta ve 59.36 milyon internet kullanan birey yaşamaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de sosyal platformları sadece cep telefonundan kullanan etkin 44 milyon birey yaşamaktadır.

Mobil telefonun artan işlevleri ile birlikte son zamanlarda kullanan birey sayısında da hızlı bir artış yaşanmıştır. Mobil telefon kullanan bireyin artması, işlevlerinin artması ve insan yaşamında önemli bir hale gelmesi beraberinde problemlili kullanımını da artırabilmektedir. Teknolojinin kişinin beden ve psikolojik sağlığını etkileyecek biçimde önemsiz ve gereğinden fazla kullanımı teknoloji bağımlılığı olarak ifade edilmektedir. Problemlili mobil telefon kullanımı teknoloji bağımlılığının bir çeşidi olarak belirtilmektedir. Bir bağımlılık çeşidi olarak nitelendirilen problemlili mobil telefon kullanımı, bireyin cep telefonu kullanımını engelleyememesi ve gereksinim

duymadığı zamanlarda dahi kullanım süresinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Bhardwaj ve Ashok, 2015).

Problemli mobil telefon kullanım sebepleri incelendiğinde: günlük yaşamın endişe ve kaygı verici durumlarından kaçma, eğlenceli zaman geçirme, yüz yüze iletişimde ortaya çıkan problemler olmadan iletişime geçebilme, kurumsal iş ve işlemlerde zaman ve hız açısından pratik bir yöntemin olması yatmaktadır (Adıgüzel, 2018). Bu kullanımın beraberinde birçok sonucu da doğurmuştur. Ünal (2015), mobil telefonun problemli kullanım seviyesinin artmasının kişiye bedensel, maddi, sosyal ve ruhsal olarak büyük zararlarının olabileceğini belirtmiştir. Mobil telefonun gereğinden fazla kullanımında: öğrenim gören bireylerin okul başarısı olumsuz etkilenmektedir. Bireyin okul ve iş yaşamında iletişim becerilerinde zayıflama, sosyal iletişim becerilerinde yoksunluk gibi olumsuzluklara da sebep olabilmektedir.

Bu çalışma mobil telefonun problemli kullanım seviyesinin durumunun tespiti, problemli mobil kullanıma etki eden değişkenlerin tespit edilip, bilinmesi; bireylerin doğru kullanmasına teşvik etme ve yanlış kullanım durumunu önleme konusunda bir yön vereceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Mobil telefonların zamanla daha da gelişmesiyle iletişim işlevini daha da öteye taşımış ve uygulamalar beraberinde çevrim içi sosyal ortamları getirmiştir. Bu uygulamalar ile birey sosyal çevresinde olan ya da olmayan kişilerin yaşamlarını, güncel gelişmeleri ve durumları, eş zamanlı olarak takip edebilmektedirler. Bu sürece etki eden en önemli uygulamalar ise Twitter, Facebook, Instagram, Snapchat, vb. insanların kendilerini ifade edebildikleri uygulamalarıdır (Hampton, Goulet, Rainie ve Purcell, 2011).

2015 yılında yayınlanan TÜİK'in raporlarına bakıldığında Nisan, 2015'te toplanan verilere göre evlerin %96,8'inde mobil telefon veya akıllı mobil telefona sahip olduğu ve genel ağları kullanma sebeplerine bakıldığında sosyal ağlarda bir profile sahip olma, iletişim halinde olma, fotoğraf paylaşımı gibi içerik paylaşımının 2015 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarında internet kullanan kişilerin %80,9'luk kısmını oluşturduğu veriler sonucunda ortaya çıkmıştır. TÜİK'in gerçekleştirdiği çalışma verilerine göre, genel ağlar ve bilgisayar kullanım payının %84,3 bulunduğu ve en yaygın kullanım alanına sahip yaş düzeyinin ise 16-24 yaş aralığı olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte internet kullanan kişilerin %82,4'ünün interneti,

sosyal ağlarda bir profile sahip olma, iletişim halinde olma, fotoğraf paylaşımı gibi durumu bildirme amaçlı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya internete sahip kişilerce birinci öncelik olarak yerini almaktadır.

Sosyal medyanın insan yaşamında bu denli önemli bir role sahip olması ile bireyin kendi hayatını ve yaşantılarını diğer bireylerle paylaşmak istemesi ve onların hayatı ve yaşantılarından da haberdar olma arzuları artmaktadır. İnsanlar bu sebeple sosyal ağlar vasıtasıyla diğerlerinin yaşamlarına; videolar, belirli bir süre sonra kaybolan durumlar, fotoğraf ve müzikler ile tanık olmakta ve devamlı böyle paylaşımları paylaşımları güncellemektedir. Bu da bireyde “Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu” nun meydana gelmesine neden olmaktadır (Tayiz, 2018). Sosyal ağlarda sürekli takip etme, güncelleme davranışlarının ismi Fear of Missing Out olarak ifade edilmektedir. Türkçe’ye “Gelişmeleri Kaçırma Korkusu” şeklinde çevrilmiştir (Gökler vd., 2016). Bu durum bireyin sosyal ağlarda meydana gelen gelişmeleri kaçırma ve bu gelişmelerden bihaber olmasına ilişkin kaygı halini ifade eder. Bu kaygı sebebiyle de birey kaygısını gidermek amacıyla sosyal medyada daha fazla zaman harcayabilmektedir (Gökler, Aydın, Ünal ve Metintaş, 2016). Mobil telefon kullanımının ve buna bağlı olarak sosyal medya kullanımının gereğinden fazla olması (Błachnio ve Przepiórka, 2017) ve beraberinde farklı bedensel ve ruhsal sorunları getirmiştir (Kuss ve Griffiths, 2017).

Yapılan araştırmalar sonucunda da görüldüğü üzere mobil telefon kullanımının giderek artması ve insan yaşamının olmazsa olmazı olmuş iken yine de problemli mobil telefon kullanımına dair araştırmaların güncel olması ve sayısının yeterli olmaması Türkiye’de son zamanlarda sosyal medyaya olan rağbetin artışı düşünüldüğünde kişilerin gelişmeleri kaçırma korkusundan etkilenme durumlarının tespit edilmesi ilgili konunun araştırılması açısından önem taşımaktadır (Gökler vd., 2016).

Kişinin mobil telefon kullanımı ve sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu fazlaca değişkenle ilişkili olabilir. Gelişmeleri kaçırma korkusu ve mobil telefon kullanımı birçok değişkenden etkilenip birçok değişkene de etki edebilmektedir. Etkisinin olabileceği bir değişken de kişilik özellikleri olabilir. Beş faktör modeli yüksek oranda kişilik özelliklerini uygun kategorize edilmesi olarak kabul edilmektedir. Faktörler; gelişme/deneyime açıklık, öz disiplin, nevrotizm, dışa

dönüklük ve yumuşak başlılık(uyumluluk) şeklinde kategorize edilmiştir. (McCrae ve Costa, 2006).

Dışadönüklük kişilik özelliğine yatkınlığı üst seviyede olan kişiler: iletişim becerileri yüksek, etkin, gösterişli iken; dışadönüklük kişilik özelliğine yatkınlığı düşük olan kişiler: çabuk sıkılan, utangaç ve ihtiyatlıdırlar. Yumuşak başlılık kişilik özelliğine yatkınlığı yüksek olan kişiler, ılımlı, soğukkanlı, dengeli, eli açık, takım ruhuna sahip, mütevazı iken; yumuşak başlılık kişilik özelliğine yatkınlığı düşük olan kişiler öfkeli, otoriter ve şüphecidirler. Deneyime açıklık kişilik özelliğine yatkınlığı yüksek olan kişiler, aydın, gelişime açık, üretken ve açık görüşlü iken deneyime açıklık kişilik özelliğine yatkınlığı düşük olan kişiler, realist, umursamaz ve kurallara bağlıdırlar. Öz disiplin kişilik özelliğine yatkınlığı yüksek olan kişiler: mükemmeliyetçi, itinalı, detaycı kişiler iken öz disiplin kişilik özelliğine yatkınlığı düşük olan kişiler: sorumluluk sahibi olmayan, dağınık ve düzensizdirler. Nevrotizm kişilik özelliğine yatkınlığı yüksek olan kişiler: endişeli, mutsuz, sinirli ve güvensiz bireyler iken; nevrozizm kişilik özelliğine yatkınlığı düşük olan kişiler: dengeli, kendine güvenen, duygusal olarak dengeli kişiler olarak belirtilmektedirler (Roccas, Sagiv, Schwartz ve Knafo, 2002).

Bireyin kimlik ve kişiliğinin oluşumunda büyük etki gösteren mobil telefonlar ve sosyal medya, kişinin kendini açıklamak, anlatmak ve bulmak konusunda imkan sağlamaktadır (Mehdizadeh, 2010).Gelişmeleri kaçırma korkusuna sahip kişilerin devamlı takip etme ve güncelleme istekleri ile bireyin kişilik özelliklerinin birbiriyle bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Bu ilişkileri ortaya koyan araştırmaların (Adelhardt, Markus ve Eberle, 2018) kısıtlılığı sonucuna ulaştıklarından gerçekleştirilecek çalışmanın kişilik özellikleri ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma için alanla ilgili literatür incelenmiş ve bilişim ağlarında aktif olan kitlenin çoğunlukla öğrenciler olması (Ayhan ve Çavuş, 2014), sosyal medya kullanımının ergenler arasında giderek yaygınlaşması (Ceyhan, 2011) ve ergenlik döneminin bireyin teknolojiyi bilinçli kullanmakta zorlandığı ve bağımlılık geliştirebildiği önemli bir gelişim dönemi olarak görülmesi (Ektiricioğlu, Arslantaş ve Yüksel, 2020) vb. nedenlerle çalışma grubu olarak lise dönemindeki ergenler tercih edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma

korkusu ile problemlı cep telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenler yönünden incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemlı cep telefonu kullanımı ve kişilik özelliklerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda şu problem ve alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemlı cep telefon kullanımı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Lise öğrencilerinde problemlı cep telefon kullanımı ve kişilik özellikleri gelişmeleri kaçırma korkusunu yordamakta mıdır?
3. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korku düzeylerinde cinsiyete, yaşa, lise türüne, sınıf düzeyine, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre farklılık var mıdır?
4. Lise öğrencilerinde problemlı cep telefonu kullanımı düzeylerinde cinsiyete, yaşa, lise türüne, sınıf düzeyine, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre farklılık var mıdır?
5. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerinde cinsiyete, yaşa, lise türüne, sınıf düzeyine, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre farklılık var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Gelişmeleri Kaçırma Korkusu; kişinin, diğer kişilerin kendi yaşadığı deneyimlerden daha memnuniyet verici deneyimler elde ettiği fikrine sahip olması sebebiyle, devamlı çevrim içi olarak sanal sosyal ortamında meydana gelen gelişmeleri izlemek hususunda yoğun bir hevese sahip olması (Alt, 2015) şeklinde belirtilmektedir. Gelişmeleri kaçırma korkusu teknoloji çağının bilhassa mobil telefon ve sosyal platformlarla ilişkili en büyük problemlerinden biri olmuştur ve bununla birlikte farklı problemler getirmektedir. Gelişmeleri kaçırma korkusu bireyde sosyal ortamında, grubun dışında kalma gibi olumsuz hislere sahip olmasına ve diğer bireylerin sosyal hayatına özenmesine ve sosyal hayatlarını kıskanmasına sebebiyet

vermektedir (Hetz, Dawson ve Cullen, 2015). Sosyal medyanın, kişilerde kendileri dışında yaşamın akışının devam ettiği duygusuna sebep olduğu, diğer kişilerin deneyimlediği yaşantı ve imkanları kaçırdığı düşüncesine sebep olduğu, olup biteni kaçırma korkusu yaşayan kişileri tablet, bilgisayar veya akıllı telefon ekranlarına hapsettiği, kısa zaman diliminde elde edilen olumlu dönütler yoluyla artan kullanıma özendirdiği ve sanal etiket sürdürülebilirliğini diğer kullanıcılara bağımlı duruma getirdiği fikri belirtilmektedir (Bugglass, 2017). Cep telefonunun aşırı kullanımının zararları görülmesine rağmen artışın devam etmesi araştırmanın yapılma gereksiniminin önemli bir sebebidir. Gelişmeleri kaçırma korkusunun önlenmesi ve bu duruma ilişkin stratejilerin belirlenip çalışmalar yapılabilmesi için bu kavramın ilişkili olduğu, olabileceği faktörleri araştırmak gerekmektedir.

Alanyazın incelediğinde gelişmeleri kaçırma korkusu ile kişilik özellikleri, gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli mobil telefon kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu sebeple gelişmeleri kaçırma korkusunun nedenselliğini daha iyi anlamaya yönelik literatüre katkı sağlaması açısından bu çalışmanın yapılması önemlidir.

Problemli telefon kullanımı ve kişilik özelliklerine yönelik bilgi sağlanarak gelişmeleri kaçırma korkusunun azaltılması çalışmalarına da destek sağlanması amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilecek veriler, yaygın bir problem olarak görülen problemli telefon kullanımı ve gelişmeleri kaçırma korkusunun üstesinden gelinmesi ve bu sayede olumsuz etkilenen insan yaşamı sonucunda ortaya çıkan problemlerin önlenmesi açısından lise öğrencilerine, okul yöneticilerine, öğretmenlerine ve akademisyenlere yol göstereceği umulmaktadır.

1.3. Tanımlar

Fomo: Fomo insanların bulunduğu toplumun dışında kalma korkuları sebebiyle oluşan (Blackwell, 2017:69) “diğer insanların kendisinin olmadığı zaman diliminde güzel bir deneyimi yaşayabileceğine ilişkin kaygı” (Przybylski vd., 2013:1841) olarak tanımlanmaktadır.

Problemli Cep Telefonu Kullanımı: Kişinin mobil telefonunu kontrol edemediği bununla birlikte ölçsüz vakit geçirme isteğini engelleyemediği, vakit geçirme süresinin gündelik yaşamını ve sorumluluklarını ertelediği, toplumsal hayatının kötü

etkilendiği, ara verildiğinde ya da mobil telefonun ulaşılabilir olmadığında bireyde önemli derecede duygusal farklılıkların gözleendiği, bağımlılık seviyesine ulaşabilen sorunlu davranış biçimidir (Kwon, Kim, Cho ve Yang, 2013).

Kişilik: Bireyi diğer bireylerden ayıran özelliklerini; bireyi tek ve kendine özgü kılan sosyal çevreden edinilen ve genetikle de kendisine aktarılan psikolojik özelliklerinin tamamı olarak tanımlanmaktadır (Fromm,1995).

1.4. Varsayımlar

1. Araştırma evreninden belirlenen örneklemin evreni betimleyecek yeterlikte olduğu,
2. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin ölçekleri samimiyetle ve tarafsız biçimde cevapladığı,
3. Uygulanan ölçeklerin araştırmanın amacına ve konusunda yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Çalışmada bireylerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyine yönelik yapılan değerlendirmeler “Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ)”, problemli cep telefonu kullanımı düzeyine yönelik yapılan değerlendirmeler “Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ)” ve kişilik özelliklerine ilişkin yapılan değerlendirmeler “Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) ibareleri ve ölçme yeterliliği kısıtlıdır.
2. Çalışma, 2021-2022 yıllarında Türkiye’de bulunan farklı liselerde halen eğitim öğretim yaşamına devam eden bireylerden toplanan verilerle kısıtlıdır.
3. Çalışmadan toplanacak veriler; çalışma için uygulanan ölçeklerle toplanan veriler ile kısıtlıdır. Bu çalışmanın veri toplama aşamasında kız ve erkek katılımcılardan benzer sayıda veri toplanması hedeflenmiştir. Ancak pandemi nedeniyle sınıf ortamında uygulama yapılamaması, uygulama sırasında öğrencilerle birebir iletişim kurulamaması gibi nedenlerle çalışmaya erkek öğrencilerin daha az katılım sağlamasından dolayı erkek katılımcı konusunda sınırlı kalınmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde gelişmeleri kaçırma korkusu (fomo), problemli cep telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri ile ilgili kuramsal bilgilere ve konu ile ilgili ulaşılabilen yurtiçi ve yurtdışında yürütülen çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu

2.1.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (Fomo) Kavramı

Fomo insanların bulunduğu toplumun dışında kalma korkuları sebebiyle oluşan (Blackwell, 2017:69) “diğer insanların kendisinin olmadığı zaman diliminde güzel bir deneyimi yaşayabileceğine ilişkin kaygı” (Przybylski vd., 2013:1841) “coşku yaratan veya ilgi çekici durumun bireyin yaşadığı zaman diliminde farklı mekanlarda meydana gelebileceği kaygısı” şeklinde açıklanmakta bununla birlikte bireylerin sürekli takipte olmak için devamlı sosyal ağlar aracılığıyla etkileşim halinde olmalarıyla neticelenmektedir (Fuster, Chamarro, Oberst vd., 2017). İlk defa 2010 yılında Morford’un kullandığı bir terim olan gelişmeleri kaçırma korkusu; kişilerin iletişimde olma ihtiyacını gidermek için başvurdukları sosyal medyada meydana gelen paylaşımları kaçırmak istememeleri şeklinde ifade edilmiştir. Kişilerin ilişkilerine dair endişelerinin arttığı zamanlarda sosyal medyaya eğilim gösterdikleri ve diğer insanların kendisi olmadan güzel zaman geçirdiklerine dair endişeli olma hali şeklinde de ifade edilebilir (Blackwell, Leaman, Trampusch, Osborne ve Liss 2017). İnsanların başka insanlarla ilgili yaşantıları takip edememe, yaşantıları kaçırma ve gelişmeleri yakalayamamaya ilgili kaygılarını tanımlamaktadır (Eşitti, 2015: 80).

İnternetin, sosyal medyanın insan yaşamına dahil olması; bilgisayar, mobil telefonun gibi teknolojik cihazların kullanımının artması bununla birlikte birçok sosyal ağın varlığı tabletlerden ve mobil telefonlardan ulaşılabilir olmasıyla birlikte, insanlar sosyal medya araçlarındaki güncellemelerden habersiz olma ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile karşı karşıya kalmaktadır. Kişi yaşadığı bu endişeden kurtulmak ve yeni

gelişmelerden daima haberdar olmak için sosyal medya ortamlarında akıllı telefonlarıyla çokça vakit harcamaktadır ve bu davranış gelişmeleri kaçırma korkusu olarak adlandırılmaktadır (Dossey, 2014). Mccoy (2016), gelişmeleri kaçırma korkusunun gençler arasında daha sık gözlemlendiği belirtmiştir. Araştırmacıya göre gelişmeleri kaçırma korkusunu bireyin sosyal yaşamı için önem arz eden olaylara ilişkin bilgi elde edememekten kaynaklanan duygusal ve bilişsel huzursuzluk hissi olarak ifade etmektedir.

Blum'a (2016) göre FOMO, bireyin sosyal medya ortamlarında sosyal çevresindeki bireylerin paylaşımlarını görmesi ve kendisinin bu paylaşıma dahil olmadığını görmesi sebebiyle olumsuz duygulara kapılması olarak açıklanabilir. Wiesner'e (2017) göre kişi her zaman elinde olan şeyleri ya da elde etmek üzerine planlar kurduğu şeyleri kaybetmeye ilişkin endişelere sahiptir. Teknolojinin insan hayatına hızlı girişi ilişkilerdeki kültürde de değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Teknoloji ve sosyal medyanın insan hayatına girmesi insanlar hakkında birçok bilgiyi çok hızlı bir şekilde elde etmeyi ve insanların hayatını çok kolay takip etmeyi sağlamıştır. Bu hızlı takip sürecinin sekteye uğraması ya da engellenmesi durumu bireyde kaygı durumu yaratabilmektedir. Bu kaygı, gelişmeleri kaçırma korkusu olarak adlandırılmaktadır.

Przybylski'ye göre, sosyal medya araçlarının kullanım sıklığının artması gelişmeleri kaçırma korkusunu tetikleyen sebeplerinden biri olmuştur (Gökler vd., 2016). Dan Herman'a göre, sosyal medya ortamlarının toplumsal olarak kabul edilmesiyle teknolojik cihazlar gelişmeleri kaçırma korkusunun farkındalığını arttırmıştır. Başka insanların neler yaptığı, nerede olduğu, kiminle olduğu gibi pek çok merak edilen sorunun cevabı artık sosyal medya ile giderilmeye çalışılmakta ve bununla birlikte takipte kalma, bireyin deneyimlerinden yararlanma, imkanları görme gibi motivasyonlarla gelişmeleri kaçırma korkusu kavramı ortaya çıkmaktadır (Akt., Herman, 2010).

2.1.2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Belirtileri

Busch'a (2016) göre gelişmeleri kaçırma korkusu öğrenci gruplarına zarar verici bir etki yaratabilmektedir. Öğrencilerin üzerindeki zararlı etkileri şu şekilde sayılabilir: dikkatin dağılması, uyku düzenindeki bozukluklar, iletişim becerilerinin azalması, görevlerini erteleme, kaygı seviyesindeki artıştır.

Eriş (2014)'e göre gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan birey, anı yaşayamadığı ve bulunduğu ortama kendini veremediği için yaşamın mevcut ve gerçek güzelliklerini kaçırabilmektedir. Bununla birlikte Eriş, bu korkuya sahip kişilerin yaşantılardan geri kalmama adına kendilerini çok fazla yorulduklarını da belirtmiştir.

Mccoy (2016) gelişmeleri kaçırma korkusunun toplumda çok sık karşılaşılan bir durum olduğunu ifade etmiştir. Bireylerin yaşadıkları bu korkunun beraberinde düzensiz uyku, beslenme bozuklukları, dikkat eksikliği, stres ve akademik yaşamın temposundan geri kalma gibi durumlara sebep olduğunu ifade etmiştir.

Gottberg'e (2017) göre gelişmeleri kaçırma korkusu bireyin yaşantısını olumsuz biçimde etkileyen bazı duruma sebebiyet verebilmektedir. Kişi elinde olan şeylerin değerini bilmemekte bu sebeple yaşamdan keyif almamaktadır. Bireyler kendini toplum dışına itilmiş ve tek başına hissedebilmektedir. Bununla birlikte birey, yetersizlik ve güvensizlik duygularına da sahip olabilmektedir. Kişiler kendi tercihlerine karşı kuşku ile bakar ve aldıkları kararlardan emin olmayabilir. Bireyin devamlı kontrolü elinde tutma çabası şimdi ve burada olmasını engeller ve bu durum yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir.

Mcginis (2017) gelişmeleri kaçırma korkusunun çağımızda özellikle z kuşağı (1997-2012 arasında doğan nesil) gençlerinde daha fazla gözlemlenebileceğini belirtmiştir. Gelişmeleri kaçırma korkusunun birey üzerindeki belirtilerini şu şekilde sıralamıştır:

- Bireyin sosyal medya ortamlarında gördüğü hoşuna giden tüm faaliyetleri yapma isteğine ve sosyal medya platformlarında gördüğü mekanlara gitme arzusunu hissetmesi,
- Bireyin sosyal medya platformlarını takip etmesi ve düzenli olarak güncellemesi
- Kişinin sosyal medya ortamındaki arkadaşına ilişkin paylaşımından bihaber olduğunda kendini huzursuz hissetmesi,
- Bireyin sosyal medya ortamındaki olaylar ile yaşantısını karşılaştırıp eksik ve bir şeyleri kaçırdığı hissine kapılması,
- Başka insanların paylaşımlarının ve yaşantılarından etkilenmesidir.

2.1.3. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Nedenleri

Toplumsal bir parça olan insan da hayvanlar gibi bir topluluğa dahil olma isteğine yatkındır. Teknolojinin insan hayatına girmesiyle kendini bir grubun parçası olarak hissetmek isteyen kişiler sadece somut ortamlarda değil sanal ortamlarda da kendini gösterebilmektedirler. Bireyin somut ya da sanal ortamda bulundukları topluluğun belli bir sürede birbirlerinin ne yaptıklarını anlama gereksinimi, her ye için farklı bir öneme sahiptir (Abel, 2016). Aslında sosyal olarak iletişimde olma arzusu, diğerlerinin yaptıklarına ilgi duymak ve haberdar olmak arzusu ve pekiştirelere ihtiyaç duymak insanın en temel döneminden beri gereksinimi olmuştur. Bundan dolayı bu durum sadece sosyal ağlarda geçirilen süre ile kısıtlı değildir. Sosyal ağların her an ulaşılabilir olmasıyla yaşadığı durum ve düşünceleri paylaşma, sosyal çevresinde olan bireylerle yaşantılara sahip olma imkanları büyük derecede artmıştır (Fuster, Chamorro ve Oberst, 2017).

Vitelli (2016) gelişmeleri kaçırma korkusunun çok sık karşılaşılan bir durum olma sebeplerinden birinin sosyal medya ortamlarında daimi bir iletişim kurma olanağı sağlamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Barker'a (2016) göre gelişmeleri kaçırma korkusu mutsuzluk sebebi olabilir. Gelişmeleri kaçırma korkusuna sahip kişiler kendisine ve yaşantılarına ilişkin olumsuz duygulara sahiptirler. Bu sebeple diğer insanların yaşantılarının kendilerinininkinden daha doyurucu olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünceyle sürekli sosyal medya ağlarında aktif olup yaşantılarındaki eksikliği bu ortamlarda aktif kalarak telafi edebileceklerini düşünürler. Tersine bu durum bireyin Aksine bu durum bireyin kendi yaşantısı ile diğer insanların yaşantısını karşılaştırarak daha olumsuz duygu ve düşüncelere kapılmasına sebep olabilmektedir. Gelişmeleri kaçırma korkusuna sahip kişiler sosyal medyaya ayırdıkları vaktin dışında sürdürdükleri yaşamda yalnızlık çektiklerini ifade etmekte gündelik yaşamlarındaki sevgi eksikliğini paylaşımlar vasıtasıyla gidermeye çalışmaktadırlar (Hato, 2013).

Gelişmeleri kaçırma korkusuna sahip bireyler öfke, kaygı ve yetersizlik hissetmektedirler. Öfke, anksiyete ve yetersizlik hislerine eğilimin fazla olması daha fazla gelişmeleri kaçırma kaygısına sebep olmaktadır. Bununla birlikte kişinin özsaygısı da gelişmeleri kaçırma korkusuna ve seviyesine etki eden bir etken olabilir (Abel vd., 2016).

Gelişmeleri kaçırma korkusunun nedenleri ile ilgili literatür incelendiğinde teknolojik iletişim cihazları, sosyal medyanın aktif kullanımı (Gürdin, 2019), psikolojik gereksinimlerin karşılanma ihtiyacı (Kuss ve Griffiths, 2017), temel gereksinimlerin karşılanma ihtiyacı (Alt, 2015) gibi birçok etkenin gelişmeleri kaçırma korkusunun nedeni olduğu belirtilmiştir.

2.1.4. Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Etkileri

Gelişmeleri kaçırma korkusu sosyal medyanın aktif ve çok fazla kullanımının depresyon ve anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkların belirtilerini şiddetlendirebilmektedir (Wegmann vd., 2017) Buradan hareketle gelişmeleri kaçırma korkusunun bazı psikolojik sorunlara sebep olacağı söylenebilir (Kuss ve Griffiths, 2017). Sosyal medyada aktif olan bireyler kullanıcı hesaplarında istedikleri takipçi sayısına ulaşmadıklarında ya da paylaşımlarının diğer insanlar tarafından beğenilmediği, takip edilmediği ve saygınlık kazanamadığı düşüncesine kapılan bireyler kendilerini yetersiz ve değersiz hissedebilmektedir (Alutaybi, vd., 2020).

Baker ve diğerleri (2016) yaptıkları araştırmada gelişmeleri kaçırma korku seviyesi yüksek olan bireylerin diğer bireylerle karşılaştırıldığında daha fazla fiziksel ve depresif semptomlar sergiledikleri bununla birlikte bilinçli dikkat seviyelerinin düşük olduğu neticesine ulaşmıştır.

Yapılan araştırmalarda gelişmeleri kaçırma korkusunun teknoloji bağımlılığının sebeplerinden biri olabileceğini ortaya koymuştur (Kuss ve Griffiths, 2017). Bağlanma gereksinimine sahip bir bireyin teknolojiyi aktif olarak kullanması sosyal mecralarda ödüllendirici deneyimler yaşaması sonrasında bu yaşantıların engelleneceğini, elinden alınacağını düşünmesi bireyde zamanla bağımlılık seyrinde ilerleyebilecek dürtü kontrol sorunlarını beraberinde getirebilmektedir (Kuss ve Griffiths, 2017)

Gelişmeleri kaçırma korkusu sosyal ve ruhsal ihtiyaçların tatmininde de etkiye sahiptir (Wegmann vd., 2017). Alanyazına bakıldığında araştırmalar (Beyens vd., 2016; Wegmann vd., 2017) bireyin gündelik yaşamında karşılayamadığı pek çok ihtiyacın eksikliğini gidermek için sosyal ağlarda etkin ve oldukça fazla zaman geçirdiğini ortaya koymaktadır.

Gelişmeleri kaçırma korkusu alım satım ve pazarlama işlemleri üzerinde de etkileyici bir faktördür (Aydın, Selvi, Kandeger ve Boysan, 2019). İnsanlar alışveriş

alışkanlıklarını gereksinimleri doğrultusunda yapmaktan çok çevrelerindeki insanlardan geride kalmamak ve indirim imkânlarından yararlanmak, başka insanların sahip olduklarına sahip olmak ya da daha iyi olanı gösteriş yapmak amacıyla satın almak üzere değiştirme yatkınlığı sergileyebilmektedirler (Odabaşı, 2019: 40). Jupowicz-Ginalska (2019) tarafından Polonyalı sosyal medya kullanıcılarının markaların sosyal medyadaki çalışmalarına dair reaksiyonlarını sınırlamak amacıyla yapılan bir araştırmada kullanıcıların %25'inin beğendikleri markaları takip etmek için sosyal platformları kullandıkları verisi elde edilmiştir. Araştırmada gelişmeleri kaçırma korkusu fazla olan bireyler diğer bireylerle karşılaştırıldığında markaları daha aktif ve sık takip ettikleri ve daha sık paylaşımlarında yer verdikleri sonucu elde edilmiştir.

2.1.5. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı

Psikososyal ilkelere de dayandırılan Fomo, Maslow'un gereksinimler hiyerarşisine dayanarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Maslow (1943)'e göre insanlar temel doyumların dayandığı farklı şartları temin etme ya da devam ettirme isteği ile ve belirli daha entelektüel isteklerce güdülenmektedir. Bu temel gereksinimlerde ilk basamakta bireyin uyku, beslenme gibi fizyolojik gereksinimleri; sonraki basamakta korunma ve güvende olma gereksinimi; üçüncü basamakta sevmek, sevilme, dostluk, evlilik gibi toplumsal gereksinimleri, dördüncü basamakta itibar görme gereksinimi ve en son basamakta kendini gerçekleştirme gereksinimi aşamalı bir şekilde bulunmaktadır. En fazla gereksinim duyulan amaç tüm bilinci uğraştırmakta ve ulaşana dek yapıyı tüm potansiyelini kullanması için örgütlenme eğilimindedir. Bu gereksinim karşılandığında ise yerini bir sonraki amaca bırakmaktadır ve doyurulan gereksinim bundan sonra etkin bir güdülenme sebebi olmamaktadır (Maslow, 1943; Akt., Turhan, 2019). Piramidin birinci ve ikinci basamakta yer alan öncelikli gereksinimleri karşılanan bireyler üçüncü basamakta Fomo tecrübe etmeye başlayabilirler. Çünkü bireyler üçüncü basamakta toplumsallaşma gereksinimi hisseder ve gereksinimdeki çoğalma sosyal ağların da tesiri ile gelişmeleri kaçırma korkusuna sebebiyet verebilir. Dördüncü kademede deneyimlenen gelişmeleri kaçırma korkusu beşinci basamakta yaşanmaz çünkü diğer insanların yaşamları; beşinci basamağa ulaşabilen kendini gerçekleştirme basamağına geçebilen bireyler için önemsizdir. Bu nedenle gelişmeleri kaçırma korkusu en fazla asıl psikolojik

gereksinimleri yerine getirilememiş, yetersiz ve özgür olmadığını düşünen bireyler arasında çok fazla görülmektedir (Odabaşı, 2017; Akt., Turhan, 2019).

2.1.6. Öz Belirleme Kuramı ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu

Gelişmeleri kaçırma korkusunun tanımlanmasında ispata dair bir yaklaşım sınırlarında öz belirleme kuramı esas olmuştur. Bu kurama göre kişinin inaç ve değerlerine göreharekete geçebilme, ayarlayabilme kabiliyeti şeklinde ifade edilebilir (Deci vd. 1989). Gelişmeleri kaçırma korkusu öz-belirleme teorisine (Self-Determination Theory) göre detaylandırılmaktadır (Prybylski ve ark., 2013). Bu teoriye göre etkili bir öz düzenleme ve iyi oluş için üç temel psikolojik gereksinimin karşılanması gerekmektedir. Bunlar; yeterlilik gereksinimi, özerklik ve ilişkili olma gereksinimidir.

Özerklik: Kişinin kendi yaptıklarını uygun görmesi ve yaptıklarının arkasında olmasıdır. Bireyin yapacağı faaliyetlerde karar alma ve uygulama kısmında aktif olmasıdır.

Yeterlik: kişinin sosyal çevresiyle aktif bir iletişim halinde olması ve bu iletişimin sonucunda kazanç elde etme bu kazançları değerlendirebilme ve ortaya koyabilme kabiliyetlerinin toplamıdır.

İlişkili olma ihtiyacı: Kişinin başka kişilerle iletişimde kalma gereksinimidir. Diğer kişilerle sosyal gereksinimlerin karşılanması için ilişkide olmayı içerir. Bireyin diğer insanlarla bağlantıda kalma ihtiyacıdır (Edward ve Richard, 1985).

Öz belirleme kuramına göre gelişmeleri kaçırma korkusu şu hususlarda incelenebilir. Birincisi doğrudan iletişim, basit gereksinimlerin tatmini yeteri kadar sağlanamamış kişiler sosyal platformları bu gereksinimlerin karşılanabileceği bir vasıta olarak değerlendirip buradan gereksinimlerin tatminini elde edebilirler. İkinci iletişim ise gelişmeleri kaçırma korkusunun sosyal ağlara ilişkin geliştirilen bağımlılık ve gereksinimlerin karşılanmasında aracı haline gelmesidir (Przybylski, Murayama, DeHaan ve Gladwell, 2013).

2.2. Problemli Cep Telefonu Kullanımı

2.2.1. Cep Telefonu Kullanımı Tarihçesi

İnsanoğlu yaratılış gereği her zaman diğer insanlarla etkileşimde olmak diğer insanlardan haberdar olmak gereksinimine sahiptir. Bu gereksinimi farklı yöntemlerle gidermiştir. 1800’lü yılların son zamanlarında telefonun insan hayatına girmesi bununla birlikte radyonun gelişim süreci buradaki gelişimlerin telefona da aktarılmasını beraberinde getirmiş ve bu yeni bir dönemin başlangıcına neden olmuştur (Meral, 2017).

Mikrofon teknolojisinin gelişim göstermesiyle sadece duymak ve konuşmak üzerine iki işlevi yerine getiren ahizeli telefonlar, yerini radyo frekanslarıyla kablolarla bağlı kalınmadan iletişimi ulaşılabilir kılan bir teknolojiye telsiz telefonlara bırakmıştır (Tarihnedio, 2018). 1960 yıllarında ise teknolojinin gelişimiyle tuşlu telefonlar üretilmeye başlanmıştır (Barutçu, 2011). Cep telefonu buluşunu ortaya koyan kişi Amerikalı mühendis Martin Cooper’dır. Martin Cooper Motorola grubunun lideri ve bu cihazın mucididir. İcat ettiği telefon yaklaşık Telefonla ilk görüşmeyi kendisi gerçekleştiren keşif insanı 10 saatte şarj olan ve yaklaşık 35 dakika kadar konuşma imkanı sağlayan bir cihazın mucidi olmuştur (Gregersen, 2013).

Cep telefonu kullanımı 1990’lı yılların sonuna doğru insanlar tarafından benimsenmeye, kullanımı artmaya başlamıştır; fakat insanlar tarafından yaşamlarında olmazsa olmaz olarak benimsenmesi 2007 yılında Apple’ın ilk iPhone’u tanıtmasıyla ve akıllı telefonu insanların hayatına girmesiyle meydana gelmiştir. Sonrasında Android işletimli ilk cep telefonunun 2008 yılı son zamanlarda üretilmeye başlanmıştır. Bu süreçte bu teknolojiye yapılan yapılan ve cep telefonlarının özelliklerinin gelişmesi, insanların vazgeçilmezi haline gelmesiyle telefon piyasasındaki 2017 yılı hedefi kullanıcılarını dünya nüfusunun üçte birinden daha yüksek sayıya ulaştırmaktır (Statista, 2017).

Telefon zamanla insanlar tarafından benimsenmiş ve üretimi konusunda oldukça fazla talep almıştır. Bu sebeple bu cihazın teknoloji gelişerek ilerlemiş özelliklerine yeni özellikler katmıştır. Çağımızda telefon sahibi olan bir insan elindeki küçük teknolojik cihazla birden çok işlemi yerine getirebilmektedir. Fotoğraf çekme, video kaydı alma, müzik dinleme, oyun oynama gibi birçok özelliği ile aslında birçok teknolojik cihazın özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Zamanla telefonun

iletişim kurmaktan öteye geçmesiyle; sosyalleşme ortamlarını sağlaması, eğlence ihtiyaını karşılaması sebebiyle insanlar için olmazsa olmaz bir hal almaya başlamıştır. Bu da insan hayatındaki rolünü ve kullanımını hem dünyada (Statista, 2017) hem de Türkiye’de (Cumhuriyet, 2018) artırmıştır.

2.2.2. Problemli Telefon Kullanımı

Cep telefonu kullanımı uzun bir dönemdir kişiler arası iletişimi sağlamada önemli bir role sahip olmuştur. Graham Bell’in icadıyla hayatımıza giriş yapan telefon teknolojisi yıllar içerisinde birçok değişim ve gelişim göstererek günümüz telefonlarının son halini almasını sağlamıştır. Günümüzde cep telefonu tüm dünya tarafından aktif bir şekilde kullanılmaktadır. İlk çıktığı zamanlarda sadece karşıdaki kişi ile iletişim sağlamak amacı taşıyan telefon zamanla fonksiyonlar kazanarak insan hayatına kolaylıklar sağlamıştır (Kocabaş ve Korucu, 2018). Telefonun insan yaşamında iletişim kurma işlevinin yanında internet, sosyal medya, bilgiye hızla ulaşma, oyun oynama, müzik dinleme gibi birçok özelliğinin olması insanların telefon kullanma oranının ve sıklığının artmasına ve böylece telefonun insan hayatında önemli bir yer edinmesine neden olmuştur (Thomee, 2018). Telefonun bu kadar çok işlevinin olması insanların eğlence, sosyalleşme, iletişim vb. ihtiyaçlarını karşılaması zamanla telefonu insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Birçok faydası olan ve insan hayatını kolaylaştıran telefon doğru ve amacına uygun kullanılmadığında sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Problemli mobil telefon kullanımı kişinin mobil telefonunu kontrol edemediği bununla birlikte ölçüsüz vakit geçirme isteğini engelleyemediği, vakit geçirme süresinin gündelik yaşamını ve sorumluluklarını ertelediği, toplumsal hayatının kötü etkilendiği, ara verildiğinde ya da mobil telefonun ulaşılabilir olmadığında bireyde önemli derecede duygusal farklılıkların gözlendiği, bağımlılık seviyesine ulaşabilen sorunlu davranış biçimidir (Kwon, Kim, Cho ve Yang, 2013). Teknolojinin bireyin fiziksel ve psikolojik durumunu olumsuz etkileyecek biçimde normalden ve gereğinden fazla kullanımı teknoloji bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır. Problemli mobil telefon kullanımı teknoloji bağımlılığının alt başlıklardan birisini oluşturmaktadır. Davranışsal bağımlılıkların altında yer alan problemli cep telefonu kullanımı, bireyin telefon kullandığı zamanı ayarlayamaması ve gereğinden fazla kullanılması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Bhardwaj ve Ashok, 2015).

Problemlı mobil telefon kullanımı kişinin ihtiyaından fazla cep telefonu ile vakit geıirmesi sebebiyle gündelik hayatındaki faaliyetlerini ertelemesi ya da zamanında yerine getirememesi olarak ifade edilebilir (Altundağ ve Bulut, 2017). Teknolojik gelişmelerin ilerlemesi teknolojiyi uygun  er eve dahilinde ve ihtiyaç duyulduğuunda bilinçli vakit geıiren kişiler için hayatı pratikleştiren, güçlendiren faydalı bir vasıta iken; ihtiyaç dışı kullanımında problemlı davranışlara sebep olmaktadır (Ceyhan, 2011).

Mobil telefonlar her geçen gün sınırlarını genişletip, gelişmesi ile beraber zamanla insan yaşamının birçok sahasında vazgeçilmezi haline gelmiştir. İnsanın ilerlemesini önleyici ve ihtiyaç dışında sınırları aşacak şekilde kullanıldığuında bireyde mutsuzluk, endişe, rahatsızlık gibi bireye zarar veren duygularla birlikte problemlı kullanıma neden olmaktadır (Gezgin, şumuer, Arslan ve Yıldıırım, 2016).

Cep telefonlarının akran gruplar üzerindeki etkisinin de çok fazla olduğu gözlemlenmiştir. Akran gruplarının birbirlerini en fazla etkilediğu dönem ergenlik dönemidir (Ling ve Helmersen, 2000). Cep telefonunun ergen bireylerdeki bu etkisi, bireyleri internete ve telefona bağlı bir toplum haline getirmiştir (Williams ve Williams, 2005). Her yaştan kesim cep telefonu kullanıcısı olabiliyor olsa dahi bu kullanıma en kolay adapte olanlar Y ve Z kuşağındaki kişilerdir. 1977- 1994 arası dünyaya gelenler Y Nesli şeklinde ifade edilirken, bu nesil gençleri aydın ve sanal ortamlara daha eğilimlidirler. 1995'ten sonra dünyaya gelen bireyler ise Z kuşağını oluşturur. Z kuşağı da karmaşık sanal ortama daha h kim ve bilgisayarla etkileşimli büyümüş, iyi anlamış ve özümsemiştir. Y ve Z kuşakları mobil telefon kullanımının en yaygın olduğu gruptur (Choudhary, 2014).

Evlerde bilişim teknolojilerine sahip olma oranlarına bakıldığuında 2004 yılında mobil telefona sahip olma yüzdesi %53.7 olarak 2018'de ise %98.7 olarak açıklanmıştır (T  K 2018). Cep telefonlarının, yaşları 13 ile 19 yaş arası ergen bireylerde sembolik bir kimlik ve statü kazanma  zelliğu sebebiyle bu yaş grubunda bu oranın fazla oluğu gözlemlenmektedir (Tekin 2012).

2.2.3. Problemlı Telefon Kullanımı Belirtileri

Problemlı cep telefonu kullanımı belirtileri şu şekilde sayılabilir:

1. Telefonların bireyin yaşam ritüellerini bozacak derecede fazla kullanımı.

2. Geçirilen vaktin zamanla artış göstermesi ve bu zamanın bireye artık yetmemesi.
3. Mahrumiyet işaretleri (telefonla vakit geçirilmediği zamanlarda öfke ve stres gibi yoksunluk belirtilerini göstermesi).
4. Akıllı telefona ilişkin normalden fazla bilişsel uğraşı.
5. Bireyin duygu durumunda değişikliklere sebep olma.
6. Geçirilen zamanı azaltmaya ilişkin çabaların başarısız olması.
7. Bireyin geçirdiği zaman üzerinde özdenetimini kaybetmesi (Kwon ve ark., 2013).

2.2.4. Problemli Telefon Kullanımının Nedenleri

Cep telefonu kullanımının artması ve insanların telefonla daha fazla zaman geçirmeye başlaması cep telefonunun sosyal bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. İnsanlar sürekli diğer insanlarla etkileşim halinde olma, iletişimde kalma ihtiyacına sahiptir. Cep telefonu kullanımı insanların birbirleriyle iletişim kurma ve sosyalleşmesine pratik bir şekilde imkan sağlaması amacıyla kullanılmaktadır. Bu sebeple kullanımı artmakta ve bu artış telefonun problemli kullanımını ve problemli kullanımın doğuracağı sorunları beraberinde getirmektedir. (Augner ve Hacker 2012). Cep telefonunun imkan verdiği sosyal ağlara bağlanabilme, mail atma, oyun oynama, fotoğraf çekme gibi birçok işlevinin olması insan yaşamından önemli bir ihtiyaç halini almasını sağlamıştır (Zhang, Yang, Tu, Ding ve Lau, 2020). Cep telefonlarının boyutunun küçük ve taşınabilir olması, kullanımının kolay olması ve birden fazla fonksiyonu bünyesinden barındırması cep telefonun ile geçirilen zamanın artmasına ve bu da bağımlılığa ve problemli kullanımına sebep olabilmektedir (Ercan ve Tekin, 2019).

Cep telefonu problemli kullanımının nedenlerine bakıldığında merkezinde bağımlılık olabileceği belirtilmektedir. Cep telefonu kullanımı bireyi heyecanlandığı ve bireyin karşılaştığı problemli durumlarda bireyi baskı ya da kaygıdan kurtardığı zamanlarda zevk vermektedir. Birey de daha sonra zevk almak ya da problemli durumdan kaçmak için bu davranışı sürdürmektedir (Cüceloğlu 1993).

Cep telefona sahip olmaya ilişkin tüketici davranışlarının araştırıldığı bir çalışma neticesinde, insanların cep telefonuna ilişkin tutumlarının güvende hissetme, benliğinin bir parçası olarak benimseme ve bağımlılık olarak üç ana başlıkta

değerlendirmiştir (Tian ve ark., 2009). Leung ve Wei (2000) ise kişinin cep telefonu kullanımındaki nedenin iş ve işlemlerini devam ettirirken pratik ve hızlı bir biçimde karşıdaki kişi ile etkileşimde olmaya imkan sağlaması olarak ifade edilirken; Wei (2008) cep telefonunun insanlar için iletişimde olma ve eğlence ihtiyacını karşılamak amacıyla daha fazla kullanılmaya başlandığını belirtmiştir.

Problemlili telefon kullanımının sebeplerine bakıldığında bunlardan biri de internetin olmadığı durum ve ortamlardan kaçınma, korkma olarak tanımlanan netlessfobidir. İnsanlar diğer insanlarla yüz yüze iletişimde olmak amacıyla ya da işi gereği evden çıkabilmekte ve bu durumda internete bağlı olamama kaygısı yaşamaktadır. Bu sebeple internete bağlanabileceği telefonuna ihtiyaç duymaktadır. Birey netlessfobiden kurtulmak amacıyla telefon kullanımını ve kullanım süresini artırabilir. Bu durum bireyin gündelik hayatının düzenini bozabilmekte ve fiziksel ve ruhsal gelişimine olumsuz etki yaratabilmektedir. Tüm bu süreç bireyin görevlerini zamanında yerine getirmesini engelleyebilmektedir (Öztürk, 2015).

Birey yalnız bir yaşam sürdürüyorsa bu yaşamın getirdiği sıkıntılardan kaçmak ya da kurtulmak amacıyla farklı yollar kullanmaktadır. Bireyler, neticesi riskli olsa dahi yalnızlıktan kurtulabilmek için genellikle telefona başvurmaktadır (Laramie, 2007). Telefona sahip olan bir kişi karşıdaki kişinin ondan ne kadar uzakta olduğunu düşünmeden çok rahat bir şekilde kişi ile iletişime geçebilmektedir. Yalnızlık çeken bir birey bu duygudan kaçınmak için telefonunu kullanabilmektedir. Bununla birlikte karşı cinsle olan romantik ve cinsel ilişkiler için de birey cep telefonunu çok rahat kullanabilmektedir (Townsend, 2000).

Stres ve kaygı seviyesi yüksek bireyler ve depresyon sürecindeki bireylerde problemlili mobil telefon kullanım nedenlerin olabilmektedir. Birey rahatsız edici duygu ve düşüncelerden kaçmak ve rahatlamak amacıyla telefon kullanabilmektedir. Bununla beraber yaşamdan basit problemlerle dahi duygusal dengesi çabuk bozulan bireyler de, dengesini kurana dek yapması gereken görevlerini erteleyip, mobil telefon ile zaman geçirmektedirler (Augner ve Hacker, 2012).

Bireylerin dikkat isteyen, hayati risk taşıyan problem durumlarında dahi telefon kullanımını sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Bu davranışı sergilemeyi devam ettirmelerinin sebebini kişilik özellikleri kaynaklı olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte benlik saygısı düşük olan bireylerin bu durum yaratabileceği olası

sorunlardan kurtulmak ve güvenli yer arayışı sorunlu kullanım sebeplerinden olabilir (Bianchi ve Phillips, 2005).

Cep telefonu ile geçirilen zamanın artış gösterme sebeplerinden biri de eğlenme ihtiyacını karşılamasından kaynaklanmaktadır. Telefona yüklenen oyunların güncellenmesi ve her yaşa hitap edecek türde oyunların varlığı bu oyunlara olan rağbeti artırmıştır. Kişi bu oyunları oynadığında rakibi ile yarışma olanağını elde etmekte ve bu sayede günlük hayatındaki stres faktörlerinden uzaklaşabilmektedir. Bu da telefonun problemli kullanım nedenleri arasında gösterilebilmektedir (Gezgin ve ark., 2018). Bununla birlikte telefon aracılığıyla internete erişimin kolay olması, görüntülü konuşmak, fotoğraf çekme, sağlıkla ilgili uygulamaların varlığı, sosyal medyaya ulaşım gibi birçok özelliğinin olması kullanımın artmasına ve hayatımızda önemli bir yer edinmesini sağlamıştır (Işık ve Kaptangil, 2018).

Cep telefonunun problemli kullanımının gençlerde fazla olmasının sebeplerine bakıldığında ilki anne babalarına karşı onlardan bağımsız kişisel sınırların ve kişisel alanın oluşmasına ve kişisel bağımsızlıklarını kazanmalarına imkan veren bir teknolojik alet olmasıdır (Oksman ve Turtiainen, 2004). Bir diğer nedene bakılırsa cep telefonu kullanımının gençler arasında bir saygınlık kimlik simgesi olarak benimsenmesidir (Özaşçılar, 2012). Bireyin akran grubuna dahil olmasının önemi olduğu ve kimlik arayışının olduğu zamanlarda ergenler için statü ve kimliğin bir simgesi olarak kabul edilebilir (Yu ve ark., 2002). Bununla birlikte telefonla ile geçirilen zamanlarda birey yaşadığı kaygılardan uzaklaşabilmektedir (Enez Darçın ve ark., 2016), ve birey telefon sahibi olmayı ve iyi bir kullanıcı olmayı popülerliğin bir işareti olarak değerlendirebilmektedir.

2.2.5. Problemli Telefon Kullanımının Sonuçları

Akıllı telefonların insan hayatının vazgeçilmez bir parçası olmasıyla birlikte bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Telefon kullanımının zamanla artması bireylerde fiziksel ve ruhsal problemler neden olarak özellikle Z ve Y kuşağındaki bireylerin gelişim süreçlerine olan etkisi ise tartışmalıdır (Kuyucu 2017).

Akıllı telefonların aşırı kullanımlarının çeşitli sağlık sorunlarına yol açtığı bilinmektedir. Aşırı ekrana bakma davranışının bulanık görmeye neden olduğu ve göz sağlığına kalıcı etkileri olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca kullanım pozisyonları gereği parmak, bilek ve boyun bölgelerinde çeşitli ağrı ve sağlık sorunlarına neden

olduğu da uzmanlarca belirtilmektedir (Kim, Kang, Kim, Jang ve Oh, 2013). Yapılan bir araştırmanın sonuçları incelendiğinde akıllı telefon kullanan bireylerin, akıllı telefon kullanmayan bireylere kıyasla daha çok baş ağrısı şikayetine sahip oldukları gözlenmiştir (Keskin vd., 2018).

Bireyin günlük yaşamında kullandığı teknolojik aletlerden yayılan (Sarigöz ve ark., 2012 ve Yağmur ve ark., 2003) elektromanyetik dalgalar ve bu dalgaların yarattığı elektromanyetik alanlar, bireyin vücudunun yapısını olumsuz etkileyebilmektedir (Sarigöz ve ark., 2012). Çağın en çok kullanılan ve elektromanyetik dalga yayan cihazlarından biri de cep telefonlardır. Telefonlardan ve baz istasyonlarından yayılan dalgaların insanların sağlığına verdiği zarar son zamanların üzerinde durulan konularından biri olmuştur. Bu dalgaların zararlarına bakıldığında kısa süreli zararları stres, görme ve işitme problemleri, yorgunluk, baş ağrısı gibi problemler olurken; uzun süreli zararları beyin hücrelerinde ölüm ve beyin tümörüne, kalp hastalıklarına, hafıza bozukluklarına, kalıcı işitme problemlerine ve lenf kanserine sebep olabilmektedir (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, 2012). Bununla birlikte yapılan araştırmalar uzun süreli telefon kullanımının bireyde bağımlılığa sebep olması ve bunun sonucunda da uyku kalitesini düşürmede tekili olduğu ifade edilmiştir (Öz ve ark., 2015).

Teknolojinin gelişmesi bu teknolojiyi bilinçli kullanan insanların hayatını kolaylaştırmış, hayatlarının verimini artırmış faydalı bir cihaz iken; sağlıksız kullanımı problemli davranışları sebep olabilmektedir (Ceyhan, 2011). Cep telefonu kullanım alanını ve kitlesini her geçen gün genişletmesi ile insan hayatında önemli bir yer edinirken; kullanan kişinin telefona fazla zaman harcaması, amacı dışında kullanması bireyde endişe, korku, huzursuzluk ve bağımlılık gibi duygu ve durumlara sebep olabilmektedir (Gezgin, Şumuer, Arslan ve Yıldırım, 2016).

Gündelik hayatın her sahasına uyum sağlayan cep telefonları olumlu ve olumsuz duygular ve kendini belli eden semptomlara sahip alışkanlıkları da ortaya çıkarmaktadır. Bu alışkanlıkların olumlu tarafları pratiklik, konfor ve faydacılığı iken olumsuz tarafları ise yoksunluk yaşanması durumunda ortaya çıkan endişe ya da anksiyete yaşanması ile patolojik bağımlılıktır (King ve ark., 2010). Bireyin cep telefonunu problemli kullanması ile telefonunun çalmadığı halde çaldığını düşünmesi; bildirim gelmese de gelmiş gibi düşünüp telefonunu kontrol etme davranışı ile bireyin depresyon ve kaygı bozukluğu seviyeleri ile arasında ilişki

saptanmıştır (Altundağ ve Bulut, 2017). Cep telefonunun problemli kullanımına ilişkin yapılan araştırmalar kaygı ve depresyon gibi ruhsal sorunlara, benlik saygısında düşüklük, duyarlılıkta artış gibi sorunların sebebi olabildiğini ortaya koymuştur (Hadlington, 2015).

Telefonun problemli kullanımı ile yapılan bir diğer çalışmada telefonu gereğinden fazla zaman geçiren kişilerin düşük benlik saygısına sahip oldukları ve saldırgan davranışlara sahip oldukları saptanmıştır (Roser, Schoeni, Foerster ve Rösli, 2016). Bu davranışın birey üzerindeki etkilerinden biri de dikkat ve konsantrasyon güçlüğü yaşamasıdır. Bu konuda yapılan araştırmalarda telefon kullanımının bireyin tepkilerini geciktirdiği bulgularına ulaşılmıştır. Birey yaşadığı bu dikkat sorunu hayatının her alanında karşısına çıkabilmekte ve bu bazı durumlarda tehlikeli bir hal alabilmektedir. Trafikte dikkat sorunu yaşayan bir birey yaya ya da sürücü iken bu problem sebebi ile kazaların yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir (Cazzulino, Burke, Muller, Arbogast ve Upperman, 2014).

PCTK özellikle öğrencilerde akademik problemlere de yol açabilmektedir. Erken yaşta telefon edinen bireyler, bir kısıtlam ile karşılaşmadıkları durumlarda cep telefonlarına okula getirebilmektedirler. Bu da öğrencinin ders esnasında odağının değişip telefona kaymasına neden olabilmektedir (Jacobsen ve Forste, 2011). Bunun sebebi öğrencinin telefonu her zaman ve her koşulda odağına alabilme ve devamlı telefonunu kontrol etme yatkınlığından kaynaklanmaktadır (Gümüş ve Örgen, 2015). Problemli şekilde cep telefonu kullanan öğrencilerin okul yaşantısında ve çevreyle olan ilişkilerinde Akademik erteleme, dikkat dağınıklığı, sosyal kaygı seviyesinde artış, okula ve çevreye uyum problemleri, dikkat eksikliği, amaç belirleyememe ve güdülenme eksikliği, uyku düzeninde bozulmalar ve verimsiz uykular, gibi problemler ortaya çıkmaktadır. Bu problemlerin yaşanması genç bireylerin akademik başarısını olumsuz etkilemekte ve bireylerde öğrenilmiş çaresizlik duygusuna neden olmaktadır (Engin, Özen ve Bayoğlu, 2009; Çetin, Pamuk ve Donmuş, 2015; Akt. Bağcı ve Çoklar, 2017).

Telefonun problemli kullanımının birey üzerindeki etkilerden biri de sosyal hayatının olumsuz etkilenmesidir. Telefona ayrılan zamanın kontrol edilememesi ve sağlıklı kullanılamaması aile içi ilişkilerde ebeveynler ve çocuklar olmak üzere iki grup için de tehlike arz etmektedir. Anne ve babaların iş hayatı, görev ve sorumluluklarına ayırdıkları zaman ve çocukların eğitimlerine ilişkin ayırdıkları zaman aile bireylerin

birbirlerine ayırdıkları zamanı azalmaktadır. Cep telefonunun problemlili kullanımı ile de geriye kalan zaman da verimli ve kaliteli bir biçimde geçirilmediğinde aile içi ilişkilerde sorunları beraberinde getirmektedir (Canbeldek, 2017).

Cep telefonları bireyin kendi yaş grupları ile olan ilişkilerini de etkilemektedir. Bireyin yaşamında gelişiminin en hızlı ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin en güçlü olduğu dönem ergenlik dönemidir (Ling ve Helmersen, 2000). Teknoloji ile olan ilişkinin en çok gençler arasında yoğun olması, bu kesimin hayat stillerini ve sosyal iletişim becerilerinin değişmesine neden olmaktadır ve bu durum gençlerin yaşamını bu alanla sınırlandırmaktadır (Yılmaz ve ark., 2015). Sanal ortamda kurulan bir iletişim birey için gerçek yaşamda yapacağı bir konuşmadan daha az kaygı yaşamasını (Enez Darçın ve ark., 2016) sağlamakla birlikte daha pratik bir iletişim kurmalarına ve sosyalleşmelerine olanak sağlamaktadır. Bireyin sosyal ve duygusal gelişiminin tamamlandığı bu evrede bireyin telefona çok fazla maruz kalması bireyin sağlıklı gelişimini engellemektedir.

2.3. Kişilik

2.3.1. Kişilik Kavramı

Eski zamanlardan itibaren insanoğlunun kişiliğinin yapısını açıklama ve gruplandırma adına çalışmalar yapılmıştır. Kişiliğin ne olduğu ve nasıl tanımlanacağı ve anlamlandırması üzerine araştırmalar yapılsa da bu sorunun kesin ve tek bir cevabına ilişkin ortak paydada buluşamadığı bilinmektedir (McAdams ve Emmons, 1995).

Kişilik kavramını insanın kendine has fikirlerini ve davranışlarını ortaya koyan ruhsal ve fiziksel süreçlerin aktif örgütlenmesi olarak tanımlamıştır (Allport, 1961).

Kişilik, insanın kendine özgü, istikrarlı tutum biçimleri ve kendi içindeki süreci ifade etmektedir. Bu tanım iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım istikrarlı davranış biçimleriyle ilişkilidir. Burada önem arz eden kişiliğin istikrarlı olmasıdır. Bu istikrarlı davranış biçimleri, birey tarafından her zaman, her koşulda sergilenebilmektedir. Tanımlamanın diğer kısmı, kişilik kavramının kendi içindeki ilerleyişi, akışı incelemektir. Bu ilerleyiş bireyin nasıl hareket edeceğine ve duyumsayacağına yön veren tüm ruhsal, dürtüsel ve zihinsel ilerleyişleri içine almaktadır (Burger, 2006).

Kişilik ruh sağlığı literatüründe sınırları en geniş kavramlardan biridir. Kişilik bireyi tanımaya ve davranışlarını açıklamaya yardım eder. Kişilik; bireyin hoşlandığı şeylerin, tutumlarının, kabiliyetlerinin, kendini ifade etme tarzının, fiziksel görüntüsünün ve sosyal iletişiminin özelliklerini barındıran kapsamlı bir kavramdır. Kişilik kendine özgüdür ve kendi içinde tutarlıdır. Kişilikle ilgili net ve herkes tarafından kabul edilmiş bir tanımlama mevcut değildir. Bunun sebebi kişilik teriminin insan yaşamında birçok anlamda kullanılmasıdır. Kişiliğin genel olarak mizaç ya da huy gibi kelimelerle aynı anlamda kullanılması, bu karışıklığın yaşanma sebeplerinden biridir (Köknel, 2005). Kişilik kavramını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendiren Fromm (1995) bireyi diğer bireylerden ayıran özelliklerini; bireyi tek ve kendine özgü kılan sosyal çevreden edinilen ve genetik de kendisine aktarılan psikolojik özelliklerinin tamamı olarak tanımlanmaktadır (Akt., Duru, 2014). Kulaksızoğlu'na (2002) göre ise kişilik; insanın sosyal ve psikolojik tepkilerinin bütünü olarak ifade edilmektedir.

Birçok tanımlaması yapılan kişilik kavramının yanında kişilikle karıştırılan veya birbiri yerine kullanılabilen karakter ve mizaç terimleri bulunmaktadır. Karakter kişiliğin ahlaki tarafını tasvir etmek için kullanılırken, huy veya mizaç kişiliğin duygusal tarafına açıklık getiren bir terimdir (Kulaksızoğlu, 1999). Mizaç ya da huy (temperament) bununla birlikte, bireyin normal hayatında bireye has oldukça kısıtlı, sınırlı duygusal reaksiyonların başkalaşmasıdır. Aniden öfkelenmek, sevinmek, bunalmak, vb. kişiye göre değişim gösteren niteliklerdir (Köknel, 1997).

2.3.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Bireyin kişilik özelliklerini etkileyen birtakım etmenler vardır. Bu etmenler şu çerçevede sıralanabilir (İlgaz Yıldırım, 2014): Fizyolojik etmenler, ailesel etmenler, toplumsal etmenler, ruhsal etmenler, coğrafi ve fiziki etmenlerdir.

2.3.3. Beş Faktörlü Kişilik Modelinin Özellikleri

Kişiliğin beş sınıflandırmada değerlendirilmesinin başlangıcı 1960'lı yıllarda olmuş ve 1980 ve 1990 yıllarında bu süreç hızlanmıştır. 1980'li yıllarının sonlarına doğru, alan yazıdaki kişiliğe ilişkin verilerin karmaşıklığı kişilik psikologlarının daha işlevsel ve anlamlı bir boyutlandırma sağlayabilen: Beş Faktör Modeli'nin beş güçlü faktöründe kişilik psikologlarını fikir birliğine ulaştırmıştır (Taggar, Hackett ve Saha, 1999). Çalışmaların büyük bölümü, kişilikle alakalı genel özellik yaklaşımlarının

birçoğunun beş faktörün kapsayıcı olduğu üzerinde ortak karara varmıştır (Friedman ve Schustack, 1999).

İlk çalışmalarını Allport'un başlattığı, Cattell ve Eysenck'in devam ettirdiği ayırıcı özellik ve kişiliğin ana boyutlarını ortaya çıkarma araştırmalarını 1970'ler ve 80'li yılların başında bilim insanları araştırmalarını farklı basamağa taşımıştır (McCrea ve Costa, 1985; McCrea, 1992).

Yapılan çalışmaların devamında 1963 yılında Norman'ın ortaya koymuş olduğu çalışmanın sonucunda insanların kişilik özellikleri beş boyut olarak kategorize edilmiştir. Norman'ın (1963) araştırmalarıyla birlikte ulaşılan veriler son derece önemlidir. Çünkü faktörleri şu şekilde adlandırması: dışadönüklük (extraversion), sorumluluk (conscientiousness), uyumluluk (agreeableness), kültür (culture), duygusal denge (emotional stability) ve alanyazında oldukça fazla kullanılmış "Büyük Beşli (Big Five)" olarak adlandırılmıştır (Digman, 1990). Goldberg ise araştırmalarının neticesinde, beş faktör kişilik özelliklerinin kapsamını geliştirmiş alan yazında "beş faktör" kavramını ortaya koyan ilk bilim insanı olmuştur (Apple, 2011).

Costa ve McCrae (1985) özellikler yaklaşımını kabul etmiş ve bununla birlikte çalışmaya katkı sunmuşlardır. Daha sonraki araştırmaları neticesinde, Beş Faktör Modeli'ni meydana getiren temel boyutları; dışadönüklük (extraversion), duygusal dengesizlik (emotional stability), geçimlilik (agreeableness), açıklık ve sorumluluk (conscientiousness) olarak ifade etmişlerdir (Somer ve Goldberg, 1999).

2.3.4. Beş Faktörlü Kişilik Modeli

Beş faktör kişilik kuramı (5FKK) temelinde özellikler kuramına bağlı olup kişiliğin değerlendirilmesinde kişinin şahsını ve çevresindeki kişileri anlatabilmesi amacıyla niteliklerden faydalanmaktadır (Doğan, 2013: 57). Digman beş faktör modeline ilişkin ön dört araştırma üzerinde çalışmış; faktör analizlerinin neticesinde temel boyutlara ulaşmıştır. Beş faktörü kendi içinde iki büyük faktörde toplandığı kanısına ulaşmıştır. Digman bunlardan ilki olan Alfa faktörünün, (yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal denge), sosyalleşme sürecini; Beta faktörü ise (dışadönüklük ve deneyime açıklık) ise kişisel gelişimini ifade ettiğini belirtmiştir (Akt., Somer, Korkmaz ve Tatar 2004).

2.3.4.1. Dışadönüklük – İçedönüklük

McCrea ve Costa (1985) dışadönüklüğü, liderlik, insanlarla olan ilişkilerden keyif alma ve kendini ifade edebilme kavramlarıyla ilişkili olarak ele almaktadır. Olumlu duyguların dışadönük kişilerce daha fazla deneyimlendiği ifade edilmektedir (Schimmark, Oishi, Furr ve Funder, 2004). Bu faktörün nitelikleri Eysenck'in, dışadönüklük boyutuna çok fazla benzetmekle birlikte merkezinde, yaşam dolu, heyecanlı, mutlu, iletişimde olmayı seven, atılgan ve çevresi ile olumlu ilişkiler kuran bir birey olma gibi niteliklere sahiptir (McCrea ve Costa, 1992). Bu boyutun zıt tarafı dışadönük bireyler tarafından oluşurken bir diğer ucu içedönük bireylerden meydana gelmektedir (Burger, 2006). İçe dönük bireyleri ise iletişim konusunda daha pasif, sessiz, sakin, utangaç, ağırkanlı, bağımsız, durgun, hareket etmeyi çok sevmeyen, iddasız ve pasif oluşları açıklamaktadır (Somer, 1998).

2.3.4.2. Uyumluluk (Yumuşak Başlılık) -Uyumsuzluk (Dikbaşlılık)

Yapılan farklı çalışmalar neticesinde diğer potansiyeli yüksek olan belirtilen ikinci faktör, olumlu tarafında kibar, zarif, uysal, itimat edilen, şefkatli gibi niteliklerle açıklanmakta ve uyumluluk, yumuşak başlılık ve uzlaşılabilirlik olarak adlandırılmaktadır (Somer vd., 2011). Uyumluluk kişilik özelliğine sahip bireyler genelde kibar, güvenli, dış görünüşlerine dikkat eden, bağışlayıcı, anlayışlı (Barrick ve Mount, 1991), uyumlu, rekabeti sevmeyen (Barrick, Stewart ve Piotrowski, 2002), yardımsever, insanlarla olumsuz ilişkilerden kaçınan, olumsuz bir iletişim ihtimalinde problemi ortadan kaldırmak için güç ve baskıdan uzak duran bireylerken (Cloninger, 2000), uyumluluk seviyesi düşük bireyler huzursuz, stresli, ve huzursuzluk yaratan, her zaman kendini ve çıkarlarını düşünen, şüpheli ve çevreyle olan iletişimi önemsiz gören bireylerdir (McCrea ve John, 1992; Somer, 1998).

2.3.4.3. Özdenetim-Yönsüzlük

McCrae ve Dye (1991) olumlu tarafında beceri, sorumluluk sahibi olma, kazanma gayreti, öz düzenleme ve temkinlilik olan özdenetim faktörünü bu şekilde ifade etmişlerdir. Özdenetim boyutu sorumluluğu, dikkati, disiplini, planlı ve programlı hareket etmeyi, azimli, başarıyı kendine amaç belirlemeyi, kararlılığı (Barrick ve Mount, 1991), denetimli olmayı, sorunlarla baş edebilmek için bir işin ileride nasıl olacağını kestirerek ona göre davranmayı, ahlaki değerlere ve kurallara önem göstermeyi, etik ilkelere bağlı olmayı, başladığı işi bitirme amacında olmayı ve

başlamadan önce ihtimalleri göz önünde bulundurmayı tanımlamaktadır (Neuman ve Wright, 1999). Özdenetim boyutunun karşı tarafında olan kişilerin ise odak problemi yaşayan, dikkati çabuk dağılan, sorumluluklarını yerine getirmeyen, güvensiz, düzenli ve planlı olmayan bireyler olduğu belirtilmektedir (Burger, 2006).

2.3.4.4. Nevrotizm-Duygusal Tutarlılık

Nevrotiklik boyutu endişe, kızgınlık, sıkıntı, düşünmeden bir eylemde bulunma ve depresyon gibi olumsuz durumları ifade eder. Bu boyutun yoğun yaşanması durumunda kişilerde benliklerini kabul edememe, mükemmel olma çabaları, eleştiri almak istememe gibi özellikler görülür (Tatlılıoğlu, 2014). McCrae ve Costa (1991), nevrotik teşhisi konulan bireylerin bu boyutta yüksek puan elde ettiklerini bununla birlikte yüksek puana sahip bireylerin genellikle farklı psikolojik sorunlara sahip olma yatkınlığına sahip olduklarını da ifade etmektedirler. Bu boyutun diğer tarafında olan kişiler ise Doğan (2013)'a göre duygusal dengeye sahip kişiler olup bu bireyler, duygusal bakımdan kararlı ve kişiler arası iletişimde uyumlu, çabuk üzülmeyen, durumlara kararlı tepkiler veren, daimi ve olumlu olmayan duygulardan kaçınmayı seçen kişilerdir.

2.3.4.5. Deneyime Açıklık-Gelenekçilik

Deneyime açıklık faktörüne ilişkin etmenleri; Costa ve McCrae (1992), tahlil yapabilen, özgürlükçü, yenilikçi, farklı ilgi alanlarına sahip, cesaretli, farklılığı seven, hevesli, farklı fikirlere açık ve sanata karşı ilgili birey özellikleri olarak ifade etmiştir. Deneyime açıklık boyutunun diğer tarafında yer alan kişilerin ise düşünce yapısı daha basmakalıp, tutucu; hayat tarzı ise daha alışkanlıklara dayalıdır. Bu bireyler gerçekçidirler v özgünlüğü yakalama seviyeleri düşüktür. Yeni deneyimlere açık olmaktansa önceden deneyimlediklerine, yaşantılarına, bildiklerine güvenmeyi seçerler. Prensiplerine bağlıdırlar, otoriteye karşı uysaldırlar. Heyecan yaratacak durum ve olaylardan kaçınırlar (Burger, 2006).

2.4. Ergenlik Dönemi

Ergenlik (adolescence) gelişmek ve büyümek manasına gelen Latin kökenli bir kelimedir (Golinko, 1984). Yavuzer (2007) ergenliği insanda izlenebilen hızlı olgunlaşma ve gelişme süreci olarak ifade etmiştir.

Ergenlik döneminde bireyde bedensel değişimlerin sonrasında toplumsal ve ruhsal değişimler de meydana gelmektedir. Bununla birlikte birey bilişsel olarak da değişim gösterip soyut düşünme becerisini de kazanır. Bu durum bireyin görev ve sorumluluklarının da çoğalmasına neden olmaktadır (Steinberg, 2013). Birey bu dönemde bedenindeki gelişmelere alışmaya çalışırken bir yandan da kimlik karmaşası yaşamaya başlar (Sayar, 2006). Kimlik karmaşası süresince birey bir parçası olduğu ailede, arkadaş ortamında, sosyal çevresinde amaçlarını, davranışlarını, ideallerini, tutkularını, düşüncelerini ve inançlarını baştan inşa etmeye çalışır. Birey bu evrede kim olduğunun, geleceğinin nasıl olacağını, kimlere güven duyacağını cevabını arar (Köknel, 1997).

Erikson (1968)'a göre psikososyal gelişim sekiz evreden meydana gelmektedir. Ergenlik dönemini kapsayan basamadığı kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası” şeklinde ifade etmiştir. Birey yaşadığı bu süreçte kim olduğu sorusunun cevabını bulma ve olumlu bir kimlik geliştirerek kimlik krizini atlatma gayretindedir. Bedensel değişim, arkadaşlarla geliştirilen iletişim, cinsel değişim ve meslek seçimi bu sürecin parçalarındandır (Santrock, 2011).

Kişinin bu evrede sosyal çevresine, yaşamına hatta kendine karşı alakalı olmaması kimlik krizinin işaretlerindendir. Bu dönemde birey bu karmaşayı atlatıp kişiliğinde tutarlılığı yakaladığında kimliğini kazanımı gerçekleşir (Özbay, 2000).

Marcia (1966) kimliğin şekillenmesi konusunda çok fazla kullanılan kimlik statüleri yaklaşımını ortaya koymuştur (Schwartz, 2001). Marcia yaklaşımında bireylerin ergenlik dönemi kimlik karmaşasını atlatmaya ilişkin çeşitliliğe atfen dört kimlik statüsünden söz etmiştir: başarılı kimlik statüsü, ipotekli kimlik statüsü, moratoryum kimlik statüsü ve kargaşalı kimlik statüsüdür. Bu statüler özetle başarılı kimlikte keşif ve bağlanma yüksek seviyededir. Farklılıkları barından tutarlı bir kimliği ifade eder. İpotekli kimlikte bağlanma yüksek keşif düşük seviyededir. Bu statüde kimliğin şekillenmesinde sertliği ve var olan düzene uymayı ifade eder. Moratoryum kimlikte keşif yüksek bağlanma ise düşüktür. Bununla birlikte benlik için zorlu bir uğraşı ifade eder. Kargaşalı kimlikte keşif ve bağlanma düşüktür. Bu kimlik statüsündeki birey kimlik ile alakalı mevzularla ilgilenmez (Akt., Atak,2011).

Havighurst bireyin yaşamının her döneminde kendi gereksinimleri ile çevresinin amaçları arasında olan bazı gelişimsel ödevlerden söz eder. Bu ödevleri bireyin

hayatında başarıyı yakalayabilmesi için önemli olan yetenek, bilgi, görev ve davranış olarak belirtmiştir (Dacey ve Kenny, 1994). Havighurst ergenlik dönemine dair sekiz gelişimsel ödev tanımlamıştır (Akt., Dacey ve Kenny, 1994; Gander ve Gardiner, 1993; Adams, 1995):

1. Bireyin vücudunu olduğu gibi kabul etmesi ve bunu verimli biçimde kullanması,
2. Toplumun belirlemiş olduğu cinsiyet rollerini yerine getirmesi,
3. Karşı cinsle ve hemcinsleri ile yakınlık kurması,
4. Ailesinden ya da diğer kişilerden duygusal olarak özgür olması,
5. Bir kariyer hedefi oluşturması, bunun için çabalaması ve maddi olarak bağımsızlığını kazanması,
6. Aile olmaya kendini hazırlaması,
7. Sosyal sorumluluklarının bilincinde olması bunları yerine getirmesi
8. Bir felsefeye, inanca ve değerlere sahip olmasıdır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde gelişmeleri kaçırma korkusu, problemleri cep telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Gelişmeleri kaçırma korkusu konusunda Türkiye’de yapılan araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Gökler vd. (2016) ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması konusunda ölçeğin geçerlilik ve güvenirliği konusunda araştırma yapmışlardır. Örneklem grubun- üniversite öğrencilerinden oluşan araştırmada Przybelski’nin (2013)’nin ortaya koyduğu ölçek Türkçe çevirisi yapılmakla birlikte geçerlilik ve güvenirlik çalışması ile kullanılabilir bir ölçek olduğu sonucunda ulaşılmıştır.

Üniversitede öğrenim gören bireylerle gerçekleştirilen facebook yoğunluğu, sosyal ilişkilerde gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ve akıllı telefon bağımlılığının arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada Facebook yoğunluğu ile akıllı telefon

bağımlılığı ve sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu değişkenleri arasında olumlu ve anlamlı ilişki saptanmıştır (Traş ve Öztemel, 2019).

Lisansüstü öğrenim gören 87 birey ile gerçekleştirilen araştırma verilerine göre, mobil telefonu problemlili kullanım seviyesi fazla çıkan kişilerin gelişmeleri kaçırma korku düzeyinin de fazla; yaşam doyum seviyesinin az olduğu ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hızarcı, 2018).

Üniversitede öğrenim gören bireylerin sosyal medyaya dair tutumlarında gelişmeleri kaçırma korkusunun etkisinin incelendiği çalışmada 346 kişiden anket tekniği ile bulgular elde edilerek Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizleri uygulanmıştır. Bireylerin gelişmeleri kaçırma korkuları ve sosyal medya tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiş ve paylaşım yapma gereksinimi, sosyal yetkinlik, iletişim ve sosyal izolasyon boyutlarının gelişmeleri kaçırma korkusu tarafından anlamlı olarak etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır (Erdoğan ve Şanlı, 2019).

Özcan (2019), yaptığı araştırma sonucunda sanal kaytarma ve sorumluluk kişilik özelliği arasında olumsuz anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Gelişmeleri kaçırma korkusu sorumluluk ve sanal kaytarma ilişkisinde tam aracılık rolüne sahiptir. Sorumluluk kişilik özelliği ve duygusal dengelilik kişilik özelliği ile sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki ve sanal kaytarma ve sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu arasında da negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulgusuna ulaşılmıştır.

Kartol ve Peker (2020) ergenlerle yaptıkları çalışmada sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusunun yordayıcılarını belirlemeyi hedeflemişlerdir. 517 bireye uygulanan ölçekler ile verilere ulaşılmıştır. Çalışmanın neticesinde sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ile depresyon ve anksiyete seviyesi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusunun kızlarda daha yüksek ve anksiyetenin gelişmeleri kaçırma korkusunu ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.5.2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Küresel araştırma şirketi olan JWT Intelligence (2012) tarafından gelişmeleri kaçırma korkusuna ilişkin yapılan ilk çalışma, gelişmeleri kaçırma korkusunu sosyal medya kullanımı açısından araştırmıştır. Araştırma, akıllı telefonların insan

yaşamının her sahasında var olmasının gelişmeleri kaçırma korkusunda artışa neden olduğu ifade edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarında gelişmeleri kaçırma korkusu'nun akıllı telefon kullanımını artırdığı ifade edilmiştir. Veriler sonucunda 13-33 yaş aralığındaki kişilerin gelişmeleri kaçırma korkusuna yakalanma ihtimali daha yüksek bulunmuştur. Araştırmaya dahil olan bireylerin %65'i sosyal çevresindeki bireylerin etkinliklerine dahil olmadıkları zamanlarda dışlanma duygusuna sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Hato (2013), yüksek lisans tezinde gelişmeleri kaçırma korkusundan kaynaklı mobil telefon kullanımı düzeyini belirlemek için bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamıştır. Gerçekleştirilen çalışmada veriler üniversite öğrencilerinden elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan kişilerin mobil telefonlarına daha çok baktıkları saptanmıştır.

Yapılan bir diğer araştırmada; kişilik, gelişmeleri kaçırma korkusu ve problemli internet kullanımı ile öznel iyi oluş arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda gelişmeleri kaçırma korkusu, öznel iyi oluş arasında negatif, anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Stead ve Bibby, 2017).

Öğrencilerle gerçekleştirilen bir çalışmada kişilik özellikleri ile öğrencilerde gelişmeleri kaçırma korkusu arasında bir ilişki incelenmiştir. Çalışma verilerine göre gelişmeleri kaçırma korkusu ile dışa dönüklük kişilik özelliği ve yumuşak başlılık kişilik özelliği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki; nevrotiklik boyutu ile negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte gelişmeleri kaçırma korkusu ve sorumluluk kişilik özelliği arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Liftiah, Dahriyanto ve Tresnawati, 2016).

Literatür incelendiğinde gerçekleştirilen araştırmalar; problemli mobil telefon kullanımının endişe ve depresyona sebebiyet verdiği ve her an telefonun ulaşılabilir olma arzusunun gelişmeleri kaçırma korkusu ile arasında ilişki olduğu (Elhai vd., 2016) ve gelişmeleri kaçırma korkusunun sosyal platformlarda akademik çalışmaları esnasında aktif olan kişilerde daha yüksek seviyede olduğu (Dossey, 2014) bulgusuna ulaşılmıştır.

Dışadönüklük, nevrotiklik, bağlanma tarzı ve gelişmeleri kaçırma korkusunun bağımlılığın ve sosyal ağların kullanımı işareti olup olmadığının araştırıldığı çalışmada 207 kişiden veriler elde edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizi yapılarak,

genç yaşta olmanın, nevroitikliğin ve gelişmeleri kaçırma korkusunun sosyal medya kullanımının göstergesi olduğu ve gelişmeleri kaçırma korkusunun sosyal medya bağımlılığının bir göstergesi olduğu bulgusu elde edilmiştir (Blackwell, Leaman, Tramposch, Osborne, ve Liss, 2017).

18-25 yaş arasında etkin bir şekilde interneti kullanan 140 genç yetişkin ile yapılan araştırmada gelişmekte olan yetişkinlikte yok olma korkusu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, gelişmeleri kaçırma korkusu ile ortaya çıkan yetişkinlikte internet bağımlılığı yatkinlığı arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Genç yetişkinlerde gelişmeleri kaçırma korkusunun internet bağımlılığı eğilimini % 46,4 etkilemektedir. Genç yetişkinlerde gelişmeleri kaçırma korkusunun ile internet bağımlılığı eğilimi arasında anlamlı olumlu bir ilişki gözlemlenmiştir (Marlina,2017).

“Kaybetme Korkusunun Motivasyonel, Duygusal ve Davranışsal Telafileri” isimli araştırmada; öz bildirim değerlendirmeleri ile bireylerin gelişmeleri kaçırma korkusu seviyelerini ölçen bir ölçek geliştirmek hedeflenmiştir. Gelişmeleri kaçırma korkusunu motivasyonel ve davranışsal özellikler, demografik etkenler ve iyi olma haline göre incelenmiştir. Bu hedef ve araştırmalar neticesinde gelişmeleri kaçırma korkusu seviyesinin gençlerde özellikle de genç erkeklerde daha fazla olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte düşük seviyede yaşam doyumuna sahip olan bireylerde yüksek derecede gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkili olduğu ve sosyal medya kullanımının altında yatan etkenin gelişmeleri kaçırma korkusu olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Przybylski ve ark., 2013).

2.5.3. Problemlili Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de mobil telefonun problemlili kullanımına dair gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında çoğu araştırmada cinsiyet ve telefon bağımlılığını arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte kısıtlı da olsa bazı araştırmalarda cinsiyet ile problemlili mobil telefonu arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2015 yılında lise öğrencileri yapılan araştırmada cinsiyet ve problemlili cep telefonu kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kızların cep telefonu kullanım seviyesi erkeklere oranla daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir (Yılmaz, Şar ve Civan, 2015). Bu araştırmayı destekler nitelikte olarak yapılan bir başka çalışmada 2019 yılında Yıldırım tarafından ergenler üzerinde akıllı telefondan yoksun kalma korkusu

üzerine bir araştırma yapılmış bulgulara göre nomofobi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş; kızların nomofobi düzeylerinin erkeklerden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen bir araştırmada da aynı sonuca ulaşılmış kız öğrencilerin nomofobi seviyesinin daha fazla çıktığı belirtilmiştir (Erdem, Türen ve Kalkan, 2017).

Öğrenim göremekte olan öğretmen adayları ile gerçekleştirilen çalışmada öğretmen adaylarının cep telefonu kullanım adetlerini ve hedeflerini tespit etmek amaçlanmıştır. İncelemenin sonucunda öğretmen adaylarının mobil telefonu çoğunlukla iletişimde olma, müzik dinleme, mesaj atma, eğlenme, fotoğraf çekme ve bağlantıda olma idealiyle kullandıkları bulgularına ulaşılmıştır (Arslan ve Ünal, 2013).

Literatürde mobil telefonun problemlili kullanımı ve kişilik özellikleri arasında ilişkinin olup olmadığının bakıldığı araştırmalarda bağımlılık boyutu ve dürtüsellik üzerinde çalışmalar gözlemlenmiştir. Yapılan bir araştırmada bir kişilik özelliği olarak dürtüsellüğün akıllı telefon bağımlılığına neden olabileceği bulgusuna ulaşılmıştır (Özen ve Topçu,2017). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada internet bağımlılığı ile dürtüsellüğün bağlı bölümü arasında olumlu ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Osmanoğlu,2016).

Literatürde kişilik boyutu altında araştırılan bir diğer değişken de depresyon seviyesidir. Yapılan bir araştırmada depresyonun sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışma bulguları neticesinde yüksek depresyon semptomları gösteren kişilerin ortalama veya daha az seviyede semptom gösteren kişilere oranla yüksek derecede sosyal medya bağımlılığına sahip olduğu gözlemlenmiştir (Balcı ve Baloğlu, 2018).

2.5.4. Problemlili Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yapılan araştırmada mobil telefonun kullanımının sebepleri ve sorunlu telefon kullanımı üzerinde çalışma yapılmış ve bu sebepler dört başlıkta değerlendirilmiştir: bireyin kendini geliştirme arzusu, sosyalleşme arzusu, baş etme arzusu ve tasdiklenme arzusudur. Araştırma bulgularına göre duygu düzenleme, eğlence arayışı, geçmişin üstesinden gelebilme bununla birlikte onay alma arzusunun, problemlili mobil telefon kullanımı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Sayılan

değişkenlerin seviyesi arttıkça telefon bağımlılığı seviyesi de artış göstermektedir (Zhang, Chen ve KO Lee, 2014).

Tayvan'da lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada mobil telefonu problemli kullanım gösteren bireylerin okul yaşamında başarılarının düşük olduğu ve çevresindeki bireylerle iletişiminin güçlü olmadığı bulgusu elde edilmiştir (Işık ve Kaptangil, 2018).

Koreli çocuklarla yapılan bir çalışmada ise mobil telefonun sorunlu kullanımının öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğuna neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kim, Lee ve Choi, 2015).

11-15 yaş arasındaki 701 Hollandalı bireyle gerçekleştirilen çalışmada mobil telefon vasıtasıyla sosyal medya ile zaman geçirmenin gelişmeleri kaçırma korkusu, nomofobi ve sosyal baskının, problemli mobil telefon ile zaman geçirme üzerinde etkisi olup olmadığını araştırılmıştır. Çalışmanın bulgularına bakıldığında mobil telefon vasıtasıyla sosyal ağ kullanımının gelişmeleri kaçırma korkusu, nomofobi ve sosyal baskıya sebebiyet verdiği, sayılan değişkenlerin de telefonu problemli kullanımına neden sebep olduğu sonucuna varılmıştır (Van Zupthen, 2015).

Problemli mobil telefonunun cinsiyete göre farklılaşmadığını araştırılmış ve çalışma bulgularına göre kadınların mobil telefona bağımlı olma eğiliminin erkeklere kıyasla daha fazla olduğu saptanmıştır (Van Deursen, Bolle, Hegner ve Kommers, 2015).

Yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinde sosyal medya kullanıcılarının gelişmeleri kaçırma korkusu, sosyal ağlar ve problemli akıllı telefon kullanımı bununla birlikte belirtilen değişkenlerin birbiriyle olan ilişkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma bulgularına göre gelişmeleri kaçırma korkusunun vakit geçirilen sosyal ağların sayısı ile sosyal medyanın kullanımı ve mobil telefon bağımlılığı arasında anlamlı pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir (Fusteri,Chamarro ve Orbest, 2017).

Diğer bir çalışmada ise mobil telefon kullanımı ile kaygı ve depresyon arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu; bireyler arası iletişim ve özgüven arasında negatif, anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Ha,Chin, Park ve ark, 2008).

Yapılan bir çalışmada ergenlerde mobil telefonu kullanma süresinin ve sıklığının artış gösterdiği ve bu sürecin ergenlerde kaliteli bir uykuyu engellediği ve davranış problemlerine sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Soni Ruchi-Upadhyay ve

Mahendra, 2017). Mobil telefonların bağımlılığı ile ergenlerin bedensel faaliyetlerinin olumsuz etkilendiğini belirten çalışmalar mevcuttur (Lepp, Barkley, Sanders ve ark, 2013). Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma problemleri cep telefonu kullanımının ve nomofobinin öğrenme ve dikkat üzerine etkili olduğu sonucunu vermiştir (Mendoza, Podylee, Kim ve McDonough, 2018).

2.5.5. Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Vatandaş (2020) tarafından 15-30 yaş arasındaki gençlerle gerçekleştirilen araştırmada kişinin kişilik özellikleri kapsamında mobil telefonun neyi ifade ettiği ne derece öneme sahip olduğunu incelemiştir. Mobil telefona yüklenen anlam ve işlev ile kişilik boyutları arasında ilişki bulunmuştur. Dışa dönüklük- içe dönüklük ile deneyime açıklık-tutuculuk kişilik boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Bozkurt (2006) tarafından Sakarya Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine ilişkin gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimci olma yatkınlıkları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın neticesinde öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini taşımamalarına rağmen, girişimci olma yatkınlığında oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kişilik özellikleri kapsamında yapılan bir başka araştırmada ise: “Psikosozyal Açından Çocuk Suçluluğu” adlı araştırmada antisosyal davranış kalıplarının meydana gelmesinde etkisinin olabileceği düşünülen zeka ve kişilik özellikleri ile sosyal çevre etkenleri araştırılmıştır. Bu araştırma 15-18 yaşları arasında en az ilkokul mezunu olan; kişilere, eşya ve cinsel suç grubuna giren suçları gerçekleştirmiş, 14 hükümlü birey üzerinde yapılmış fakat bununla birlikte kontrol grubu da oluşturulmuştur. Bu araştırmada Eysenck Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre suçlu grupların verilerine bakıldığında mala yönelik suçlu bireylerin Psikotizm, Dışadönüklük ve Nöretizm ölçeklerinde; cinselliğe yönelik suçlu bireylerin ise yalan ölçeğinde daha yüksek puan elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Yavuzer,1986; Akt.,Yazıcı, 1997).

Köksal (2015) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada kişilik ve yaşam doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma bulgularına göre yaşam doyumu ile dışadönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluk arasında anlamlı olumlu bir ilişki bulunmuştur. Yaşam doyumu ile duygusal dengesizlik arasında ise

anlamli olumsuz bir iliski saptanmistir. Yasam doyumu ve uyumluluk arasinda anlamli bir iliski bulgusuna ulasilamamistir.

2.5.6. Kisiilik Ozellikleri ile Ilgili Yurt Dısında Yapılan Araştırmalar

Sheeks ve Birchmeier (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada çevresiyle iletişim becerilerinde zorluk yaşayan, içine kapanık bireylerin sosyal medyada kendini daha rahat anlatabildiğini belirtmiştir. Bu uygulamaların gerçek hayatt karşılıklı kurulan iletişimdeki gerginliğı azaltması ve bireyi daha rahat hissettirmesi sebebiyle sanal ortamların daha çok tercih edildiğı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan bir çalışmada kişilik ve Facebook kullanımı arasında ilişkili olup olmadığını incelemişlerdir. Çalışmanın verilerine göre nevrotik kişilik özelliğine sahip kişilerin Facebook'ta daha aktif bir şekilde yorum yapan kullanıcılar iken; nevrotik kişilik özellik seviyesi dūřuk olan bireylerin fotoğraf konusunda aktif kullanıcı oldukları bulgusuna ulaşılmıştır (Ross, Orr, Sisic, Arseneault, Simmering ve Orr, 2009)

Bağlanma stillerinin kişilik özelliğini etkilediğini belirten Shaver ve Brennan (1992), rneklem grubunu üniversite öğrencilerinden oluşturduğı araştırmasında güvensiz bağlananların kaygı düzeyinin yüksek olduğunu ve duygusal dengesizliğı ifade eden, nörotisizm özellikler gösterdiği tespit edilirken, kaçınmacı bağlanan bireylerin ise depresif belirtilerinin yüksek olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Mwamwenda (1995) tarafından Güney Afrika'da 118 üniversite birinci sınıf ğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin nörotizm ve içedönüklük kişisel boyutları ile okul başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bianchi ve Phillips (2005), akıllı telefon bağımlılığında yař, dışadönüklük, nevrotiklik ve dūřuk özgüvenin önemli faktörler olduğunu ifade etmişlerdir. Takao (2014) da kendi araştırmasında, problemlı mobil telefon kullanımı ile dışadönüklük arasında olumlu bir ilişki saptanmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan teknikler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada var olan bir durumun araştırıldığı betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Türkiye’deki lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusu, problemleri cep telefon kullanımı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının ve demografik özelliklere göre değişimlerinin incelendiği ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Bu tarama modelinde araştırılan değişkenler ayrı ayrı betimlenir. İlişkisel tarama modelinde, iki ya da daha fazla değişken arasında ilişkinin var olup olmadığı ve varsa ilişkinin derecesini tespit etmek hedeflenir (Kuzu, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubu Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu İmam-Hatip Lisesinde öğrenim gören 673 lise öğrencisinden oluşmaktadır.

Bu çalışmada olasılığı bilinmeyen örnekleme tekniklerinden “uygun örnekleme” tekniği ile çalışma grubu seçilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi ile uygulama için elverişli olan yerlerden ve araştırma için ulaşılabilir olan gruplardan seçim yapılması ile çalışma grubu oluşturulmaktadır (Erkuş, 2017). Bu örnekleme yöntemi ile araştırma sürecinde ortaya çıkabilecek zaman ve maddi kayıp gibi unsurlar giderilebilmektedir.

Çalışma grubu belirlenirken katılımcıların sosyo-ekonomik açıdan farklı bölgelerde yer alan eğitim kurumlarına devam ediyor olmalarına dikkat edilmiş ve katılımcılar

çalışmaya istekli, gönüllü kişilerden oluşturulmuştur. Araştırmaya dahil olan 673 lise öğrencisine dair demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>
Yaş	15.42	1.23
	<i>n</i>	%
Cinsiyet		
Kız	435	64.64
Erkek	238	35.36
Sınıf Düzeyi		
9. Sınıf	218	32.40
10. Sınıf	243	36.11
11. Sınıf	128	19.02
12. Sınıf	84	12.48
Lise Türü		
Fen Lisesi	222	32.99
Anadolu Lisesi	270	40.12
Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	124	18.42
İmam Hatip Lisesi	57	8.47
Annenin Eğitim Durumu		
İlköğretim	365	54.23
Lise	220	32.69
Ön Lisans	22	3.27
Lisans	54	8.02
Lisansüstü	12	1.78
Babanın Eğitim Durumu		
İlköğretim	265	39.38
Lise	268	39.82
Ön Lisans	33	4.90
Lisans	86	12.78
Lisansüstü	21	3.12
Sosyoekonomik Durum		
Düşük	81	12.04
Orta	553	82.17
Yüksek	39	5.79

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların yaş ortalaması 15.42 ($Ss = 1.23$, Min. = 13.00, Maks. = 22.00) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların 435’i (%64.64) kız, 238’i (%35.36) erkektir. 218’i (%32.40) 9. Sınıf, 243’ü (%36.11) 10. Sınıf, 128’i (%19.02) 11. Sınıf, 84’ü (%12.48) 12. sınıf öğrencisidir. 222’si (%32.99) Fen Lisesi, 270’i (%40.12) Anadolu Lisesi, 124’ü Mesleki Teknik Anadolu lisesi ve 57’si İmam Hatip Lisesi öğrencisidir.

Anne eğitim durumu açısından katılımcıların 365’inin annesi (%54.23) ilköğretim, 220’sinin (%32.69) lise, 22’sinin (%3.27) ön lisans, 54’ünün (%8.02) lisans ve 12’sinin (%1.78) lisansüstü mezunudur. Baba eğitim durumu açısından katılımcıların 265’inin babası (%39.38) ilköğretim, 268’inin (%39.82) lise, 33’ünün (%4.90) ön lisans, 86’inin (%12.78) lisans ve 21’inin (%3.12) lisansüstü mezunudur.

Katılımcıların aile sosyoekonomik durumu çoğunlukla orta düzeydedir ($n=553$, %82.17).

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak: “Kişisel Bilgi Formu (EK 1), Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (EK 2), Problemlili Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği (EK 3) Beş Faktör Kişilik Ölçeği (EK 4) kullanılmıştır. Bu bölümde araştırmada verileri toplamak amacıyla kullanılan ölçme araçları sırasıyla açıklanmıştır. Ölçekler ve uygulama izinleri ekte verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Literatür taranarak yapılan araştırmalar sonucunda hazırlanan bu form katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamına ilişkin kısaca bilgi verilmesi, katılım konusunda gönüllülüğün esas olduğunun belirtilmesi, ölçekler hakkında bilgi verilmesi ve katılımcılara ait önemli verileri elde etmek hedefiyle oluşturulmuştur. Oluşturulan Kişisel Bilgi Formu yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, akademik düzey, anne babanın eğitim durumu bilgilerinin toplanması amacıyla oluşturulmuştur.

3.3.2. Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ)

“Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği” Przybylski ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi Gökler ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Güvenilirlik düzeyi ile ilgili yapılan çalışmada ilki düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayısı ile elde edilen verilere göre ölçekte olan ifadelerin madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.30-0,61 aralığında değiştiği gözlemlenmiştir. Güvenirlik katsayısının kabul edilebilecek alt sınırı 0,70 olarak saptanmıştır. 10 ölçekte yer verilen ifadelerden rastgele birisi seçilip atıldığında Cronbach alfa katsayısının anlamlı düzeyde yükselmediği belirlenmiştir. 10 maddeden oluşan gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı 0,81 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan 67 kişi gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğini üç hafta sonra tekrar cevaplanmıştır. Belirtilen katılımcıların ilk değerlendirmelerindeki ortalama puanları 24.3 ± 7.68 olup, ikinci

değerlendirmelerindeki ortalama puanları 24.3 ± 7.65 olarak saptanmıştır ($p > 0.05$). Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,81 olarak belirlenmiştir (Gökler, 2016).

Ölçek Maddeler 1= ‘hiç katılmıyorum’ ile 5=’tamamen katılıyorum’ arasında değişen 5’li Likert tipli bir ölçektir. Bireylerin uygulanan ölçme aracından elde ettikleri puanlar 10-50 arasında değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte ölçeğin bir kesim puanı yoktur. Bireylerin öznel deneyimleri ile alakalı yorumlamalarını içeren bu ölçekten elde edilen puanlar yükseldikçe bireylerde sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu yaşama seviyeleri artmaktadır. Bu çalışmadaki veriler üzerinden GKKÖ ölçeği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.78 olarak hesaplanmıştır

3.3.3. Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ)

Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği Bianchi ve Philips (2005) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi 2012 yılında Şar ve Işıklar tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçe aracı 5’li likert tipinde 27 madde içermektedir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri 0.88, test tekrar-test güvenilirliği ise 0.98 olarak tespit edilmiştir. Cep telefonuna harcanan haftalık zaman arttıkça ölçekten alınan puanlar da artmaktadır. Bu çalışmadaki veriler üzerinden PMTKÖ için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.93 olarak hesaplanmıştır

3.3.4. Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ)

Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi Sümer ve arkadaşları (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 5’li likert tipinde 44 ifadeden oluşam ölçektir. Ölçek maddeleri kişiliğin beş boyutunu kapsayan toplam 44 maddeden meydana gelmektedir. Alt boyutları dışadönüklük, Sorumluluk (Öz Disiplin), Açıklık, Geçimlilik (Uyumluluk), Duygusal dengesizlik (Nevrotiklik) tir. Dışadönüklük ve Nevrotiklik alt boyutları 8’er, Sorumluluk ve Geçimlilik alt boyutu 9’ar Açıklık alt boyutu ise 10 sorudan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “1=Hiç katılmıyorum”, “2=Biraz katılmıyorum”, “3=Ne katılıyorum, ne de katılmıyorum (kararsızım)”, “4= Biraz katılıyorum” ve “5=Tamamen katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir (Martinez ve John, 1998).

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması uluslararası bir çalışmada saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarındaki dışadönüklük için .77, nevrotiklik için .79, yumuşak başlılık için .70, sorumluluk (özdenetim) için .78, deneyime açıklık için ise .76 olarak saptanmıştır. Kişilik ölçeğinin alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri ise, dışadönüklük için .74, nevrotiklik için .76, yumuşak başlılık için .67, sorumluluk (özdenetim) için .77, deneyime açıklık için ise .75 olarak belirlenmiştir (Schmitt vd., 2007; Sümmer vd., 2005). Bu çalışmadaki veriler üzerinden BFKÖ ölçeği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı dışadönüklük boyutu için 0.75, nevrotiklik boyutu için 0.71, yumuşak başlılık boyutu için 0.65, sorumluluk boyutu için 0.76 ve deneyime açıklık boyutu için 0.73 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplandığı sürede yaşanan covid-19 pandemisinin neden olduğu salgın hastalık ve yaşam tehlikesi nedeniyle ölçek setinin çevrimiçi formatı düzenlenmiş ve veriler internet ortamında uzaktan uygulama yapılarak elde edilmiştir. Verilerin elde edilmesi amacıyla uygulanması hedeflenen Kişisel Bilgi Formu, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, Problemlili Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği, Beş Faktör Kişilik Ölçeklerinin uygulanması için ölçek kullanım izinleri (EK 5) Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu İzni (EK 6) ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan (EK 7) gerekli izinler alınmıştır. Ölçekler Ocak 2022-Mart 2022 tarihleri arasında Türkiye'de farklı illerden öğrenim görmekte olan 673 öğrenciye "Google Forms" aracılığıyla ölçekler uzaktan internet yoluyla uygulanmıştır.

Bireylere uygulamaya geçmeden önce araştırmanın amacı ve kapsamına ilişkin bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü bireyler katılmış olup katılımcılara verilerin gizliliğine dair bilgi verilmiştir. Online olarak hazırlanan formda bu açıklamalara yazılı olarak yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerden kimlik bilgileri istenmemiştir. İlk olarak demografik bilgilerin yer aldığı bir form uygulandıktan sonra sırası ile Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, Problemlili Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği, Beş Faktör Kişilik Ölçeği uygulanmış katılımcılardan kendilerine en uygun olan seçeneği işaretlemesi istenmiştir. Ölçeklerin katılımcılar tarafından cevaplandırılması ortalama 20-25 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan verilerin istatistiksel analizleri “SPSS 26.0 (Statistical Package For Social Sciences)” kullanılarak yapılmıştır. Veriler girildikten sonra veri girişleri kontrol edilmiş ve kayıp veri analizi yapılmıştır. 716 katılımcıdan 43 katılımcının verilerinde eksik veri sayısının çok olması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Verilerin analizi 673 katılımcının verileri ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için normallik testleri uygulanmıştır. Ardından “Skewness (çarpıklık)” ve “Kurtosis (basıklık)” değerleri incelenmiştir. Çalışmamızda bu değerlerin -0.55 ile 0.82 aralığında olduğu gözlemlenmiştir. Veri setinde basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1.0 ile -1.0 aralığında olması verilerin normal dağılımı için kabul edilebilir oran olarak yorumlanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmada değerlerin belirtilen aralıkta olmasından ve histogram ile beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın olduğu görüldüğünden veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Bu nedenle çalışmamızda verilerin analizinde parametrik analizler uygulanmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Öğrencilerin demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı uygulanmıştır. Tüm değişkenler için betimsel istatistikler hesaplanmıştır. İki gruptan oluşan kategorik değişkenlerin bağımlı değişkene ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığını sınamak için “bağımsız örneklemeler için t-testi” ve ikiden fazla gruptan oluşan kategorik değişkenlerin bağımlı değişkene ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığını sınamak için “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek için “Pearson Korelasyon Analizi” ve yordama düzeyini tespit için “Regresyon Analizi” kullanılmıştır.

Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) ve Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutlarının Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puanlarını yordayıp yordamadığını tespit etmek için “Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi” kullanılmıştır. Bu çalışmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamında lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu, problemli mobil telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, lise türü, sınıf düzeyi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir durumu) incelenmesi ve lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli mobil telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın bu bölümü çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcılardan toplanan verilerin analizi neticesinde elde edilen bulguları kapsamaktadır. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

4.1. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

Katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ), Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutlarına ilişkin özet istatistik değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. GKKÖ, PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Değişkenler	Min.	Maks.	Ort.	Ss	Skewness	Kurtosis
GKKÖ	10.00	46.00	23.84	6.92	0.36	-0.26
PMTKÖ	27.00	128.00	57.56	19.27	0.82	0.09
Dışa Dönüklük	9.00	40.00	26.54	5.81	-0.22	-0.12
Nevrotiklik	10.00	40.00	25.31	6.00	-0.06	-0.55
Yumuşak Başlılık	12.00	45.00	31.33	5.45	-0.43	0.40
Sorumluluk	9.00	45.00	30.61	6.30	-0.21	0.07
Deneyime Açıklık	16.00	49.00	36.33	6.05	-0.35	-0.08

Not. N = 673, GKKÖ: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, PMTKÖ: Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği, BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği

Tablo 2 incelendiğinde; ölçeklerden elde verilerin puan ortalamaları GKKÖ için 23.84 ($Ss = 6.92$, Min = 10.00, Maks. = 46.00), PMTKÖ için 57.56 ($Ss = 27.00$, Min = 0.00, Maks. = 128.00.00), Dışa Dönüklük için 26.54 ($Ss = 5.81$, Min = 9.00, Maks. = 40.00), Nevrotiklik için 25.31 ($Ss = 6.00$, Min = 10.00, Maks. = 40.00), Yumuşak

Başlılık için 31.33 ($Ss = 5.45$, Min = 12.00, Maks. = 45.00), Sorumluluk için 30.61 ($Ss = 6.30$, Min = 9.00, Maks. = 45.00),

4.2. Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlili Mobil Telefon Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) ile Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamalarındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. PMTKÖ, GKKÖ ve BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları

	1	2	3	4	5	6	7
1.PMTKÖ	-						
2.GKKÖ	0.46**	-					
3.Dışa Dönüklük	-0.18**	-0.00	-				
4.Nevrotiklik	0.41**	0.28**	-0.16**	-			
5.Yumuşak Başlılık	-0.20**	-0.02	0.15**	-0.21**	-		
6.Sorumluluk	-0.47**	-0.13**	0.24**	-0.31**	0.35**	-	
7.Deneyime Açıklık	-0.07	0.05	0.31**	-0.01	0.14**	0.17**	-

Not. GKKÖ: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği, PMTKÖ: Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği, BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 3'te GKKÖ ile PMTKÖ arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki saptanmıştır ($r = 0.46$, $p < 0.01$). Buna göre kişilerin problemlili mobil telefon kullanım düzeyi arttıkça gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi de artmaktadır.

GKKÖ ile Dışa Dönüklük arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -0.00$, $p > 0.05$). GKKÖ ile Nevrotiklik arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.28$, $p < 0.01$). Buna göre gelişmeleri kaçırma korku düzeyi arttıkça nevroitiklik düzeyi de artmaktadır ya da gelişmeleri kaçırma korku düzeyi azaldıkça nevroitiklik düzeyi de azalmaktadır. GKKÖ ile Yumuşak Başlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -0.02$, $p > 0.05$). GKKÖ ile Sorumluluk arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -0.13$, $p < 0.01$). Buna göre gelişmeleri kaçırma korku düzeyi arttıkça sorumluluk azalmaktadır ya da gelişmeleri kaçırma korku düzeyi azaldıkça sorumluluk artmaktadır. GKKÖ ile Deneyime Açıklık arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r = 0.05$, $p > 0.05$).

4.3. GKKÖ Yordayıcıları Olarak PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutlarının Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puanlarını yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. GKKÖ Yordayıcıları Olarak PMTKÖ ve BFKÖ Alt Boyutlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

Değişkenler	<i>B</i>	<i>SH</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	95.00% GA
(Sabit)	1.24	2.70	0.00	0.46	0.646	[-4.06, 6.54]
PMTKÖ	0.17	0.01	0.47	11.76	< .001**	[0.14, 0.20]
Dışa Dönüklük	0.07	0.04	0.06	1.70	0.090	[-0.01, 0.16]
Nevrotiklik	0.15	0.04	0.13	3.50	< .001**	[0.07, 0.24]
Yumuşak Başlılık	0.07	0.05	0.06	1.59	0.113	[-0.02, 0.16]
Sorumluluk	0.10	0.04	0.09	2.25	0.025*	[0.01, 0.19]
Deneyime Açıklık	0.04	0.04	0.04	1.07	0.284	[-0.04, 0.12]

Not. Bağımlı Değişken: GKKÖ, GA: Güven Aralığı
 $F(6,666) = 35.62, p < .001, R^2 = .24$ * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 4 incelendiğinde yapılan analiz sonucuna göre kurulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($F(6,666) = 35.62, p < .001, R^2 = .24$). PMTKÖ ($B = 0.17, t(666) = 11.76, p < .001$), Nevrotiklik ($B = 0.15, t(666) = 3.50, p < .001$) ve Sorumluluk ($B = 0.10, t(666) = 2.25, p < .05$) alt boyutlarının GKKÖ puanlarının anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur.

Bağımlı değişken olan GKKÖ’deki değişimin %24.29’u modeldeki tüm değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

4.4. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular

4.4.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular

Kız ve erkek katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puanlarında anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların GKKÖ Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Bulguları

Değişkenler	Erkek (n=238)		Kız (n=435)		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
GKKÖ	22.79	6.57	24.41	7.05	-2.91	0.004**

Not. GKKÖ: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği * p<0.05, ** p<0.01

Tablo 5’te kız ve erkek katılımcıların GKKÖ puan ortalamalarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$t(671) = -2.91, p = 0.004, d = 0.24$]. Kız öğrencilerin GKKÖ puan ortalamasının (Ort. = 24.41, Ss = 7.05) erkek öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 22.79, Ss = 6.57) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kızların gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

4.4.2. Lise Öğrencilerinde Yaş Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşı ile Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) düzeyi arasındaki ilişkiyi saptamak için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. GKKÖ ve Yaş Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulgusu

	Yaş	GKKÖ
1.Yaş	-	
2.GKKÖ	-0.06	-

Not. GKKÖ: Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği * p<0.05, ** p<0.01

Tablo 6’da Gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeği puan ortalaması ($r = -0.06, p > 0.05$) ve yaş arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bu bulgular doğrultusunda lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerinin yaşına göre farklılık göstermediği söylenebilir.

4.4.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların Lise Türü, Sınıf Düzeyi, Anne eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu ve Ailenin Gelir Düzeyi ile Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puanları arasında anlamlı bir farkın varlığını saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların GKKÖ Puan Ortalamalarının Lise Türü, Sınıf Düzeyi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu Ve Ailenin Gelir Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin Anova Bulguları

	GKKÖ	N	Ort.	Ss	F	p	η^2	Fark
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	218	23.31	6.70	2.85	0.037*	0.01	b>a,d
	10. Sınıf	243	24.77	7.14				
	11. Sınıf	128	23.78	6.60				
	12. Sınıf	84	22.58	7.10				
Lise Türü	Fen Lisesi	222	24.14	6.85	1.03	0.380	0.00	
	Anadolu Lisesi	270	23.92	6.82				
	MTAL	124	22.89	7.31				
	İmam Hatip Lisesi	57	24.32	6.84				
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	365	23.55	6.56	0.55	0.699	0.00	-
	Lise	220	24.14	7.20				
	Önlisans	22	24.64	8.30				
	Lisans	54	23.83	7.45				
	Lisans Üstü	12	25.67	7.82				
Baba Eğitim Durumu	İlköğretim	265	23.34	6.71	0.76	0.554	0.00	-
	Lise	268	24.34	6.96				
	Önlisans	33	23.97	6.98				
	Lisans	86	23.59	7.12				
	Lisans Üstü	21	24.38	8.26				
Gelir Durumu	Düşük	81	23.78	7.06	2.08	0.125	0.01	-
	Orta	553	23.69	6.74				
	Yüksek	39	26.03	8.84				

Tablo 7 incelendiğinde sınıf düzeyine göre katılımcıların GKKÖ puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(3, 669) = 2.85, p = .037, \eta^2 = 0.01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için uygulanan LSD testi neticesinde, 10. Sınıfta okuyan katılımcıların GKKÖ puan ortalaması (Ort. = 24.77, Ss = 7.14) 9. Sınıfta (Ort. = 23.31, Ss = 6.70) ve 12. Sınıfta (Ort. = 22.58, Ss = 7.10) okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. 10. Sınıf öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi 9. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerinin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 7’de lise türüne göre katılımcıların GKKÖ puan ortalamalarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Bu bulgular doğrultusunda lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerinin lise türüne göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablo 7’de anne eğitim durumuna göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(4, 668) = 0.55, p = 0.699$]. Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

Tablo 7’de baba eğitim durumuna göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F(4, 668) = 0.76, p = 0.554$]. Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

Tablo 7 incelendiğinde, ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F(2, 670) = 2.08, p = 0.125$]. Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

4.5. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Problemlı Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular

4.5.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Problemlı Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular

Kız ve erkek öğrencilerin Problemlı Mobil Telefon Kullanımı(PMTKÖ) puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların PMTKÖ Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişkin t-Testi Bulguları

Değişkenler	Erkek (n=238)		Kız (n=435)		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
PMTKÖ	55.42	16.55	58.74	20.52	-2.28	0.023*

Not. PMTKÖ: Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 8’de kız ve erkek katılımcıların PMTKÖ puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(580) = -2.28, p = 0.023, d = 0.18$]. Kız öğrencilerin PMTKÖ puan ortalamasının (Ort. = 58.74, Ss = 20.52) erkek öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 55.42, Ss = 16.55) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kızların problemlı mobil telefon kullanım düzeyi erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

4.5.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Problemli Cep Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşı ile Problemli Mobil Telefon Kullanımı (PMTKÖ) düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz verileri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. PMTKÖ ile Yaş, Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları

	Yaş	PMTKÖ
1.Yaş	-	
2.PMTKÖ	0.06	-

Not. PMTKÖ: Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 9’da Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçeği puan ($r = 0.06$, $p > 0.05$) ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır.

4.5.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Problemli Mobil Telefonu Kullanımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların Sınıf Düzeyi, Lise Türü, Anne eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu ve Ailenin Gelir Düzeyi ile Problemli Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği (PMTKÖ) puanları arasında anlamlı bir farkın varlığını saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların PMTKÖ Puan Ortalamalarının Lise Türü, Sınıf Düzeyi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu ve Ailenin Gelir Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

	PMTKÖ	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf ^a	218	52.92	16.40	9.04	< .001*	0.04	b>a
	10. Sınıf ^b	243	62.02	21.05				
	11. Sınıf ^c	128	57.91	19.69				
	12. Sınıf ^d	84	56.19	17.30				
Lise Türü	Fen Lisesi	222	58.47	17.82	1.77	0.151	0.00	
	Anadolu Lisesi	270	58.70	21.08				
	MTAL	124	54.52	17.53				
	İmam Hatip Lisesi	57	55.30	18.87				
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	365	56.46	18.74	0.93	0.446	0.01	-
	Lise	220	58.93	19.92				
	Önlisans	22	56.41	13.93				
	Lisans	54	58.61	20.15				
	Lisans Üstü	12	63.58	26.41				
Baba Eğitim Durumu	İlköğretim	265	54.64	17.89	2.77	0.026	0.02	b>a
	Lise	268	59.23	19.30				
	Önlisans	33	57.70	15.58				
	Lisans	86	60.21	21.33				
	Lisans Üstü	21	62.24	27.36				
Gelir Durumu	Düşük	81	57.26	19.35	0.23	0.796	0.00	-
	Orta	553	57.75	19.31				
	Yüksek	39	55.64	18.76				

Not., PMTKÖ: Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 10 incelendiğinde sınıf düzeyine göre katılımcıların PMTKÖ puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(3, 669) = 9.04, p < .001, \eta^2 = 0.04$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, 10. Sınıfta okuyan katılımcıların PMTKÖ puan ortalaması (Ort. = 62.02, $Ss = 21.05$) 9. Sınıfta okuyan katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 52.92, $Ss = 16.40$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. 10. Sınıf öğrencilerinin problemlili mobil telefon kullanım düzeyi 9. Sınıf öğrencilerinin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10 analiz edildiğinde lise türüne göre katılımcıların PMTKÖ puan ortalamalarında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 10’da anne eğitim durumuna göre katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F(4, 668) = 0.93, p = 0.446$]. Anne eğitim durumu açısından öğrencilerin problemlili mobil telefon kullanım düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

Tablo 10 incelendiğinde, baba eğitim durumuna göre katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 668) = 2.77, p = 0.026, \eta^2 = 0.02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için uygulanan Bonferroni testi neticesinde, babası lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin PMTKÖ puan ortalaması (Ort. = 59.23, Ss = 19.30), babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 54.64, Ss = 17.89) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babası lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin problemlili mobil telefon kullanım düzeyi babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10 incelendiğinde, ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F(2, 670) = 0.23, p = 0.796$]. Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin problemlili mobil telefon kullanım düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

4.6. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

4.6.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kız ve erkek katılımcıların Kişilik Özellikleri(BFKÖ) puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz verilerine Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutlarının Cinsiyet Açısından Farklılaşmasına İlişki t-Testi Bulguları

Değişkenler	Kız (n=435)		Erkek (n=238)		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
Dışa Dönüklük	26.50	6.05	26.55	5.68	-0.11	0.915
Nevrotiklik	23.74	5.69	26.17	5.99	-5.11	.001**
Yumuşak Başlılık	31.13	5.50	31.44	5.43	-0.71	0.480
Sorumluluk	30.74	6.02	30.54	6.45	0.41	0.682
Deneyime Açıklık	35.89	6.54	36.57	5.76	-1.38	0.167

Not. BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği * p<0.05, **p<0.01

Tablo 11’de kız ve erkek katılımcıların Nevrotiklik puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(671) = -5.11, p < .001, d = 0.41$]. Kız öğrencilerin Nevrotiklik puan ortalamasının (Ort. = 26.17, Ss = 5.99) erkek öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 23.74, Ss = 5.69) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kızların nevroitiklik kişilik özelliği düzeyi erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyete göre katılımcıların Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık puan ortalamalarında anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

4.6.2. Lise Öğrencilerinde Yaş Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaşı ile kişilik özellikleri (BFKÖ) arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamaları ile Yaş Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Bulguları

	1	2	3	4	5	6
1.Yaş	-					
2.Dışa Dönüklük	0.11**	-				
3.Nevrotiklik	0.03	-0.16**	-			
4.Yumuşak Başlılık	0.06	0.15**	-0.21**	-		
5.Sorumluluk	0.08*	0.24**	-0.31**	0.35**	-	
6.Deneyime Açıklık	0.08*	0.31**	-0.01	0.14**	0.17**	-

Not , BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği * p<0.05, ** p<0.01

Tablo 12’de yaş ile Dışa Dönüklük ($r = 0.11, p < 0.01$) arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş arttıkça dışa dönüklük artmaktadır ya da yaş azaldıkça dışadönüklük de azalmaktadır. Yaş ile Nevrotiklik ($r = 0.03, p > 0.05$) ve Yumuşak Başlılık ($r = 0.06, p > 0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yaş ile Sorumluluk ($r = 0.08, p < 0.05$) arasında pozitif yönlü ve

istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş arttıkça Sorumluluk artmaktadır ya da yaş azaldıkça Sorumluluk azalmaktadır. Yaş ile Deneyime Açıklık ($r = 0.08, p < 0.05$) arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş arttıkça Deneyime Açıklık artmaktadır ya da yaş azaldıkça Deneyime Açıklık azalmaktadır.

4.6.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Fen lisesi, anadolu lisesi, mesleki ve teknik anadolu lisesi ile imam hatip lisesinde okuyan öğrencilerin Beş Fakör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutlarının puan ortalamalarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Lise Türü Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Dışa Dönüklük	Fen Lisesi	222	26.21	5.96	1.41	0.238	0.01	
	Anadolu Lisesi	270	26.32	6.08				
	MTAL	124	27.09	5.04				
	İmam Hatip Lisesi	57	27.63	5.32				
Nevrotiklik	Fen Lisesi ^a	222	25.32	6.22	3.28	0.021*	0.01	b,d>c
	Anadolu Lisesi ^b	270	25.70	5.91				
	MTAL ^c	124	23.93	5.69				
	İmam Hatip Lisesi ^d	57	26.44	5.81				
Yumuşak Başlılık	Fen Lisesi ^a	222	30.02	5.85	6.70	.001**	0.03	b,c>a
	Anadolu Lisesi ^b	270	31.99	5.23				
	MTAL ^c	124	32.13	4.92				
	İmam Hatip Lisesi ^d	57	31.58	5.23				
Sorumluluk	Fen Lisesi ^a	222	28.99	6.48	10.59	.001**	0.05	b,c>a
	Anadolu Lisesi ^b	270	31.14	5.94				
	MTAL ^c	124	32.66	5.82				
	İmam Hatip Lisesi ^d	57	29.95	6.71				
Deneyime Açıklık	Fen Lisesi	222	36.11	6.32	1.61	0.187	0.01	
	Anadolu Lisesi	270	36.77	6.00				
	MTAL	124	35.47	5.93				
	İmam Hatip Lisesi	57	36.95	5.32				

Not. ^a: Fen Lisesi, ^b: Anadolu Lisesi, ^c: MTAL, ^d: İmam Hatip Lisesi, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 13’e bakıldığında lise türüne göre katılımcıların Nevrotiklik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. [$F(3, 669) = 3.28, p = 0.021, \eta^2 = 0.01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların Nevrotiklik puan ortalaması (Ort. = 23.93, Ss = 5.69), anadolu lisesi (Ort. = 25.70, Ss = 5.91) ve imam hatip lisesinde (Ort. = 26.44, Ss = 5.81) okuyan katılımcıların puan

ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin nevroitikliklik kişilik özelliği düzeyi anadolu lisesi ve imam hatip lisesinde okuyan öğrencilerin düzeyinden daha düşük bulunmuştur.

Lise türüne göre katılımcıların Yumuşak Başlılık puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(3, 669) = 6.70, p < .001, \eta^2 = 0.03$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, fen lisesinde okuyan katılımcıların Yumuşak Başlılık puan ortalaması (Ort. = 30.02, Ss = 5.85), anadolu lisesi (Ort. = 31.99, Ss = 5.23) ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde (Ort. = 31.58, Ss = 5.23) okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Fen lisesinde okuyan öğrencilerin yumuşak başlılık kişilik özelliği düzeyi anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin düzeyinden daha düşük bulunmuştur.

Lise türüne göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(3, 669) = 10.59, p < .001, \eta^2 = 0.05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla için uygulanan Bonferroni testi neticesinde, fen lisesinde okuyan katılımcıların Sorumluluk puan ortalaması (Ort. = 28.99, Ss = 6.48), anadolu lisesi (Ort. = 31.14, Ss = 5.94) ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde (Ort. = 32.66, Ss = 5.82) okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Fen lisesinde okuyan öğrencilerin sorumluluk kişilik özelliği düzeyi anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin düzeyinden daha düşük bulunmuştur.

4.6.4. Lise Öğrencilerinde Sınıf Düzeyine Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin

Bulgular

Sınıf düzeyine göre öğrencilerin Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Dışa Dönüklük	9. Sınıf	218	26.30	6.00	2.09	0.100	0.01	
	10. Sınıf	243	26.04	5.84				
	11. Sınıf	128	27.39	5.93				
	12. Sınıf	84	27.27	4.82				
Nevrotiklik	9. Sınıf	218	24.62	5.87	2.12	0.097	0.01	
	10. Sınıf	243	25.91	5.94				
	11. Sınıf	128	25.00	6.33				
	12. Sınıf	84	25.86	5.86				
Yumuşak Başlılık	9. Sınıf	218	31.56	5.27	1.48	0.219	0.01	
	10. Sınıf	243	30.79	5.10				
	11. Sınıf	128	31.48	6.07				
	12. Sınıf	84	32.07	5.87				
Sorumluluk	9. Sınıf ^a	218	30.62	6.41	4.89	0.002**	0.02	c,d>b
	10. Sınıf ^b	243	29.58	6.13				
	11. Sınıf ^c	128	31.50	6.30				
	12. Sınıf ^d	84	32.20	6.02				
Deneyime Açıklık	9. Sınıf	218	35.90	6.49	1.64	0.179	0.01	
	10. Sınıf	243	36.11	5.70				
	11. Sınıf	128	36.73	6.07				
	12. Sınıf	84	37.45	5.74				

Not. ^a: 9. Sınıf, ^b: 10. Sınıf, ^c: 11. Sınıf, ^d: 12. Sınıf, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 14'e bakıldığında sınıf düzeyine göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(3, 669) = 4.89, p = 0.002, \eta^2 = 0.02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde 10. Sınıfta okuyan katılımcıların Sorumluluk puan ortalaması (Ort. = 29.58, Ss = 6.13) 11. Sınıf (Ort. = 31.50, Ss = 6.30) ve 12. Sınıfta (Ort. = 32.20, Ss = 6.02) okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. 10. Sınıf öğrencilerinin sorumluluk kişilik özelliği düzeyi 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerinin düzeyinden daha düşük bulunmuştur.

Sınıf düzeyine göre katılımcıların Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

4.6.5. Lise Öğrencilerinde Anne Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Dışa Dönüklük	İlköğretim	365	26.41	5.49	0.64	0.631	0.00	-
	Lise	220	26.46	6.20				
	Önlisans	22	26.73	6.01				
	Lisans	54	27.15	6.46				
	Lisansüstü	12	28.75	4.14				
Nevrotiklik	İlköğretim	365	25.37	5.70	0.21	0.932	0.00	-
	Lise	220	25.15	6.46				
	Önlisans	22	24.64	5.78				
	Lisans	54	25.74	6.28				
	Lisansüstü	12	25.83	5.98				
Yumuşak Başlılık	İlköğretim	365	31.55	5.17	1.58	0.178	0.01	-
	Lise	220	31.20	5.74				
	Önlisans	22	31.95	5.01				
	Lisans	54	30.91	5.58				
	Lisansüstü	12	27.83	7.84				
Sorumluluk	İlköğretim ^a	365	31.37	5.88	4.18	0.002	0.02	a>b
	Lise ^b	220	29.86	6.61				
	Önlisans ^c	22	28.36	8.06				
	Lisans ^d	54	30.37	5.81				
	Lisansüstü ^e	12	26.50	7.99				
Deneyime Açıklık	İlköğretim	365	36.30	5.81	1.45	0.216	0.01	-
	Lise	220	36.04	6.39				
	Önlisans	22	35.27	6.90				
	Lisans	54	38.09	5.36				
	Lisansüstü	12	36.42	7.49				

Tablo 15’te anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(4, 668) = 4.18, p = 0.002, \eta^2 = 0.02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması (Ort. = 31.37, Ss = 5.88), annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 29.86, Ss = 6.61) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk özelliği düzeyi annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

4.6.6. Lise Öğrencilerinde Baba Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Farklaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Dışa Dönüklük	İlköğretim	265	26.82	5.46	0.85	0.491	0.01	-
	Lise	268	26.37	6.07				
	Önlisans	33	26.94	5.24				
	Lisans	86	25.74	6.43				
	Lisansüstü	21	27.67	4.70				
Nevrotiklik	İlköğretim	265	25.04	6.03	0.94	0.442	0.01	-
	Lise	268	25.30	5.73				
	Önlisans	33	27.06	5.89				
	Lisans	86	25.29	6.74				
	Lisansüstü	21	26.14	5.95				
Yumuşak Başlılık	İlköğretim	265	31.70	5.46	1.31	0.265	0.01	-
	Lise	268	30.94	5.17				
	Önlisans	33	30.91	5.48				
	Lisans	86	31.92	5.28				
	Lisansüstü	21	29.90	8.67				
Sorumluluk	İlköğretim ^a	265	31.49	6.08	3.39	0.009	0.02	a>d
	Lise ^b	268	30.52	6.33				
	Önlisans ^c	33	28.70	5.35				
	Lisans ^d	86	29.30	6.22				
	Lisansüstü ^e	21	29.00	8.55				
Deneyime Açıklık	İlköğretim	265	36.62	5.86	0.40	0.810	0.00	-
	Lise	268	35.99	6.20				
	Önlisans	33	36.12	5.79				
	Lisans	86	36.57	5.88				
	Lisansüstü	21	36.29	7.75				

Tablo 16 incelendiğinde, baba eğitim durumuna göre öğrencilerin Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(4, 668) = 3.39, p = 0.009, \eta^2 = 0.02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması (Ort. = 31.49, Ss = 6.08), babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 29.30, Ss = 6.22) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk özelliği düzeyi babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

4.6.7. Lise Öğrencilerinde Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin

Bulgular

Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz verileri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların BFKÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi Açısından Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Bulguları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Dışa Dönüklük	Düşük ^a	81	25.98	5.75	3.06	0.048	0.01	c>a
	Orta ^b	553	26.47	5.78				
	Yüksek ^c	39	28.67	6.04				
Nevrotiklik	Düşük	81	25.25	5.49	0.98	0.377	0.00	-
	Orta	553	25.41	5.98				
	Yüksek	39	24.03	7.16				
Yumuşak Başlılık	Düşük	81	31.80	4.97	0.37	0.691	0.00	-
	Orta	553	31.25	5.40				
	Yüksek	39	31.46	7.03				
Sorumluluk	Düşük ^a	81	31.54	5.95	4.06	0.018	0.01	c>b
	Orta ^b	553	30.31	6.29				
	Yüksek ^c	39	32.87	6.59				
Deneyime Açıklık	Düşük	81	36.69	5.68	1.08	0.342	0.00	-
	Orta	553	36.19	5.91				
	Yüksek	39	37.54	8.32				

Tablo 17 incelendiğinde, ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Dışa Dönüklük puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(2, 670) = 3.06, p = 0.048, \eta^2 = 0.01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin Dışa Dönüklük puan ortalaması (Ort. = 28.67, $Ss = 6.04$), ailesi düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 25.98, $Ss = 5.75$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin dışa dönüklük kişilik özelliği düzeyi ailesi düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha fazla olduğu saptanmıştır.

Ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(2, 670) = 4.06, p = 0.018, \eta^2 = 0.01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için uygulanan Bonferroni testi neticesinde, ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması (Ort. = 32.87, Ss = 6.59), ailesi orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 30.31, Ss = 6.29) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk kişilik özelliği düzeyi ailesi orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu, problemli mobil telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri cinsiyet, yaş, lise türü, sınıf düzeyi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir durumu açısından incelenmiştir ve lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli cep telefonu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki ve yordama düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde gerçekleştirilen veri analizleri neticesinde ulaşılan bulgular tartışılmış ve kuramsal çerçeve ile birlikte yorumlanmıştır.

5.1. Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemli Mobil Telefon Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmanın neticesinde GKKÖ ile PMTKÖ arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Kişilerin problemli mobil telefon kullanım düzeyi arttıkça gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi de artmaktadır. Araştırma bulgularına paralel olarak Hızarcı(2018) yüksek lisans öğrencileri yapmış olduğu çalışmada problemli cep telefonu kullanımı ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmalar neticesinde gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli cep telefonu kullanımı arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır (Çinar, 2016; Gökler vd., 2017).

GKKÖ ile Dışa Dönüklük arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. GKKÖ ile Nevrotiklik arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre gelişmeleri kaçırma korku düzeyi arttıkça nevroitiklik düzeyi de artmaktadır ya da gelişmeleri kaçırma korku düzeyi azaldıkça nevroitiklik düzeyi de azalmaktadır. GKKÖ ile Yumuşak Başlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. GKKÖ ile Sorumluluk arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani gelişmeleri kaçırma korku düzeyi arttıkça sorumluluk azalmaktadır ya da gelişmeleri kaçırma korku düzeyi azaldıkça sorumluluk artmaktadır. GKKÖ ile Deneyime Açıklık arasında

anlamli bir ilişki bulunmamıştır. Araştırma bulgularına paralel olarak Stead ve Bibby'nin (2017) alışmasına göre beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük, uyumluluk ve yeniliğe açıklık boyutları ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasında anlamli bir ilişki saptanmamıştır. Sorumluluk ve duygusal dengelilik boyutu ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasında ise negatif yönlü y anlamli bir ilişki saptanmıştır. Çalışmanın verileri beş faktör kişilik özellikleri ve gelişmeleri kaçırma korkusu arasındaki ilişkinin araştırıldığı sınırlı araştırmalardan biridir. Buna benzer olarak Yalin inar (2017) yapmış olduğu çalışmada gelişmeleri kaçırma korkusu ile beş faktör kişilik özellikleri arasında ilişkiye bakıldığında gelişmeleri kaçırma korkusu ile nevrotiklik alt boyutu arasında anlamli bir ilişki tespit etmiştir. Nevrotiklik, gelişmeleri kaçırma korkusunda da var olan anksiyete, endişeli olma ve güven duymama duygularını barındırır. (McCrae ve Costa, 1987). Nevrotik kişilerin etrafında meydana gelen gelişmeleri takip etme üzerine endişeleri fazla olacağından gelişmeleri kaçırma korku seviyelerinin de fazla olacağı beklenen bir durumdur. Yapılan bir araştırmada da nevrotik özellikler, anksiyete ve dışadönük özellikler ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasında ilişki araştırılmış ve nevrotik özellikler ile anksiyetenin gelişmeleri kaçırma korkusu üzerinde anlamli bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmış ve bununla birlikte dışadönük özelliklerle arasında bir ilişki saptanmamıştır (iek,2013).

5.2. GKK Yordayıcıları Olarak PMTK ve BFK Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Mobil Telefon Kullanım leği (PMTK) ve Beş Faktör Kişilik zellikleri leği (BFK) alt boyutlarının Gelişmeleri Kaçırma Korkusu leği (GKK) puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek için oklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. Analiz verilerine göre kurulan regresyon modelinin anlamli olduğu saptanmıştır. PMTK, Nevrotiklik ve Sorumluluk alt boyutlarının GKK puanlarının anlamli yordayıcıları olduğu bulunmuştur.

Bağımlı değişken olan GKK'deki değişimin %24.29'u modeldeki tüm değişkenlerce açıklanmaktadır. Bu bulguları destekleyecek nitelikte olan araştırmada gelişmeleri kaçırma korkusunun problemlili telefon kullanımını artıracadığını belirten veriler ilgili alanyazındaki araştırmalarda da mevcuttur (Elhai ve diğerleri, 2016; Swar ve Hameed; 2017; Wolniewicz, Tiamiyu, Weeks ve Elhai, 2018). Bu bulguları

destekler nitelikte Amazon çalışanları ile gerçekleştirilen çalışmanın neticesinde gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemlili akıllı telefon kullanımı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bulgulara göre; gelişmeleri kaçırma korkusunun akıllı telefon bağımlılığının en yüksek yordayıcısı olduğu bulunmuştur (Elhai ve ark., 2016). 2013 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada da nevroitik özellikler, anksiyete ve dışadönük özellikler ile gelişmeleri kaçırma korkusu arasında ilişki araştırılmış ve nevroitik özellikler ile anksiyetenin gelişmeleri kaçırma korkusu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir (Collins, 2013).

5.3. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması

5.3.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonuçlarına göre kız ve erkek katılımcıların GKKÖ puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır. Kız öğrencilerin GKKÖ puan ortalamasının erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kızların gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Literatürde bu araştırma bulgularını destekler nitelikte birçok araştırma bulunmuştur. Kartol ve Peker (2020) gerçekleştirdiği, Ergenlerde Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (Fomo) yordayıcılarının incelenmesi konulu araştırmada elde ettikleri ilk bulgu kadın katılımcıların sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusunun daha fazla olduğudur. Lindsey'in gerçekleştirdiği 131 birey ile gerçekleştirilen farklı bir araştırmada da kadınların gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerinin erkeklerden fazla olduğu saptanmıştır (Collins, 2013). Kızlarda gelişmeleri kaçırma korkusunun yüksek seviyede olması; kızların doğuştan getirdikleri kişilik özellikleri gereği ergenlik döneminde fark edilmesi, takdir görme, beğenilme isteklerinin fazla olması sosyal ağlarda da beğeni toplama ve takip edilme bakımından kızlar için daha önemli olduğu biçiminde yorumlanabilir. Literatürde bu bulguyu destekler birçok çalışma olmakla beraber farklı olarak Hoşgör, Tütüncü, Hoşgör ve Tandoğan (2017) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada gelişmeleri kaçırma korkusu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Gökler ve arkadaşları (2016) da çalışmalarında gelişmeleri kaçırma korkusu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. değişmediğini ortaya

koymuşlardır. Gelişmeleri kaçırma korkusunun cinsiyet değişkeni ile arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma bulgularında farklı veriler elde edilmiştir. Bir pazarlama ve iletişim şirketinin sosyal ağları etkin şekilde kullanan 1200 birey ile gerçekleştirdiği çalışmada erkeklerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Andrew ve arkadaşlarının (2013), 2079 birey ile gerçekleştirdiği farklı bir çalışmada da yaptığı başka bir araştırmada da gelişmeleri kaçırma korkusu seviyesinin erkeklerde daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır (Przybylski vd., 2013). Bu farklılığın sebebi örneklem grubunun yaşı, kitlesi ve sayısı gibi birçok değişkenden kaynaklanabileceği söylenebilir.

5.3.2. Lise Öğrencilerinde Yaşa Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Düzeyine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonuçlarına göre gelişmeleri kaçırma korkusunun yaşa göre farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Çalışmanın verilerini destekler nitelikte olan Jood (2017) gerçekleştirdiği araştırmasında gelişmeleri kaçırma korkusunun yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kırık ve diğerleri (2015), 13-19 yaş grubundaki bireylerle yaptığı araştırmada da katılımcıların gelişmeleri kaçırma korkusu cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Hoşgör vd. (2017) yapmış olduğu çalışmada benzer şekilde öğrencilerin cinsiyetlerinin, yaşlarının gelişmeleri kaçırma korkusuna göre farklılaşmamaktadır bulunmuştur. Terzi (2019) tarafından yapılan çalışmada ise çalışmaya katılan öğrencilerin yaşları ile gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi arasında anlamlı herhangi bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

5.3.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne Eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Gelişmeleri Kaçırma Korkusuna İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucuna göre lise türüne göre katılımcıların gelişmeleri kaçırma korkusu ve lise türü arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde gelişmeleri kaçırma korkusunun lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin çalışmalara ulaşılamamıştır.

Araştırma sonucuna göre sınıf düzeyine göre katılımcıların GKKÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan LSD testi neticesinde, 10. Sınıfta okuyan

katılımcıların GKKÖ puan ortalaması 9. sınıfta ve 12. Sınıfta okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek saptanmıştır. 10. Sınıf öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi 9. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerinin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Literatürde araştırma sonuçlarına farklı olarak Turan (2019)'ın gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre gelişmeleri kaçırma korkusu sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Literatüre bakıldığında, gerçekleştirilen araştırmaların çoğunda gençlerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerinin daha yetişkin gruplara oranla daha yüksek seviyede gelişmeleri kaçırma korkusuna sahip oldukları bulunmuştur (Stead ve Bibby, 2017; Gezgin vd., 2017). Yalçın Çınar (2017) yapmış olduğu araştırmaya göre gelişmeleri kaçırma korkusunun sınıf düzeyine göre farklılaşma durumunu araştırmış ve sonucunda gelişmeleri kaçırma korkusunun sınıf düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 1. Sınıf ve 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerinde farklılık saptanmış olup, 1. Sınıf öğrencilerinin seviyesi daha yüksek çıkmıştır. Araştırma sonucu literatür verilerinden farklı çıkmıştır. Bunun sebebinin pandemi döneminde ortaokul öğrencisi olan öğrencilerin liseye uyum aşamasını yaşamadan liseye başlaması ve pandemi dönemi oluşturdukları sosyalleşme ritüelini sosyal ağlardan devam ettirme alışkanlığı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucuna göre, anne eğitim durumuna göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Literatür incelendiğinde bulguları destekler nitelikte Yalçın (2018) yaptığı araştırmada ergenlerin anne-baba eğitim düzeyleri açısından gelişmeleri kaçırma korkusu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte Bor (2018) ve Hızarcı'nın (2018) yapmış oldukları çalışmalarda benzer sonuçlara rastlanmıştır. Anne-baba eğitim düzeyinin gelişmeleri kaçırma korkusuna bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Literatürde aksi bir durumu iddia eden çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonucuna göre baba eğitim durumuna göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Baba eğitim durumu açısından öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Literatür incelendiğinde

bulguları destekler nitelikte Yalçın (2018) yaptığı araştırmada ergenlerin baba eğitim seviyeleri açısından gelişmeleri kaçırma korkusu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Gezer (2018) yaptığı çalışmada katılımcıların baba eğitim düzeyleri açısından gelişmeleri kaçırma korkusu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte Bor ve Hızarcı (2018) tarafından gerçekleştirilen y çalışmalarda benzer sonuçlara rastlanmıştır. Baba eğitim düzeyinin gelişmeleri kaçırma korkusuna bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Literatürde aksi bir durumu iddia eden çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonucuna göre, ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği (GKKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Bu bulguları destekler nitelikte olarak Hızarcı (2018) yapmış olduğu çalışmada aylık gelir değişkenlerinin gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkisinin olmadığı saptanmıştır. Gezer (2020) de yaptığı araştırmada katılımcıların ebeveynlerinin gelir düzeylerine göre gelişmeleri kaçırma korkusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde 2018 yılında Bor ve Hızarcı tarafından gerçekleştirilen araştırmalar da bulguları destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda da gelir düzeyinin gelişmeleri kaçırma korkusuna etki etmediği saptanmıştır. Bu araştırmaların tersine başka bir araştırmada bireylerin gelir seviyelerine göre gelişmeleri kaçırma korkusu seviyelerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Karaş, 2019).

5.4. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Problemlili Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulgular

5.4.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Problemlili Mobil Telefon Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucuna göre kız ve erkek katılımcıların PMTKÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Kız öğrencilerin PMTKÖ puan ortalamasının erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha fazla olduğu saptanmıştır. Kızların problemlili mobil telefon kullanım düzeyi erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerin problemlili mobil telefon kullanım ölçeği puan ortalamasının erkek katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde

daha yüksek olduğu bulgusu (Gula, 2016) bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Doğaner (2017) araştırmasında problemlili cep telefonu kullanımında kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla puan aldıkları ve bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bunlardan farklı Tekin (2012) tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada cinsiyete göre problemlili mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ünal (2015) yaptığı araştırmada cinsiyet ve akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulguların farklılık gösterme sebebinin problemlili cep telefonu kullanımında cinsiyete göre farklılığın örneklem grubunu oluşturan kitleye göre değişim göstermesinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.4.2. Lise Öğrencilerinde Yaş Göre Problemlili Cep Telefon Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucuna göre Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeğinden sağlanan puan ile yaş arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Öğrencilerin yaşına göre problemlili telefon kullanım düzeyi anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Alanyazında yaş ile problemlili cep telefonu kullanım arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirleyen çalışmalar vardır (Demirhan ve ark., 2016 ve Wang ve ark., 2015). Bu sonuca benzer olarak Tekin (2012) tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada yaşa göre problemlili mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yaşla ilgili farklı sonuç veren araştırmaları ise Augner ve Hacker (2012) yaptığı çalışmada ve 2005 yılında Bianchi ve Philips yaptığı çalışmada problemlili kullanımı ve yaş arasında olumsuz anlamlı ilişki saptanmıştır Chóliz (2012), Roser ve ark. (2016) yaptıkları çalışmalar sonucunda yaş ile birlikte problemlili cep telefonu kullanımının da anlamlı şekilde arttığını ifade etmişlerdir. Ünal (2015) ise yaş ile cep telefonu bağımlılık skoru arasında olumsuz, anlamlı olmayan bir ilişki saptamıştır. Sonuçların bu araştırma sonucu için farklı çıkması yaş gruplarının birbirine yakın olması ergenlik dönemini içermesinden kaynaklanmış olabilir.

5.4.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne, Sınıf Düzeyine, Anne Eğitim Durumuna, Baba Eğitim Durumuna ve Ailenin Gelir Düzeyine Göre Problemlili Mobil Telefonu Kullanımına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucuna göre lise türü açısından katılımcıların PMTKÖ, puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Öz ve ark. (2015) ise yaptıkları

araştırmada endüstri meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanım ölçeğinden aldıkları puanların, diğer okullarda öğrenim gören öğrencilerin ölçek puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Literatürde problemlili cep telefonu kullanımı ve lise türü arasındaki ilişkiye ilişkin verilere ulaşılamamıştır.

Araştırma sonucuna göre sınıf düzeyine göre katılımcıların PMTKÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. 10. Sınıfta okuyan katılımcıların PMTKÖ puan ortalaması 9. Sınıfta okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulardan farklı olarak 2012 yılında Tekin tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada sınıf düzeyine göre problemlili mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve ark. (2015), yaptığı araştırmada problemlili kullanımın öğrenim görülen sınıflara göre anlamlı şekilde değiştiğini ve 12. sınıf öğrencilerinin cep telefonlarını 9. sınıf öğrencilerinden daha problemlili kullandıklarını saptamışlardır.

Çalışma sonucuna ilişkin, anne eğitim durumu açısından katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Anne eğitim durumu açısından öğrencilerin problemlili cep telefon kullanım düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Bu bulguları destekler nitelikte olarak literatürde anne ve baba öğrenim durumu ile akıllı cep telefonu bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olmadığını belirleyen bir çalışma da mevcuttur (Kahyaoğlu Süt ve ark., 2016). 2012 yılında Tekin tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada anne eğitim durumuna göre problemlili mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulardan farklı olarak Tekin (2012) annesi ve babası herhangi bir okul bitirmemiş ancak okuryazar olan öğrencilerin ölçek ortalama puanlarının diğer öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla olduğunu belirlemiştir. Bu durum okul bitirmemiş ebeveynlerin bilinçli teknoloji kullanımı konusunda rehberlik edememelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Çalışma sonucuna göre baba eğitim durumu açısından katılımcıların Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla uygulanan Bonferroni testi neticesinde, babası lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin PMTKÖ puan ortalaması babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babası lise eğitim

düzeyine sahip öğrencilerin problemlı mobil telefon kullanım düzeyi babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bulgulardan farklı olarak Tekin (2012) tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada baba eğitim durumuna göre problemlı mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öz ve ark. (2015) ise baba öğrenim seviyesi ilkokul ve altında olan öğrencilerin ölçek puanlarının, baba öğrenim seviyesi ortaokul ve üzeri olan öğrencilerin ölçek puanlarından anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Literatürde babanın eğitim durumu ve mobil telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olmadığını belirleyen bir çalışma mevcuttur (Kahyaoğlu Süt ve ark., 2016). Bulguların farklılaşması örneklem grubundan kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma sonucuna göre ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği (PMTKÖ) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ailenin gelir düzeyi açısından öğrencilerin problemlı mobil telefon kullanım düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Bulguları destekler nitelikte Dirik (2016) tarafından ergenlerle gerçekleştirilen çalışmada akıllı telefon bağımlılığı ile gelir durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Süler (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da yükseköğrenim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucunu vermiştir. Tekin (2012) tarafından tıp öğrencileri ile yapılan araştırmada gelir durumuna göre problemlı mobil telefon kullanımının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tekin, Güneş ve Çolak (2014) yaptıkları çalışmada akıllı telefon bağımlılığı ile gelir durumu arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bulgulardan farklı olarak Kuyucu (2017) tarafından yapılan çalışmaya göre gelir durum iyi olan bireylerin problemlı mobil telefon kullanımı seviyesinin daha yüksek olduğu, gelir durumu iyi olmayan bireylerin ise problemlı mobil telefon kullanımı seviyesinin daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

5.5. Sosyodemografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

5.5.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin

Bulguların Tartışılması

Çalışmanın verilerine göre kız ve erkek katılımcıların Nevrotiklik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Kız öğrencilerin Nevrotiklik puan ortalamasının erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Çiçek ve Aslan (2018) tarafından yapılan araştırmada ise nevrotiklik boyutunun ile cinsiyete göre farklılaştığı saptanmıştır. Cinsiyete göre katılımcıların Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Benzer bir şekilde Pekiş (2018) tarafından yapılan çalışmada da dışadönüklükle cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aliyev (2018) gerçekleştirdiği çalışmada ise araştırma bulgularından farklı olarak kızların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha dışadönük oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Lehman, Denissen, Allemand ve Penke (2013) gerçekleştirdiği araştırmalarında kadınların nörotiklik alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların, erkeklerin elde ettikleri puana göre anlamlı farklılaştığı bulunmuştur.

5.5.2. Lise Öğrencilerinde Yaş Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre yaş ile Dışa Dönüklük arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş arttıkça dışa dönüklük artmaktadır ya da yaş azaldıkça dışadönüklük de azalmaktadır. Yaş ile Nevrotiklik ve Yumuşak Başlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yaş ile Sorumluluk arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu bilgilerden hareketle yaş arttıkça Sorumluluk artmaktadır ya da yaş azaldıkça Sorumluluk azalmaktadır. Yaş ile Deneyime Açıklık arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş arttıkça Deneyime Açıklık artmaktadır ya da yaş azaldıkça Deneyime Açıklık azalmaktadır. Literatürde araştırmayı destekler nitelikte Lucas ve Donellan (2009) ve Soto, John, Gosling ve Potter (2011) gerçekleştirdiği araştırmalarda yaşa göre kişilik

özellikleri farklılaşmaktadır bulgusu elde edilmiştir. Literatür incelendiğinde kişilik özellikleri ve yaş arasındaki ilişkiye dair veri bulunamamıştır.

5.5.3. Lise Öğrencilerinde Lise Türüne Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin

Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği (BFKÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için yapılan analiz sonuçlarına göre lise türüne göre katılımcıların Nevrotiklik puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların Nevrotiklik puan ortalaması anadolu lisesi ve imam hatip lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük saptanmıştır. Lise türüne göre katılımcıların Yumuşak Başlılık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Fen lisesinde okuyan katılımcıların Yumuşak Başlılık puan ortalaması anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Lise türü açısından katılımcıların Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Fen lisesinde okuyan katılımcıların Sorumluluk puan ortalaması anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Dışa Dönüklük ve Deneyime Açıklık puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Literatürde kişilik özellikleri değişkeninin lise türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin çalışmalara ulaşılamamıştır.

5.5.4. Lise Öğrencilerinde Sınıf Düzeyine Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin

Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre sınıf düzeyine göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması 11. Sınıf ve 12. Sınıfta okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyi açısından katılımcıların Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. 2014 yılında Polatçı ve Sobacı tarafından gerçekleştirilen çalışmada beş faktör kişilik ölçeği uygulanmıştır. Bireyin kişilik özellikleri ve duygusal zeka düzeylerinin

öğrenilmiş çaresizlik üzerinde etkisi incelenmiştir. Araştırmada farklı sınıf seviyelerindeki lise öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada, ulaşılan verilere göre sınıf düzeyine göre, lise öğrencilerinin kişilik özellikleri anlamlı bir biçimde farklılaşmamıştır. Bu farklılığın çıkmamış olmasının nedeni örnekleme oluşturan bireylerin (11. ve 12.sınıf) yaşlarının yakın olmasından dolayı olabileceği düşünülmektedir.

5.5.5. Lise Öğrencilerinde Anne Eğitim Durumuna Göre Kişilik İlişkin

Bulguların Tartışılması

Çalışma sonucuna göre anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için gerçekleştirilen Bonferroni testi neticesinde, annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması, annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk özelliği düzeyi annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Alanyazın incelendiğinde bu konuya ilişkin bulgulara ulaşılamamıştır.

5.5.6. Lise Öğrencilerinde Baba Eğitim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine

İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışma sonucuna göre baba eğitim durumu açısından öğrencilerin Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla gerçekleştirilen Bonferroni testi neticesinde, babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk özelliği düzeyi babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin Dışa Dönüklük, Nevrotiklik, Yumuşak Başlılık ve Deneyime Açıklık alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Alanyazın incelendiğinde bu konuya ilişkin bulgulara ulaşılamamıştır.

5.5.7. Lise Öğrencilerinde Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucuna göre ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Dışa Dönüklük puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla gerçekleştirilen Bonferroni testi neticesinde, ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin Dışa Dönüklük puan ortalaması, ailesi düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin dışa dönüklük kişilik özelliği ailesinin gelir düzeyi düşük öğrencilerin düzeyinden daha yüksek seviyede saptanmıştır.

Ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için gerçekleştirilen Bonferroni testi neticesinde, ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk puan ortalaması ailesi orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk kişilik özelliği düzeyi ailesi orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde bu konuya ilişkin bulgulara ulaşılamamıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında ulaşılan sonuçlara ve benzer konularda araştırma gerçekleştirmek isteyen araştırmacılara görüş kazandırması için çeşitli önerilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Sonuçları

1. Lise öğrencilerinde cinsiyete göre gelişmeleri kaçırma korkusunun farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusu puan ortalamasının erkek katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.
2. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusunun yaş, lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir düzeyi açısından anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
3. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusunun sınıf düzeyine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. 10. Sınıfta okuyan katılımcıların gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi 9. sınıfta ve 12. Sınıfta okuyan katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.
4. Lise öğrencilerinde cinsiyete göre kız öğrencilerin problemlili mobil telefon kullanımı puan ortalamasının erkek katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.
5. Lise öğrencilerinde problemlili mobil telefon kullanımının yaş, lise türü, anne eğitim durumu ve gelir düzeyi açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. Lise öğrencilerinde problemlili mobil telefon kullanımının sınıf düzeyine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. 10. Sınıfta okuyan katılımcıların problemlili mobil telefon kullanım düzeyi 9. Sınıfta okuyan katılımcıların düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

7. Lise öğrencilerinde problemli mobil telefon kullanımının baba eğitim durumuna göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Babası lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin problemli mobil telefon kullanım düzeyi babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

8. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre cinsiyetin farklılaştığı bulunmuştur. Kız ve erkek katılımcıların nevrotiklik puan ortalamalarında kız katılımcıların Nevrotiklik puan ortalamasının erkek katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından katılımcıların Dışa Dönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık puan ortalamalarında anlamlı fark saptanmamıştır.

9. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre yaşın farklılaştığı bulunmuştur. Yaş ile dışa dönüklük arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yaş ile nevrotiklik ve yumuşak başlılık arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Yaş ile sorumluluk arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş ile deneyime açıklık arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

10. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre lise türünün farklılaştığı bulunmuştur. Lise türüne göre katılımcıların nevrotiklik puan ortalamalarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların nevrotiklik puan ortalaması anadolu lisesi ve imam hatip lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Lise türüne göre katılımcıların Yumuşak Başlılık puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır. Fen lisesinde okuyan öğrencilerin yumuşak başlılık puan ortalaması anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük saptanmıştır. Lise türüne göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır. Fen lisesinde okuyan katılımcıların Sorumluluk puan ortalaması anadolu lisesi ve mesleki ve teknik anadolu lisesinde okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Dışa Dönüklük ve Deneyime Açıklık puan ortalamalarında anlamlı fark saptanmamıştır.

11. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre sınıf düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre katılımcıların Sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır. 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin Sorumluluk puan

ortalaması 11. Sınıf ve 12. Sınıfta okuyan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük olarak saptanmıştır. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin dışa dönüklük, nevrotiklik, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık puan ortalamalarında anlamlı fark saptanmamıştır.

12. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre anne eğitim durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Anne eğitim durumu açısından öğrencilerin sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmıştır. Annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk puan ortalaması, annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin Sorumluluk özelliği düzeyi annesi lise eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin dışa dönüklük, nevrotiklik, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

13. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre baba eğitim durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin sorumluluk puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk puan ortalaması babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babası ilköğretim eğitim düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk özelliği düzeyi babası lisans eğitim düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin dışa dönüklük, nevrotiklik, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

14. Lise öğrencilerinde kişilik özelliklerine göre gelir durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin dışa dönüklük puan ortalaması, ailesi düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin dışa dönüklük kişilik özelliği düzeyi ailesi düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Ailenin gelir düzeyi açısından katılımcıların Sorumluluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailesi yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin sorumluluk puan ortalaması ailesi

orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

15. Lise öğrencilerinde gelişmeleri kaçırma korkusu ve problemli mobil telefon kullanımı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Buna göre kişilerin problemli mobil telefon kullanım düzeyi arttıkça gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyi de artmaktadır.

16. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile yumuşak başlılık, deneyime açıklık, dışa dönüklük arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile nevroitiklik arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile sorumluluk arasında negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

17. Problemli mobil telefon kullanımının, nevroitiklik ve sorumluluk alt boyutlarının gelişmeleri kaçırma korkusunun anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Bağımlı değişken olan Gelişmeleri kaçırma korkusundaki değişimin %24.29'u modeldeki tüm değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

6.2. Öneriler

1. Gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli cep telefonu kullanımı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelişmeleri kaçırma korkusunun anlanması ve önlenmesi açısından çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

2. Araştırmada ele alınan değişkenlerle ilgili lise ve üniversite öğrencileri ile çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yetişkin bireyler ve ilköğretim ve ortaokul öğrencileri ile de bu değişkenlerle ilgili çalışmalar gerçekleştirilip alanyazına katkı sağlanabilir.

3. Araştırmada kız öğrencilerin katılım sayısı erkeklerden yüksektir. Gelişmeleri kaçırma korkusu, problemli cep telefonu kullanım düzeyi ve nevroitik kişilik özelliği kız öğrencilerde yüksek seviyede çıkmıştır. Bu durumun aksi sonuçlar elde edilen araştırmalara da bakıldığında araştırma grubunun cinsiyet dağılımının dengeli olduğu araştırmaların daha anlamlı bulgular verebileceği düşünülebilir.

4. Araştırma sonucunda problemli cep telefonu kullanımının artması ve gelişmeleri kaçırma korkusu seviyesinin de artmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre problemli cep telefonu kullanımının önlenmesi için bilinçli teknoloji kullanımı konusunda lisede öğrenim gören öğrencilere, psikolojik danışmanlar tarafından

psikoeğitim çalışmaları, bireysel ya da grupla rehberlik, seminer çalışmaları yapılabilir.

5. Gelişmeleri kaçırma korkusu yaygınlaşan ve sebeplerinin bilinmesi önlenmesi açısından önemli bir durumdur. Yapılan araştırmada gelişmeleri kaçırma korkusunun yaş, lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir düzeyine göre farklılık göstermemiştir. Gelişmeleri kaçırma korkusunun bu değişkenler dışında ilişki olabileceği değişkenlerle ilgili araştırmalar yapılabilir.

6. Yapılan araştırmada kullanılan Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği ve Problemlili Mobil telefon Kullanım Ölçeği lise öğrencilere uygulanmıştır. Mobil telefon kullanımının yaygınlaşması sebebiyle bu ölçeğin araçlarının daha alt yaş gruplarına uygulanabilir formları geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abel, J.P., Buff, C.L., ve Burr, S.A. (2016). Social Media and the Fear of Missing Out: Scale Development and Assessment. *Journal of Business ve Economics Research*, 14(1): 33-44.
- Adams, J.F. (1995). *Ergenliği anlamak*. J.F. Adams (Ed) Ergenliği anlamak (13-47) (Çev. A. Dönmez) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayınevi
- Adelhart, Z., Markus, S., Eberle, T. (2018). Gençlerin Akıllı Telefonlardan Uzun Süreli Ayrılığa Karşı Tepkisi, Kaygı ve Her Alan : Bir Şeyi Kaybetme Korkusu. 9. *Uluslararası Sosyal Medya ve Her Alanda Konferans Bildiri Kitabı : Toplum*, Temmuz 2018: 212-216.
- Adıgüzel, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinde gündemi kaçırma korkusu, problemli akıllı telefon kullanımı, problemli internet kullanımı ve yaşantısal kaçınmanın cep telefonu bağlantısını kaybetme korkusuna yönelik modelin sınanması Muğla ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Aliyev, P. (2008). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Cinsiyet Rollerinin Üniversite Alan Seçimi ile İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Allport, G. W. (1961). Pattern and Growth in Personality. *Holt, Rinehart and Winston*, New York.
- Alt, D. (2015). College Students' Academic Motivation, Media Engagement and Fear of Missing Out. *Computers in Human Behavior*, 49: 111-119.
- Altundağ, Y., & Bulut, S. (2017). Aday sınıf öğretmenlerinde problemli akıllı telefon kullanımının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1670-1682.
- Alutaybi, A., Al-Thani, D., McAlaney, J. ve Ali, R. (2020). Combating fear of missing out (FoMO) on social media: The fomo-r method. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6128.
- Apple, M. T. (2011). *The big five personality traits and foreign language speaking confidence among japanase EFL students*. Doctoral dissertation, Temple University, 13-14 Pennsylvania.
- Arslan, A. ve Tutgun Ünal, A. (2013). Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Eğitim Fakültesinin Cep Telefonu Kullanım Kullanımlarının ve Marka Tercihlerinin Karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2013, Cilt. 12 Sayı 1, s1-19. 19p.

- Arslan, A. ve Tutgun Ünal, A. (2013). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cep Telefonu Kullanım Alışkanlıkları ve Amaçlarının İncelenmesi. *International Journal of Human Sciences* [Online]. 10 (1), 182-201.
- Atak,H.(2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2011; 3(1):163-213
- Augner, C., ve Hacker, G. W. (2012). Associations Between Problematic Mobile Phone Use and Psychological Parameters in Young Adults. *International Journal of Public Health*, 57(2), 437-441.
- Aydın, D., Selvi, Y., Kandeger, A. ve Boysan, M. (2019). The relationship of consumers' compulsive buying behavior with biological rhythm, impulsivity, and fear of missing out. *Biological Rhythm Research*, 1-9.
- Ayhan, B. ve Çavuş, S. (2014). İzleyici araştırmalarında değişim: kullanımlar ve doyumlardan bağımlılığa. *Selçuk İletişim*, 8(2), 32-60.
- Bağcı, H., Çoklar A. N. (2017). Yüksekokul ve Fakülte Öğrencilerinin Problemliliği Cep Telefonu Kullanım Durumları. Pesa. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3. Cilt 3. Sayı.
- Balcı, Ş., ve Baloğlu, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki: “üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması”. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 29, 209-233.
- Barker, E. (2016). This Is The Best Way to Overcome Fear of Missing Out, <http://time.com/4358140/overcome-fomo/>, Erişim tarihi: 12.03.2022.
- Barkley, J. E., Lepp, A., ve Salehi-Esfahani, S. (2016). College students' mobile telephone use is positively associated with sedentary behavior. *Am J Lifestyle Med*, 10(6), 437- 441.
- Barrick M. R. ve Mount M. K. (1991), The Big Five Personality Dimensions And Job Performance: A Meta-Analysis. *Personal Psychology*,44 (1), 1-26.
- Barrick M. R., Stewart G.L. ve Piotrowski M. (2002). Personality And Job Performance: Test of The Mediating Effects of Motivation Among SalesRepresentatives. *Journal of Applied Psychology*, 87(1), 43-51
- Barutçu, S. (2011). Mobil viral pazarlama. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 2(1), 5-14.
- Benet-Martinez V. ve John, O. P., (1998). Los Cinco Grades Across Cultures and Ethnic Groups: Multitrait Multimethod Analyses of The Big five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
- Beyens, I., Frison, E. ve Eggermont, S. (2016). “I don't want to miss a thing”: Adolescents' fear of missing out and its relationship to adolescents' social needs, Facebook use, and Facebook related stress. *Computers in Human Behavior*, 64, 1-8.
- Bhardwaj, M. Ve Ashok, M. S. J. (2015). Mobile phone addiction and loneliness among teenagers. *Int J Indian Psychol*, 2: 27-34.
- Bianchi, A. ve Phillips, J. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyber Psychology and Behavior*, 8(1), 39-51

- Błachnio, A., Przepiórka, A., ve Fortuna, P. (2010). Problematic Internet use and third-person effect. In A. Błachnio, A. Przepiórka, & T. Rowiński (Eds.), *Internet in psychological research* (pp. 149–167). Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Blackwell, D., Leaman, C., Trampusch, R., Osborne, C. ve Liss, M. (2017). Extraversion, Neuroticism, Attachment Style and Fear of Missing Out as Predictors of Social Media Use and Addiction. *Personality and Individual Differences*, 116, 69-72.
- Blum, A. (2016). FOMO, Bad for Our Society <http://alexlum7thgradecommet.blogspot.com/> Erişim tarihi:13.04.2022.
- Bor, A. H. (2018). *Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutum, Sosyal Medya Kullanımında Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö.(2011) *Dünya’da ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi, Başarılı Girişimler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Buglass, S.L., et al., Motivators of online vulnerability: The impact of social network site use and FOMO. *Computers in Human Behavior*, 2017. 66: p. 248-255
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev: İ. D. Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Busch, B. (2016). Fomo, stress and sleeplessness: are smartphones bad for students? <https://www.theguardian.com/teacher-network/2016/mar/08/children-mobile-phone-distraction-study-school/> Erişim tarihi:25.05.2022 .
- Canbeldek, Ö. (2017). Ebeveynlerin aşırı telefon kullanımı aile yaşamını kötü etkiliyor. <https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2017/06/04/ebevyenlerin-asiri-telefon-kullanimi-aile-yasamini-kotu-etkiliyor/> adresinden 25.02.2022 tarihinde alınmıştır.
- Cazzulino, F., Burke, R. V., Muller, V., Arbogast, H., & Upperman, J. S. (2014). Cell phones and young drivers: A systematic review regarding the association between psychological factors and prevention. *Traffic Injury Prevention*, 15(3), 234-242. doi:10.1080/15389588.2013.822075.
- Ceyhan, A. A. (2011). İnternet kullanma temel nedenlerine göre üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ve algıladıkları iletişim beceri düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 59-77.
- Choliz, M., (2012). Mobile-phone addiction in adolescence: The test of mobile phone dependence (TMD). *Prog Health Sci*, 2(1): 33-44.
- Choudhary, A. (2014). Smartphones and their impact on net income per employee for selected U.S. Firms, *Review of Business and Finance Studies*, Volume: 5, Number: 2
- Cloninger, CR ve Svraic, DM (2000). Kişilik bozuklukları. İçinde BJ Sadock ve VA Sadock, (Ed.). *Kapsamlı Psikiyatri Ders Kitabı* (s. 235-298). Güneş Tıp Kitapevi: Ankara.

- Collins, L.,(2013). FOMO and Mobiles Phones: a survey study, Communication and Digital Media Studies. Published Master Thesis. *Humanities Faculty ,Tilburg University*, Tilburg.
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1992). NEO-PIR, Profesyonel Kılavuz. Psikolojik Değerlendirme Kaynakları, Inc. Florida.
- Cumhuriyet,Haziran2018http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/816129/iste_Turkiye_de_akilli_telefonkullanim_orani.html. Erişim Tarihi: 05.03.2022 <http://www.statista.com/topics/840/smartphones/>
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.
- Çınar, Ç.Y., (2017). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Düzeyi ve İlişkili etmenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Çiçek, İ., Aslan, A. E. (2018). Lise Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ve Akran İlişkileri. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4(11): 389-398.
- Dacey, J.S. & Kenny, M. (1994). Adolescent development. USA: Brown ve Benchmark Publishers
- Deci, E.L., Connell, J.P. ve Ryan, R.M. (1989). Bir İş Organizasyonunda Kendi Kaderini Tayin Etme. *Uygulamalı Psikoloji Dergisi*, 74 (4), 580-590.
- Demirhan, E., Randler, C., Horzum, M. B., (2016). Is problematic mobile phone use explained by chronotype and personality?. *Chronobiology International*, 33(7): 821-831.
- Digman, J.M. (1990). Kişilik yapısı: Beş Faktörlü Modelin Ortaya Çıkışı. *Psikolojinin Hayvan İncelemesi*. 41, 417-440.
- Dirik, K., (2016). *Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Öz-Güven Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64
- Doğaner, G. (2017). *Adölesanlarda problemli cep telefonu kullanımı ve etkileşim kaygısı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi . Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dossey, L. (2014). FOMO, digital dementia, and our dangerous experiment. *Explore: The Journal of Science and Healing*; 2(10): 69-73.
- Duru, B. (2014). *Klinik Bir Örneklemde Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Mizaç ve Karakter Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Edward L Deci ve Richard, M Ryan, (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*, Plenum,New York,1985, s.21.
- Ektiricioğlu, C.,Arslantaş, H. ve Yüksel, R. (2020). Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı, *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 29 (1) , 51-64.
- Elhai, J. D., Levine, J. C., Dvorak, R. D. ve Hall, B. J. (2016). Fear of missing out, need for touch, anxiety and depression are related to problematic smartphone use. *Computers in Human Behavior*, 63509-516.

- Enez Darçın, A., Köse, S., Noyan, C.O., Nurmedov S., Yılmaz O. ve Dilbaz, N. (2016). Smartphone addiction and its relationship with social anxiety and loneliness. *Behaviour & Information Technology*, 35(7): 520-525.
- Ercan, Ö., ve Tekin, N. (2019). Beden eğitimi öğretmenlerinin nomofobi düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 2(1), 24-34.
- Erdem, H., Türen, U., ve Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye’den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-11.
- Erdoğan, P., ve Şanlı, Y. (2019b). “Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Genel Özyeterliliğin Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Üzerine Etkisi”. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 594-620.
- Eriş, B. (2014). Acaba lütfen Ve Siz Fomo Mağduru Musunuz? <http://www.bahareris.com/acaba-cocugunuz-ve-siz-fomo-magduru-musunuz/> Erişim tarihi: 04.04.2022
- Eşitti, Ş. (2015). Bilgi Çağında Problemli İnternet Kullanımı ve Enformasyon Obezitesi: Problemli İnternet Kullanımı Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerine Uygulanması. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, s. 75-97.
- Friedman, H., S. ve Schustack, M., W. (1999). *Personality: Classic theories and modern research*. USA: Allyn and Bacon.
- Fromm, Erich. (1995). Umut Devrimi. Çev., Şemsa Yeğin. 2. Baskı. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Fuster, H., Chamarro, A., ve Oberst, U. (2017). Kaybetme Korkusu, Çevrimiçi Sosyal Ağ ve Cep Telefonu Bağımlılığı: Gizli Bir Profil Yaklaşımı. *Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*, 35(1): 23-30.
- Gander, M.J. & Gardiner H.W. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B. Onur (Ed). Ankara:İmge Yayınevi.
- Gezer, Ç. (2020). *Sosyal gelişmeleri kaçırma korkusunun psikolojik iyi oluş ve denetim odağı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Gezgin, D. M., Hamutoğlu, N. B., Samur, Y., ve Yıldırım, S. (2018). Genç nesil arasında yaygınlaşan bir bağımlılık: akıllı telefon bağımlılığının cinsiyet, akademik başarı ve mobil oyun oynama değişkenleri açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(2),212-231.
- Gezgin, D. M., Şumuer, E., Arslan, O., ve Yıldırım, S. (2016). Nomophobia prevalence amongpre-service teachers: A case of Trakya University. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 86-95.
- Gezgin, D.M., Hamutoglu, N.B., Gemikonakli, O., Raman, I. (2017). “Social Networks Users: Fear of Missing Out in Preservice Teachers”, *Journal of Education and Practice*, 8(17): 156-168.
- Golinko, B. E. (1984). Adolescence: Common Pathways Through Life. *Adolescence*, 19 (75), 749.

- Gottberg, K. (2017). Basit Yaşam – FOMO İçin Bir Tedavi, <https://www.smartliving365.com/simple-cure-fomo-fear-missing/Erişim> tarihi:18.04.2022.
- Gökler, M.E., Aydın, R., Ünal, E. ve Metintaş, S. (2016). Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, C: 17, No: 1, ss. 53-59.
- Gregersen, E. (2013). Martin Cooper, American engineer. Erişim Adresi: [https://global.britannica.com/biography/Martin-Cooper]. Erişim Tarihi: 15/09/2022.
- Gula, T. (2016). *Problemlili cep telefonu kullanımı, kişilik özellikleri ve sosyodemografik değişkenlere göre sosyal medya kullanım tercihleri: tanımsal bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülmez, M., (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Satın Alma Ve Kullanımını Etkileyen Faktörler: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitelerinde Bir Uygulama”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 24, 2005, s. 37-62.
- Gümüş, İ. ve Örgen, C. (2015). Önlisans öğrencilerinin akıllı cep telefon kullanmalarının başarı ve harcama düzeylerine olası etkileri üzerine bir çalışma. *1. Uluslararası Kritik ve Analitik Düşünme Sempozyumu/ISCAT*, Sakarya Üniversitesi, 10-12 Nisan, Sakarya.
- Gürdin, B. (2019). Sosyal medyanın hedonik tüketimi ve fomo'nun gücü. *Third Sector Social Economic Review*, 54(3), 1259-1278 <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyalekonomi.19.08.1160>
- Güven, P., (2015). Üniversite Öğrencilerinde Yaşamın Amacı ve Anlamı ile Yaşam Doyumu ve Yakın İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Ha, J. H., Chin, B., Park, D. H., Ryu, S. H., Yu, J. (2008). Characteristics of excessive cellular phone use in Korean adolescents. *Cyberpsychol Behav*, 11(6), 783-784.
- Hadlington, L. J. (2015). Cognitive failures in daily life: exploring the link with internet addiction and problematic mobile phone use. *Computers in Human Behavior*, 51, 75-81.
- Hampton, K., Goulet, S.L., Rainie, L. and Purcell, K. (2011) *Social Networking Sites and Our Lives*. Pew Internet and American Life Project, Washington DC.
- Hato, B. (2013). *(Compulsive) mobile phone checking behavior out of a fear of missing out: development, psychometric properties and test-retest reliability of a c-fomo-scale*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tilburg: Tilburg University.
- Herman, D. (2010). *The Fear of Missing out*. [http://www.danherman.com/The-Fear-Of-Missing-Out-\(FOMO\)-By-Dan-Herman.Html](http://www.danherman.com/The-Fear-Of-Missing-Out-(FOMO)-By-Dan-Herman.Html). (Erişim Tarihi: 18.04.2022).

- Hetz, P. R., Dawson, C. L. ve Cullen, T. A. (2015). Social media use and the fear of missing out (FoMO) while studying abroad. *Journal of Research on Technology in Education*, 47(4), 259-272.
- Hızarcı, Ö. (2018). *Problemlili cep telefonu kullanımı, sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu (gkk), yaşam doyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hızarcı, Ö. (2018). *Problemlili Cep Telefonu Kullanımı, Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu(GKK), Yaşam Doyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hoşgör, H., Koç Tütüncü, S., Gündüz Hoşgör, D., Tandoğan, Ö. (2017). “Üniversite Öğrencileri Arasında Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Yaygınlığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Vol:3, Issue:17; pp: 213-223 (ISSN:2149-8598).
- İlgaz Yıldırım, B. (2014). *Çalışanların beş faktör kişilik özellikleri ile iş tatminleri arasındaki ilişki: Alanya'daki beş yıldızlı oteller üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.
- İşık, M., ve Kaptangil, İ. (2018). Akıllı telefon bağımlılığının sosyal medya kullanımı ve Beş Faktör Kişilik özelliği ile ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinden bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 695-717.
- Jacobsen, W.C., Forste, R. (2011). The wired generation: Academic and social outcomes of electronic media use among university students. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(5): 275-280.
- Jood, T.E. (2017). “Missing the Present for the Unknown: The Relationship Between Fear of Missing Out (FoMO) and Life Satisfaction”, *University of South Africa*, Master Thesis.
- Jupowicz-Ginalska, A. (2019). Fomo, brands and consumers – about the reactions of Polish internet users to the activities of brands in social media (based on cawı representative research). *Social Communication*, 2(1), 69-84. <https://doi.org/10.2478/sc-2019-0011>
- Jwt Marketing Communications. (2012). *Fear of Missing Out*. 18.02.2022 tarihinde <https://www.slideshare.net/jwtintelligence/the-fear-of-missing-out-fomo-march-2012-update> adresinden erişildi.
- Kahyaoğlu Süt, H., Kurt, S., Uzal, Ö.,Özdilek, S., (2016). Effects of smartphone addiction level on social and educational life in health sciences students /Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyal ve eğitim hayatına etkisi. *Euras J Fam Med*, 5(1): 13-19.
- Karaaslan, İ.A., Budak, L. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması. *Journal of Yasar University*, 26(7): 4548-4525.
- Karaş, B. (2019). *Boş zaman aktivitesi olarak sosyal medya kullanımını tercih eden bireylerin gelişmeleri kaçırma korkusu, sosyotelizm, kişilik ve sosyal bağlılık*

düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Kartol, A., ve Peker, A. (2020). “Ergenlerde Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Yordayıcılarının İncelenmesi”. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 454-474.
- Keskin, T., Ergan, M., Başkurt, F. ve Başkurt, Z. (2018). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı ve baş ağrısı ilişkisi. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 864-873.
- Kırık, A.M., Arslan, A., Çetinkaya, A., Gül, M. (2015). “A Quantitative Research on the Level of Social Media Addiction Among Young People in Turkey”, *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(3): 108-122.
- Kim, G., Kang, M. Y., Kim, W. J., Jang, H. Y. ve Oh, J. S. (2013). Influence of the duration of smartphone usage on flexion angles of the cervical and lumbar spine and on reposition error in the cervical spine. *Physical Therapy Korea*. 20, 10-17.
- Kim, R., Lee, K. J., & Choi, Y. J. (2015). Mobile phone overuse among elementary school students in Korea. *Journals of Addictions Nursing*, 26(2), 81-85.
- King, A. L. S., Valenca, A. M., & Nardi, A. E. (2010). Nomophobia: the mobile phone in Panic disorder with agoraphobia: reducing phobias or worsening of dependency?. *Cognitive and Behaviour Neurology*, 23(1), 52-54. doi:10.1097/W NN.0b013e3181b7eabc
- Kocabaş, D., ve Korucu, K. S. (2018). Dijital çağın hastalığı nomofobi üzerine bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 254-268.
- Kong, F., Qin, J., Huang, B., Zhang, H., & Lei, L. (2020). The effects of social anxiety on mobile phone dependence among Chinese adolescents: a moderated mediation model. *Children and Youth Services Rewiew*, 108, 1-21.
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak* (6. Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (1997). *Zorlanan insan*. 3. Basım, Altın Kitaplar Basımevi, İstanbul, 64-68.
- Köknel, Ö. (2005). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik* (17. Baskı). İstanbul: Akdeniz Yayıncılık.
- Köksal, O. (2015). Beş faktör kişilik özellikleri ve yaşam doyumu. S. Doğan (Ed.). *Yaşam Doyumu: Seçme Konular* içinde (ss.93-116). Ankara: Nobel.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi* (5. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuss, D. ve Griffiths, M. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311- 327.
- Kuyucu M.(2017). Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımı Ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Sorunsalı: “Akıllı Telefon(Kolik)” Üniversite Gençliği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 330-336.
- Kwon, M., Kim, D. J., Cho, H. and Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS one*, 8(12), 1-7.

- Laramie, D. J. (2007). *Emotional and behavioral aspects of mobile phone use. Unpublished Doctoral Dissertation.* Allient International University, California School of Professional Psychology: Los Angeles.
- Lehmann, R., Denissen, J. J., Allemand, M., & Penke, L. (2013). Age and gender differences in motivational manifestations of the Big Five from age 16 to 60. *Developmental Psychology*, 49(2), 365–483.
- Leung, L., Wei, R. (2000). More than just talk on the move: Uses and gratifications of the cellular phone. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 77(2): 308-320.
- Liftiah, Dahriyanto, L. F. ve Tresnawati, F. R., (2016). Personality Traits Prediction of Fear of Missing Out In College Students. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(4).
- Ling, R., & Helmersen, P. (2000). *It must be necessary, it has to cover a need: The adoption of mobile telephony among pre-adolescents and adolescents.* Paper presented at the Social Consequences of Mobile Telephony, Oslo, Norway, June.
- Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2009). Age differences in personality: Evidence from a nationality representative Australian sample. *Developmental Psychology*, 45(5), 1353-1363
- MacDonald, K. (1995). Evolution, the five- factor model and levels of personality. *Journal Of Personality*. 63, 525-567.
- Mantymaki, M., & Islam, A. N. (2016). The janus face of Facebook: Positive and negative sides of social networking site use. *Computers in Human Behavior*, 61, 14-26. doi:10.1016/j.chb.2016.02.078
- Marlina, R. D. (2017). *Hubungan antara fear of missing out (fomo) dengan kecenderungan kecanduan internet pada emerging adulthood.* (Doctoral dissertation). Universitas Mercu Buana Yogyakarta.
- Maslow, Abraham. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50 (4): 370-396.
- McAdams, D. P. and Emmons, R. A. (Eds.). (1995). Levels and domains in personality: *A special issue of the Journal of Personality*. Durham, NC: Duke University Press.
- Mccoy, M. (2016). 3 Steps for Getting Rid of FOMO, <https://www.carlytheprepster.com/2016/07/3-steps-for-getting-rid-of-fomo.html/> Erişim tarihi: 24.03.2022
- McCrae R.R. ve Costa, P.T. (1991). The NEO Personality Inventory: Using the five factor model in counseling. *Journal of Counseling and Development*, 4(69), 367- 372.
- McCrae, R.R. ve Costa, P.T. (1985). Updating Norman's "Adequate Taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(49), 710-721.
- McCrae, R.R. ve Costa, P.T. (1992). Adding leibe und arbeit: The full five factor modal and well-being. *Personality and Social Psychology*. 17, 227-232.

- McCrae, R.R. ve Costa, P.T. (2006). *Personality In adulthood, a five- factor theory perspective* (Second Edition). New York: Guilford Press.
- McGinnis, P. (2017). 7 Symptoms of FOMO You Need to Treat Now <http://patrickmcginnis.com/7-symptoms-of-fomo-you-need-to-treat-now/>, Erişim tarihi: 15.04.2022.
- Mehdizadeh, S. (2010). *Self-Presentation 2.0, Narcissism and self-esteem on facebook. Cyberpsychol Behav Soc Netw.* 13(4), 357-364.
- Mendoza, J. S., Pody, B. C., Lee, S., Kim, M., & McDonough, I. M. (2018). The effect of cellphones on attention and learning: The influences of time, distraction, and nomophobia. *Computers in Human Behavior*, 86, 52-60. doi:10.1016/j.chb.2018.04.027
- Meral, D. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık, yaşam doyumu ve bazı kişisel özellikler bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Metin, B., Pehlivan, R. ve Tarhan, R. (2017). Üsküdar Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Neurobehavioral Sciences*, 4(2), 43-46.
- Morford, M. (2010). Aman Tanrım, çok özlüyorsun. Erişim adresi: www.sfgate.com/entertainment/morford/article/Oh-my-God-you-are-so-missing-out-2536241.php Erişim tarihi: 07.05.2022
- Mwamwenda, T. S. (1995). Personality and Academic Achievement. *Psychological Reports*. 265-266.
- Neuman G. A. ve Wright J. (1999). Team Effectiveness: Beyond Skills And Cognitive Ability. *Journal of Applied Psychology*, 84(3), 376-389
- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 66, 574-583.
- Odabaşı, Y. (2019). *Postmodern pazarlamayı anlamak*. İstanbul: The Kitap.
- Oksman, V., Turtiainen, J. (2004). Mobile communication as a social stage meanings of mobile communication in everyday life among teenagers in Finland. *New Media & Society*, 6(3): 319-339.
- Osmanoğlu, N. (2016). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile dürtüsellik ve obsesif belirtilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 441646)
- Öz, F., Arslantaş, D., Buğrul, N., Koyuncu, T., Ünsal, A. (2015). Evaluation of problematic use of mobile phones and quality of sleep among high school students. *Journal of Human Sciences*, 12(1): 226-235.
- Özaşçılar, M. (2012). Genç bireylerin cep telefonu kullanımı ve bireysel güvenlik: Üniversite öğrencilerinin cep telefonunu bireysel güvenlik amaçlı kullanımları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(1): 42-74.
- Özbay, H.M. (2000). *Ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran ergenlerin kendilerini algılamalarıyla başvurmayanların kendilerini algılamalarının*

- karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özcan, H.M. (2019). *Kişilik özellikleri ile sosyal kaytarma davranışı arasındaki ilişkide gelişmeleri kaçırma korkusunun rolü*. (Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özen, S., & Topçu, M. (2017). Tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile depresyon, obsesyon-kompulsiyon, dürtüsellik, aleksitimi arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 18(1), 16-24.
- Öztürk, U. C. (2015). Bağlantıda kalmak ya da kalmamak işte tüm korku bu: internetsiz kalma korkusu ve örgütsel yansımaları. *Journal Of International Social Research*, 37(8), 629-638. doi:10.17719/jisr.20153710629
- Pekyürek, İ. (2018). Bir Okul Örneğinde Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin Kişilik Yapısı ve Cinsiyet Rolü ile İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Polatcı, S., & Sobacı, F. (2014). Öğrencilerin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri üzerinde kişilik özellikleri ve duygusal zekâ düzeylerinin etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4), 50-71.
- Przybylski, A. K., Murayama, K., DeHaan, C. R., Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841-1848.
- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S.H. ve Knafo, A. (2002). The Big Five Personality Factors and Personal Values. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 789-801.
- Roser, K., Schoeni, A., Foerster, M., & Rösli, M. (2016). Problematic mobile phone use of Swiss adolescents: is it linked with mental health or behaviour?. *International Journal of Public Health*, 61(3), 307-315.
- Roser, K., Schoeni, A., Foerster, M., Rösli, M., (2016). Problematic mobile phone use of Swiss adolescents: Is it linked with mental health or behaviour?. *International Journal of Public Health*, 61: 307-315.
- Ross, C., Orr, E. S., Sisic, M., Arseneault, J. M., Simmering, M. G. ve Orr, R. R. (2009). Personality and motivations associated with facebook use. *Computers In Human Behavior*, 25, 578-586.
- Santrock, J. G. (2011). Life Span Development Thirteenth Edition. McGraw-Hill.
- Sar, A.H., Işıklar, A. (2012). Sorunlu cep telefonu kullanım ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 264-275.
- Sarıgöz, O., Karkuş, A., İrak, K. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin elektromanyetik kirlilik ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *EJOVOC: Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2(2): 1-8.
- Sayar, K. (2006). *Ruh Hali*, İstanbul: Timaş Yayınları
- Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R. M. ve Funder, D. C. (2004). Personality and life satisfaction: A facet-level analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1062-1075. doi:10.1177/0146167204264292

- Schwartz, S. J. (2001). The evolution of eriksonian and neoeriksonian identity theory and research: A review and integration. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 1(1), 7–58.
- Shaver, P. R. ve Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.
- Sheeks, M. ve Birchmeier, Z. (2007). Shyness, sociability, and the use of computer-mediated communication in relationship development. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(1), 64–70.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2011). *Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve beş faktör kişilik envanteri (5FKE)*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Somer, O. (1998). Türkçe’de kişilik özelliği tanımlayan sıfatların yapısı ve beş-faktör modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(42), 17-312.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2004). Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE). Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 128, İzmir.
- Somer, O., ve Goldberg, Lewis R., (1999). Türk Özellik-Tanımlayıcı Sıfatların Yapısı. *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi*, Cilt 76, 431-450
- Soni, Ruchi-Upadhyay., & Ritesh-Jain, Mahendra. (2017). Prevalence of smartphone addiction, sleep quality and associated behaviour problems in adolescents. *International Journal of Research in Medical Sciences*, no:5, (515-519).
- Statista, 2017 The Statistics Portal. <https://www.statista.com/statistics/781692/worldwide-daily-time-spent-on-smartphone/> Erişim Tarihi: 06.03.2022.
- Stead, H. ve Bibby, P.A. (2017). Personality, fear of missing out and problematic internet use and their relationship to subjective well-being, *Computers in Human Behavior*, 76: 534-540.
- Steinberg, L. (2013). *Ergenlik*, Ankara: İmge Kitapevi.
- Süler, M., (2016). *Akıllı Telefon Bağımlılığının Öznel Mutluluk Düzeyine Etkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Swar, B., Hameed, T. (2017). Fear of missing out, social media engagement, smartphone addiction and distraction: moderating role of self-help mobile apps-based interventions in the youth. *Proceedings of HEALTHINF 5*, 139-146.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Taggar, S., Hackett, R. ve Saha, S. (1999). Leadership emergence in autonomus work teams: Antecedents and outcomes. *Personnel Psychology*. 52, 899-926.
- Takao, M. (2014). Problematic mobile phone use and big-five personality domains. *Indian Journal of Community Medicine*, 39(2), 111-113.

- Tan, Ç., Pamuk, M., ve Dönder, A. (2013). Loneliness and mobile phone. *Social and Behavioral Sciences*, 103, 606-611.
- Tarihnedio, (2018) Türkiye'nin En Güncel Sitesi. <https://tarihnedio.com/okyanus-asiri-ilk-telefon-gorusmesi>. Erişim tarihi: 09.04.2022.
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramına göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Tarih Okulu Dergisi*, 17(7), 939-971.
- Tayız, V. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Van.
- Tekin Ç. (2012). *Cep telefonu problemleri kullanım (PU) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Tekin, C., Güneş, G., Çolak, C., (2014). "Cep Telefonu Problemleri Kullanım (Pu) Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Medicine Science*.
- Terzi,Ş.(2019). *Sosyal medyada gelişmeleri kaçırma korkusunun yalnızlık ve kişilerarası ilişkiler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikolojisi Anabilim Dalı. İstanbul.
- Thomee, S. (2018). Mobile phone use and mental health. A review of the research that takes a psychological perspective on exposure. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(12), 1-25.
- Tian, L., Shi, J., Yang, Z. (2009). Why does half the world's population have a mobile phone? An examination of consumers' attitudes toward mobile phones. *CyberPsychology & Behavior*, 12(5): 513-516.
- Townsend, A. M. (2000). Life in the real-time city: Mobile telephones and urban metabolism. *Journal of Urban Technology*, 7(2), 85-104. doi:10.1080/713684114
- Traş, Z. ve Öztemel, K. (2019). Facebook yoğunluğu, gelişmeleri kaçırma korkusu ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(1), 91-113.
- Turhan, C. (2019) *Üniversite Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Düzeyleri Üzerinde Duygusal Zeka ve Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turhan, C. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Düzeyleri Üzerinde Duygusal Zeka ve Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2012). Elektromanyetik alanların etkileri. Erişim Adresi:

[http://www.emo.org.tr/ekler/99bb08f940d7461_ek.pdf]. Erişim Tarihi: 29.03.2022.

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması.<http://www.tuik.gov.tr> adresinden (28.01.2022) erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu., 2015, “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2015” Available on site <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660>. Sayı: 18660, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2022.
- Ünal, M. H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi* (Uzmanlık Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 412717).
- Van Deursen, A. J., Bolle, C. L., Hegner, S. M., & Kommers, P. A. (2015). Modeling habitual and addictive smartphone behavior: the role of smartphone usagetypes, emotional intelligence, social stress, self regulation, age, and gender. *Computers in Human Behavior*, 45, 411-420.
- Van Zutphen, P. J. M. (2015). *Compulsief sociale mediagebruik de rol van fear of missing out, nomophobia en ervaren sociale druk* (Unpublished Master's Thesis). Universiteit Utrecht, Applied Cognitive Psychology: Utrecht.
- Vatandaş, S. (2020). Gençlerin kişilik özellikleri bağlamında cep telefonunun anlam ve önemi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. Isparta
- Vitelli, R. (2016). The Fomo Health Factor, <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/media-spotlight/201611/the-fomo-health-factor>, Erişim tarihi: 05. 02. 2022.
- Wang, J.L., Wang, H.Z., Gaskin, J., Wang, L.H., (2015). The role of stress and motivation in problematic smart phone use among college students. *Computers in Human Behavior*, 53: 181-188.
- We Are Social. (2017). Digital in 2017 Global overview.<https://wearesocial.com/specialreports/digital-in-2017-global-overview> adresinden (25.01.2022) erişilmiştir.
- Wegmann, E., Oberst, U., Stodt, B. ve Brand, M. (2017). Online-specific fear of missing out and internet-use expectancies contribute to symptoms of internet-communication disorder. *Addictive Behaviors Reports*, 5, 33–42.
- Wei, R. (2008). Motivations for using the mobile phone for mass communications and entertainment. *Telematics and Informatics*, 25(1): 36-46.
- Wiesner, L. (2017). *Fighting FOMO: A study on implications for solving the phenomenon of the Fear of Missing Out*. Twente Üniversitesi. https://essay.utwente.nl/73690/1/Wiesner_MA_BMS%20Behavioural%2C%20Management%20and%20Social%20Sciences.pdf, Erişim tarihi: 08.04.2022.
- Williams, S., & Williams, L. (2005). Space invaders: The negotiation of teenage boundaries through the mobile phone. *The Sociological Review*, 53, 314-331
- Wolniewicz, C. A., Tiamiyu, M. F., Weeks, J. W., Elhai, J. D. (2018). Problematic smartphone use and relations with negative affect, fear of missing out, and

- fear of negative and positive evaluation. *Psychiatry Research*, 262, 618-623. doi:10.1016/j.psychres.2017.09.058
- Yağmur, F., Bozbıyık, A., Hancı, İ.H. (2003). Elektromanyetik dalgaların insan biyokimyası üzerine etkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi/STED*, 12(8): 296-297.
- Yalçın Çınar, Ç. (2017). Üniversite öğrencilerinde sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusunun düzeyi ve ilişkili etmenler. Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı*, İstanbul.
- Yazıcı, H. (1997). *Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı*. Trabzon.
- Yıldırım, O. (2019). *Ergenlerde akıllı telefondan yoksun kalma korkusu (nomofobi) ile sosyodemografik değişkenler, temel psikolojik ihtiyaçlar, sürekli kaygı ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 551004).
- Yılmaz, G., Şar, A. H., ve Civan, S. (2015). "Investigation of adolescent mobile phone addiction by social anxiety effect of some variable.", *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.
- Yu, L., Sacher, H., Loudon, G. (2002). BuddySync: Thinking beyond cell phones to create a third-generation wireless application: For US teenagers. *Revista de Estudios de Juventud*, 57: 173-188.
- Yücelten, E., (2016). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zhang, K. Z. K., Chen, C., & KO Lee, M. (2014, June). Understanding the role of motives in smartphone addiction. *Proceedings of PACIS 2014 131*, 139-146.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcılar, bu ölçekler araştırma amacıyla hazırlanmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilecek ve sadece Yüksek Lisans Tez çalışmasının amacına uygun olarak kullanılacaktır. Bu nedenle ölçeğe adınızı yazmanıza gerek yoktur. İçtenlikle vereceğiniz cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Lütfen her bir maddeyi atlamadan işaretleyiniz. İlgi ve katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Aysun TAŞ, *Kırıkkale Üniversitesi, SBE, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD*

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
Cinsiyetiniz : : Erkek () Kadın ()
Yaş:
Sınıf Düzeyi: Hazırlık () 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf ()
Ailenin Gelir Durumu: Düşük () Orta () Yüksek ()
Annenin Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü ()
Babanın Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü ()
Bulunduğunuz Lise Türü: Fen Lisesi () Anadolu Lisesi () MTAL () İmam Hatip Lisesi ()

EK 2. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği

Sosyal medyada gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilgili olarak aşağıdaki sorular sizin için ne kadar doğrudur.	Hiç Doğru Değildir	Bir Parça Doğrudur	Orta Derecede Doğrudur	Oldukça Doğrudur	Aşırı Şekilde Doğrudur
1) Başkalarının benimkilerden daha doyurucu deneyimler yaşadığından korkarım	☐	☐	☐	☐	☐
2) Arkadaşlarımın benimkilerden daha doyurucu deneyimler yaşadığından korkarım	☐	☐	☐	☐	☐
3) Arkadaşlarımın ben yokken eğlendiklerini öğrendiğimde endişelenirim	☐	☐	☐	☐	☐
4) Arkadaşlarımın neler yaptığını bilmediğimde kaygı hissederim	☐	☐	☐	☐	☐
5) Arkadaşlarımın "aralarındaki şakaları, muhabbetleri" anlamak benim için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
6) Bazen neler olup bittiğini takip etmek için fazla zaman harcıyıp harcamadığımı merak ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
7) Arkadaşlarımla buluşmak için bir fırsatı kaçırmış olmak canımı sıkır.	☐	☐	☐	☐	☐
8) İyi bir zaman geçirdiğimde bunun detaylarını online olarak paylaşmak benim için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
9) Planlanmış bir toplanmayı kaçırmak canımı sıkır	☐	☐	☐	☐	☐
10) Tatile çıktığımda arkadaşlarımın ne yaptığını takip etmeye devam ederim.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 3. Problemlı Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği

Örnek Maddeler

Problemlı Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği	Katılma Düzeyi				
	Beni hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça iyi tanımlıyor	İyi tanımlıyor	Çok iyi tanımlıyor
Maddeler					
1.Cep telefonuma gereğinden fazla zaman harcıyorum.					
2.Cep telefonumu üzđün olduğumda kendimi daha iyi hissetmek için kullanırım.					
3.İşlerimi yapmam gerekirken kendimi cep telefonumla meşgul olurken bulurum ve bu davranışım sorunlara neden olur.					
4.Bütün arkadaşlarımın cep telefonu vardır.					
5.Cep telefonuma ne kadar zaman harcadığımı diğer insanlardan saklamaya çalışırım.					
6. Cep telefonuma harcadığım zamandan dolayı uykularım kaçır.					
7. Ödemeye gücümün yetmediği telefon faturaları aldım.					
8. Bazen kapsama alanı dışındayken, zihnim bir telefon konuşmasının eksikliği düşüncesiyle meşgul olur.					
9. Bazen hem telefonla meşgul hem de diğer şeyleri aynı anda yaptığımda, yaptığım işe dikkatimi veremiyorum.					
10. Cep telefonuma harcadığım süre, son 12 aydır oldukça arttı.					

EK 4. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği

Örnek Maddeler

N o	Ek-4 Beş Faktör Kişilik Ölçeği Aşağıda sizi tanımlamaya çalışan birtakım özellikler yer almaktadır. Aşağıdaki özelliklerin sizi ne kadar tanımladığını, sizce uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Konuşkan biriyim.					
2	Başkalarında hata arayan biriyim.					
3	işini tam yapan biriyim.					
4	Bunalımlı ve melankolik biriyim.					
5	Orijinal, yeni fikirler ortaya koyan biriyim.					
6	Ketum /vakur biriyim.					
7	Yardımsever, çıkarıcı olmayan biriyim.					
8	Umursamaz biriyim.					
9	Rahat, stresle kolay baş edebilen biriyim					
10	Çok değişik konuları merak eden biriyim.					
11	Enerji dolu biriyim.					
12	Başkaları ile sürekli tartışmaya giren biriyim.					
13	Güvenilir bir çalışanıam.					
14	Gergin olabilen biriyim.					
15	Maharetli, derin düşünen biriyim.					
16	Heyecan yaratabilen biriyim.					
17	Affedici bir yapıya sahip biriyim.					

EK 5. Ölçek Kullanım İzinleri

Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Ölçek izni Egemen ÜNAL tarafından alınmıştır.

Problemli Mobil Telefon Kullanım Ölçek izni Abdullah IŞIKLAR tarafından alınmıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği izni Nebi SÜMER tarafından alınmıştır.

EK 6. Etik Komisyonu İzni

T.C.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI

ETİK KURULU TOPLANTISI

KARAR TARİHİ : 20/09/2021

OTURUM NO : 09

TOPLANTI SAATİ : 12:30

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Mustafa ÖZEN başkanlığında gündemdeki maddeleri görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

- GÜNDEM** 1-Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğretim Üyesi Dr.Öğr.Üyesi Süleyman BALCI'nın danışmanı olduğu Yüksek Lisans öğrencisi Aysun TAŞ tarafından yürütülen "Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlili Cep Telefonu Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu proje başvurusunun görüşülmesi,
- KARAR** 1-Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğretim Üyesi Dr.Öğr.Üyesi Süleyman BALCI'nın danışmanı olduğu Yüksek Lisans öğrencisi Aysun TAŞ tarafından yürütülen "Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlili Cep Telefonu Kullanımı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu proje başvurusu incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik ilkelere uygun olduğuna karar verildi.

ÖZGEÇMİŞ

Adı: Aysun

Soyadı: TAŞ

Unvanı: Psikolojik Danışman

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim Durumu:

Lisans: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık -Necmettin Erbakan Üniversitesi
2011-2015

Yüksek Lisans: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
2020- Halen

Çalıştığı Kurum: Milli Eğitim Bakanlığı
2015- halen

Yayınlar: Taş, A.(2021).” Lise Öğrencilerinde Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Problemlili Cep Telefonu Kullanımı ve Kişilik Özellikleri.” K.S. Benli (Ed.). Ankara V. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi: 10-12 Ekim 2020- ANKARA: Bildiri (s.3389-348)

Erişim Adresi: <https://www.ankarakongresi.org/kongre-kitapları>